



มุมมองต่อหลักเกณฑ์การตรวจพิจารณาภาพยนตร์
ภายใต้พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551
PERSPECTIVE ON CRITERIA OF FILM CENSORSHIP
UNDER THE FILM AND VIDEO ACT B.E. 2551

สิทธิเมธ ตันทวีบุญลย์วงศ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2566

มุมมองต่อหลักเกณฑ์การตรวจพิจารณาภาพยนตร์
ภายใต้พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551



สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทางสังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ปีการศึกษา 2566
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

PERSPECTIVE ON CRITERIA OF FILM CENSORSHIP
UNDER THE FILM AND VIDEO ACT B.E. 2551



A Master's Project Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of MASTER OF ARTS
(M.A. (Social Management))

Faculty of Social Sciences, Srinakharinwirot University

2023

Copyright of Srinakharinwirot University

สารนิพนธ์

เรื่อง

มุมมองต่อหลักเกณฑ์การตรวจพิจารณาภาพยนตร์
ภายใต้พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551

ของ

สิทธิเมธ ตันทวีบูลย์วงศ์

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทางสังคม
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบปากเปล่าสารนิพนธ์

..... ที่ปรึกษาหลัก ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.ภูมิ มูลศิลป์) (รองศาสตราจารย์ ดร.โกนิจฐ์ ศรีทอง)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนิชกานต์ สุญสินภัย)

ชื่อเรื่อง	มุมมองต่อหลักเกณฑ์การตรวจพิจารณาภาพยนตร์ ภายใต้พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551
ผู้วิจัย	สิทธิเมธ ตันตวิบูลย์วงศ์
ปริญญา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
ปีการศึกษา	2566
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร. ภูมิ มูลศิลป์

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ประกอบไปด้วยวัตถุประสงค์ 2 ข้อ ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาสิทธิทางสังคม และความคิดเห็นที่แตกต่างกันที่มีต่อหลักเกณฑ์การตรวจพิจารณาสื่อภาพยนตร์ ภายใต้พระราชบัญญัติภาพยนตร์แห่งชาติ พ.ศ. 2551 2) เพื่อจัดทำเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและแนวทางการพัฒนาหลักเกณฑ์การตรวจพิจารณาภาพยนตร์ไทยภายใต้พระราชบัญญัติภาพยนตร์แห่งชาติ พ.ศ. 2551 โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ ทั้งการเก็บข้อมูลวิจัยเชิงเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง จำนวน 30 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มผู้กำกับภาพยนตร์ไทยที่มีประสบการณ์ทำภาพยนตร์ จำนวน 15 คน และกลุ่มนักวิจารณ์ภาพยนตร์อิสระในเพจเฟซบุ๊กที่มีผู้ติดตามมากกว่า 5000 จำนวน 15 คน ผลการวิจัยพบว่าตัวบทกฎหมายนี้มีปัญหาที่พูดถึงกันอย่างมาก โดยประเด็นปัญหาหลัก คือ ข้อบกพร่องในตัวบทกฎหมายเกี่ยวกับการจัดเรตติ้งภาพยนตร์ ปัญหาการใช้ดุลพินิจของคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ ปัญหาในลักษณะของข้อบกพร่องทางด้านกฎหมายในส่วนของกระบวนการจัดเรตติ้งภาพยนตร์ เมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551 ได้มีการเปลี่ยนแปลงระบบการควบคุมภาพยนตร์จากระบบการตรวจพิจารณาภาพยนตร์หรือระบบเซนเซอร์ (Censorship) มาเป็นการจัดเรตติ้งภาพยนตร์ (Film Ratings) ซึ่งที่ผ่านมาพบว่าปัญหาเกิดขึ้นอยู่หลายประการ เช่น 1) ปัญหาการกำหนดประเภทภาพยนตร์ในบทบัญญัติมาตรา 26 หลายข้อไม่สมเหตุผลและมีกฎหมายบางส่วนที่ความหมายยังทับซ้อนกัน เช่น ภาพยนตร์ที่มีการส่งเสริมให้ดู ไม่ได้มีการกำหนดข้อจำกัดทางด้านเนื้อหาความรุนแรงเพศและการใช้ภาษา เป็นต้น 2) ปัญหาการให้อำนาจทับซ้อนกันระหว่างมาตรา 26 กับมาตรา 29 3) ปัญหาการจัดเรตติ้งตัวอย่างภาพยนตร์ ประเทศไทยมีการจัดเรตติ้งภาพยนตร์แต่สำหรับตัวอย่างภาพยนตร์ที่นำมาฉายภายในโรงภาพยนตร์นั้นไม่มีการจัดเรตติ้งภาพยนตร์เรื่องที่จะฉายนั้น ๆ 4) ปัญหาสัดส่วนของคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ ซึ่งจำนวนของคณะกรรมการดังกล่าวมีน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับภาระหน้าที่ที่ได้รับ อีกทั้งสัดส่วนระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับภาคเอกชนมีสัดส่วนที่ไม่เท่ากัน 5) ปัญหาการใช้ดุลพินิจในการกำหนดประเภทภาพยนตร์ ตามมาตรา 26 มีภาพยนตร์หลายเรื่องที่ได้รับเรตติ้งไม่เหมาะสมกับเนื้อหาของเรื่อง 6) ปัญหาการตีความถ้อยคำตามมาตรา 29 การใช้ดุลพินิจการตีความถ้อยคำตามมาตรา 29 เป็นการให้อำนาจดุลพินิจแก่คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์ที่ค่อนข้างมากซึ่งหลักการใช้ดุลพินิจของคณะกรรมการไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ 1) เสนอให้วางหลักเกณฑ์เพิ่มเติมในกฎกระทรวงกำหนดลักษณะของประเภทภาพยนตร์ เนื่องจากการกำหนดประเภทภาพยนตร์ในบทบัญญัติมาตรา 26 และเสนอให้ประเทศไทยควรนำแนวคิดของต่างประเทศมาประยุกต์ใช้ 2) แก้ไขการจัดเรตติ้งภาพยนตร์เนื่องจากการจัดเรตติ้ง (Rating) เนื่องจากมีปัญหามากหลายประการ ประเทศไทยควรมีการแก้ไขบทบัญญัติมาตราดังกล่าวใหม่ดังต่อไปนี้ เช่น ปัญหาการจัดประเภทภาพยนตร์ที่เหมาะสมกับผู้มีอายุตั้งแต่สิบสามปีขึ้นไปกับเหมาะสมกับผู้ที่มีอายุตั้งแต่สิบห้าปีขึ้นไปนั้นเป็นช่วงอายุที่ใกล้เคียงกันมาก เป็นต้น

คำสำคัญ : การตรวจพิจารณา, ภาพยนตร์, มุมมอง

Title	PERSPECTIVE ON CRITERIA OF FILM CENSORSHIP UNDER THE FILM AND VIDEO ACT B.E. 2551
Author	SITTIMED TANTAVIBOONWONG
Degree	MASTER OF ARTS
Academic Year	2023
Thesis Advisor	Associate Professor Dr. Poom Moolsilpa

This research study consists of two objectives: (1) to study and analyze the social dimension problem and different opinions on film censorship criteria under the National Film Act B.E. 2551; (2) to prepare policy recommendations and guidelines for developing a criteria for reviewing Thai films under the National Film Act of 2008 by using a qualitative research process including documentary research data collection and in-depth interviews. In this research, the researcher selected 30 key informants in a specific way, divided into 15 experienced Thai film directors and independent film critics on a Facebook page with more than 5000 followers. The research found that this law has a lot of problems. The main problem is a flaw in the law regarding film ratings. The problem of discretion of the Film and Video Censorship Committee Problems is in the nature of legal flaws in film ratings. When the Film and Video Act B.E. 2551 was promulgated, the film control system was changed from the film censorship system to the film rating system, which was then passed. It was found that several problems arose, for example: (1) the problem of determining film genres in many provisions of Article 26 was unreasonable and there were some laws that had overlapping meanings, such as movies that were promoted to be watched. There are no restrictions on content, violence, gender and language use, etc; (2) the problem of authorization overlaps between Article 26 and Article 29; and (3) the problem of film trailer rating. In Thailand, we have movie ratings. However, for movie trailers shown in theaters, there was no rating for that movie to be screened. The number of such committees is very small when compared to their duties. In addition, the ratio between government officials and private sectors is not equal; and (5) discretion in determining film genres. According to Section 26, there are many movies that receive ratings that are not suitable for the content of the story. Interpreting words under section 29 and discretion interpreting words under section 29 gives the committee a lot of discretion, which was not the same standard as the discretionary principle. In this research, the researcher would like to propose guidelines for improving and amending the law on various issues as follows: 1) Propose to place additional criteria in the ministerial regulations specifying the characteristics of film genres. Due to the determination of movie genres in the provisions of Section 26 and it is proposed that Thailand should apply foreign concepts. 2) Correct the rating of movies due to the rating (Rating) because there are many problems. Thailand should revise the aforementioned provisions as follows. For example, the problem of categorizing movies that are appropriate for those aged thirteen years and up and suitable for those aged 15 years and up are similar age ranges.

Keyword : Censorship, Movie, Perspective

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ มีผู้เกี่ยวข้องและสนับสนุนในการศึกษาให้ลุล่วงไปด้วยดีอย่างมากมาย โดยเฉพาะการควบคุมทางด้านของเนื้อหาทางวิชาการและเป็นแรงผลักดันให้กับการศึกษาในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณท่านรองศาสตราจารย์ ดร.ภูมิ มูลศิลป์ ในฐานะผู้ควบคุมสารนิพนธ์ที่มีความเมตตา สละเวลาให้กับการสนับสนุนผู้วิจัยในทุกด้านอย่างแท้จริง รวมทั้งความเมตตาจากท่านประธานคณะกรรมการสอบปากเปล่าที่ให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขสารนิพนธ์ให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

ในระหว่างเวลาของการเก็บข้อมูลและพัฒนาสารนิพนธ์นั้น ได้สละเวลา พลังในชีวิตเป็นอย่างมากขอขอบคุณคนรอบข้างที่คอยให้กำลังใจ คุณย่าที่ให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี รวมทั้งเหล่าเพื่อนๆ ที่คอยผลักดันเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยเสมอมา และขอขอบคุณรุ่นพี่และเพื่อนร่วมรุ่นผู้น่ารักทุกคนที่คอยให้คำแนะนำต่าง ๆ เป็นอย่างดีและเป็นผู้ที่คอยพูดให้กำลังใจอยู่เสมอ บ่อยครั้งที่ผู้วิจัยมีความรู้สึกหมดพลัง ท้อแท้ ก็มีคุณย่าและเพื่อนๆ ที่น่ารักคอยให้กำลังใจ ทำให้ผู้วิจัยมีไฟทำสารนิพนธ์ฉบับนี้ต่อไปจนสำเร็จ และที่ขาดไปไม่ได้เลยคือขอขอบคุณนางสาววรกานต์ เพื่อนร่วมรุ่นอีกหนึ่งคนที่คอยอยู่เคียงข้างกันมาตลอดระยะเวลาการทำสารนิพนธ์ฉบับนี้ คอยช่วยเหลือยามเกิดปัญหาในทุก ๆ ครั้ง ตลอดจนขอขอบคุณคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่คอยให้การสนับสนุนในการวิจัยครั้งนี้

ผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญเสมอมาการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ มิได้สร้างความสมบูรณ์ให้กับประเด็นในการศึกษาหรือชีวิตทางวิชาการของผู้วิจัย แต่กลับเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของการเรียนรู้และพัฒนาในงานวิชาการเป็นประโยชน์ต่อสังคมในอนาคต หากการศึกษานี้ได้สร้างประโยชน์กับผู้สนใจเรียนรู้สารนิพนธ์ในอนาคต ขอยกความดีความชอบให้กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งในการเปิดพื้นที่ปลอดภัยให้กับเสรีภาพทางความคิดและวิชาการ ผลักดันให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างเสมอภาคท่ามกลางความหลากหลายในมิติอุดมการณ์ทางการเมืองของสังคมไทยต่อไป

สิทธิเมธ ตันทวีบุญวงศ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ	ช
บทที่ 1.....	1
บทนำ.....	1
1.1 ภูมิหลัง.....	1
1.2 วัตถุประสงค์.....	3
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
1.4 ขอบเขตการวิจัย.....	3
1.4.1 ด้านเนื้อหา.....	3
1.4.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)	3
1.4.3 เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูล	4
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ	4
บทที่ 2.....	5
ทบทวนวรรณกรรม	5
2.1 แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพ	5
2.1.1 ความหมายของสิทธิเสรีภาพ	5
2.1.2 ประเภทของสิทธิและเสรีภาพ	6
2.1.3 ขอบเขตการใช้สิทธิและเสรีภาพ	7
2.2 แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชน.....	9

2.2.1 ความหมายของสื่อมวลชน.....	9
2.2.2 สิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชน.....	10
2.2.3 ข้อจำกัดการใช้สิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชน.....	11
2.3 ความหมายและเหตุผลของการตรวจพิจารณา	13
2.3.1 นิยามการเซ็นเซอร์ในมิติทางสังคม	14
2.4 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการตรวจพิจารณาภาพยนตร์.....	15
2.4.1 แนวคิดเกี่ยวกับระบบการควบคุมภาพยนตร์.....	15
2.4.2 ภาพยนตร์ที่อยู่ในบังคับของกฎหมาย	17
2.4.3 การควบคุมภาพยนตร์ตามพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551	17
2.4.4 เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีบทบาทในการควบคุมภาพยนตร์และวีดิทัศน์ตาม พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551.....	22
2.4.5 กฎหมายอื่น ๆ ที่มีผลต่อสื่อภาพยนตร์.....	24
2.4.6 การจัดประเภทภาพยนตร์ในประเทศสหรัฐอเมริกา.....	25
2.5 ตัวอย่างการแบนภาพยนตร์ที่เป็นข้อถกเถียง	31
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	32
บทที่ 3.....	34
วิธีดำเนินการวิจัย	34
3.1 รูปแบบการวิจัย.....	34
3.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	35
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	36
3.4 การเก็บและรวบรวมข้อมูล	36
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล	37
3.6 จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์	37

บทที่ 4.....	38
ผลการศึกษา.....	38
4.1 มุมมองต่อวงการภาพยนตร์จากอดีตสู่ปัจจุบัน	38
4.2 ปัญหาการกำหนดทางกฎหมาย ข้อจำกัด ต่อภาพยนตร์ไทย.....	41
4.3 ปัญหาของคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์.....	42
4.3.1 ปัญหาสัดส่วนและคุณสมบัติของคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ .	43
4.3.2 ปัญหาการใช้ดุลพินิจในการกำหนดประเภทภาพยนตร์ตามมาตรา 26	44
บทที่ 5.....	46
อภิปรายผลและบทสรุป	46
5.1 อภิปรายผล.....	46
5.2 บทสรุป.....	47
5.3 ข้อเสนอแนะ	49
บรรณานุกรม	51
ประวัติผู้เขียน.....	53

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ภูมิหลัง

ภาพยนตร์เป็นสื่อที่เสนอภาพเคลื่อนไหวและเสียง ด้วยเทคนิควิธีการสร้างอย่างสมจริง ทำให้ภาพยนตร์ดูน่าเชื่อถือมีบทบาทในการดำเนินเรื่องราวในแง่มุมต่างๆ ของสังคม ซึ่งหมายถึงสภาพสังคม ชีวิตความเป็นอยู่ เศรษฐกิจ การเมืองของชาตินั้น ๆ ซึ่งสามารถใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงแก่สาธารณชนในการศึกษาประวัติศาสตร์แต่ละยุคสมัย จึงถือได้ว่าภาพยนตร์เป็นสื่อมวลชนที่ถ่ายทอดวัฒนธรรมที่สามารถสงวนรักษาให้ดำรงอยู่ยืนยาวจนเป็นมรดก ภาพยนตร์ไม่ใช่เป็นแค่เพียงสื่อศิลปะและสื่อสารมวลชนเท่านั้น แต่ยังมีบทบาทสำคัญในเชิงธุรกิจ ซึ่งรัฐบาลในหลายๆ ประเทศถือว่าเป็นธุรกิจอุตสาหกรรมด้านบริการที่สามารถซื้อขายแลกเปลี่ยน ทำรายได้ที่ส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและการกระจายรายได้ของประเทศได้ไม่น้อย ถ้าได้รับการสนับสนุนส่งเสริมที่ดีจากภาครัฐบาล ที่ควบคู่ไปกับการพัฒนาโครงสร้างทางธุรกิจภาพยนตร์ รวมทั้งในด้านเนื้อหา รูปแบบ และเทคโนโลยีการถ่ายทำที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

การเซ็นเซอร์ภาพยนตร์ในประเทศไทย เริ่มต้นจาก กบว.หรือคณะกรรมการการบริหารวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ที่มีอายุการทำงานอยู่ในช่วง พ.ศ.2518-2535 เป็นคณะกรรมการที่ตั้งขึ้นโดยภาครัฐ มีที่พิจารณาเนื้อหารายการในวิทยุและโทรทัศน์ก่อนออกอากาศ โดยมีอนุกรรมการตรวจเซ็นเซอร์รายการด้านโฆษณาภาพยนตร์และละคร โดยสังคมช่วงนั้นเน้นเซ็นเซอร์เรื่องการวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมืองและสังคม ปัจจุบันดำเนินการโดยหน่วยงานคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ ได้ยึดถือเอาพระราชบัญญัติภาพยนตร์ พ.ศ. 2473 เป็นบรรทัดฐาน จนในปัจจุบันได้เปลี่ยนเป็นมายึดถือใช้เป็นพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551 แทน เนื้อหาโดยรวมภาครัฐยังคงใช้อำนาจเข้ามาควบคุมจัดการสื่อภาพยนตร์ไม่ต่างจาก พ.ร.บ.ภาพยนตร์ฉบับเดิมที่ใช้กันมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2473 โดยสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้ให้คณะกรรมการตรวจพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์เป็นผู้รับผิดชอบในการเซ็นเซอร์จัดประเภทภาพยนตร์ที่จะเข้าฉายในประเทศไทยและทุกเรื่องที่จะเข้าฉายจะต้องถูกจัดประเภทโดยพิจารณาจากความเหมาะสมกับกลุ่มอายุผู้ชม(การจัดเรตติ้ง) โดยกฎกระทรวงดังกล่าวกำหนดเกณฑ์การจัดเรตติ้งของภาพยนตร์ออกเป็น 7 ประเภท ดังนี้

1. ประเภทส่งเสริมการเรียนรู้และส่งเสริมให้ดู มีเนื้อหาส่งเสริมการศึกษา จริยธรรม ศิลปวัฒนธรรมของชาติ

2. ประเภทที่เหมาะสมกับผู้ทั่วไป
3. ประเภทที่เหมาะสมกับผู้ที่มีอายุ 13 ปีขึ้นไป
4. ประเภทที่เหมาะสมกับผู้ที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป
5. ประเภทที่เหมาะสมกับผู้ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป
6. ประเภทที่ห้ามผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปีดู

7. ประเภทที่ห้ามเผยแพร่ในราชอาณาจักร เนื่องจากมีเนื้อหาหมิ่นต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ทำลายความมั่นคงของประเทศ ก่อให้เกิดความสามัคคี เหยียดหยามศาสนา ไม่เคารพต่อปูชนียบุคคล ขัดต่อศีลธรรม วัฒนธรรม และมีเนื้อหาที่แสดงถึงการมีเพศสัมพันธ์ เห็นอวัยวะเพศในลักษณะลามกอนาจารนั้น

โดยกฎหมายฉบับนี้ยังคงสืบทอดและใช้กันต่อมาจนปัจจุบัน แต่เนื่องจากกาลเวลาที่เปลี่ยนแปลงไป บทบาทของภาพยนตร์ได้เปลี่ยนไปเป็นสิ่งที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจและแสดงให้เห็นถึงการพัฒนาของประเทศนั้นๆ ค่านิยมในเรื่องต่างๆ การปรับเปลี่ยนทางความคิดของคนในสังคม รูปแบบและเนื้อหาของภาพยนตร์ทั้งต่างประเทศเริ่มมีความยืดหยุ่นมากยิ่งขึ้น แต่อย่างไรก็ตามเนื้อหาและความสร้างสรรค์ในด้านเนื้อหาของภาพยนตร์ก็ยังคงถูกจำกัดมากกว่าในประเทศอื่นๆ อยู่ เนื่องจากผลของการจัดเรตติงประเภทที่ 7 ทำให้เกิดข้อกังขาในอุตสาหกรรมภาพยนตร์ไทย ซึ่งเมื่อมีการจัดระบบเรตติงแล้วก็ไม่จำเป็นที่จะต้องมีการสั่งห้ามฉายอีก อีกทั้งเกณฑ์ของเรตติงข้อที่ 7 ข้อความระบุกว้างเกินไป จนอาจเป็นอุปสรรคในการทำงานของผู้กำกับภาพยนตร์ และเป็นการลดรอนสิทธิการรับรู้สื่อของประชาชน จากข้อมูลกฎกระทรวงข้างต้น การกำหนดลักษณะของประเภทภาพยนตร์ฉบับนี้ยังขาดการสำรวจความคิดเห็นในเรื่องของเกณฑ์ต่าง ๆ ที่นำมาจัดเรตติงจากฝ่ายของผู้กำกับภาพยนตร์และประชาชนทั่วไป ผลกระทบที่เกิดขึ้นคือ อาจทำให้การทำงานของผู้กำกับภาพยนตร์ยากขึ้นในด้านของการสร้างเนื้อหา หรืออาจทำให้ภาพยนตร์เรื่องนั้นๆ ไม่สามารถถ่ายทอดความรู้สึก หรือข้อคิดของภาพยนตร์เรื่องนั้นได้อย่างเต็มที่ ยกตัวอย่างกรณีการแบนภาพยนตร์ “ไทบ้านเดอะซีรีส์” โดยคณะกรรมการตรวจพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์แห่งชาติ ให้กล่าวว่า “ภาพยนตร์มีฉากพระร้องไห้ ทำให้เสื่อมเสียต่อศาสนา แต่หากมีการตัดฉากนั้นออกไปจะสามารถฉายต่อได้” (ข่าวสด. 2561: ออนไลน์) ซึ่งในเวลาต่อมาผู้กำกับภาพยนตร์จึงทำการตัดฉากนั้นออก และในเวลาต่อมาได้มีพระสงฆ์ออกมาชี้แจงกรณีนี้ว่า “การที่พระสงฆ์ร้องไห้นั้นเป็นเรื่องธรรมดา ไม่ใช่เรื่องผิดแต่อย่างใด” (ข่าวสด. 2561: ออนไลน์) จากตัวอย่างดังกล่าวทำให้เห็นว่าเหตุผลหรือหลักเกณฑ์ที่ใช้แบนภาพยนตร์เรื่องใด ๆ ยังไม่สมเหตุสมผลและปัจจัยที่ใช้ตัดสินยังไม่เพียงพอ เพราะเป็นความคิดเห็นที่ออกมาจากคนกลุ่มคนกลุ่มเดียว ดังนั้น

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับมุมมองความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญอย่างผู้กำกับภาพยนตร์และนักวิจารณ์ภาพยนตร์ในเพจเฟซบุ๊กต่อหลักเกณฑ์การตรวจพิจารณาภาพยนตร์ ซึ่งการวิจัยนี้นั้นแตกต่างจากงานวิจัยอื่นในส่วนที่ผู้วิจัยได้มีการเน้นศึกษามุมมองความคิดเห็นของคนที่เป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในกลุ่มที่เหลือ ที่ยังขาดการสำรวจความคิดเห็นจากคนกลุ่มนี้ก่อนจะนำไปจัดทำเป็นหลักเกณฑ์การตรวจพิจารณาต่างๆ ผลการวิจัยที่ได้รับจะช่วยให้ทราบถึงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้กำกับภาพยนตร์และประชาชนต่อหลักเกณฑ์ในการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ และเพื่อนำข้อเสนอแนะนั้นไปใช้ปรับปรุงพัฒนาหลักเกณฑ์การตรวจพิจารณาภาพยนตร์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1.2.1 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาและทิศทางสังคม และความคิดเห็นที่แตกต่างกันที่มีต่อหลักเกณฑ์การตรวจพิจารณาสื่อภาพยนตร์ ภายใต้พระราชบัญญัติภาพยนตร์แห่งชาติ พ.ศ. 2551

1.2.2 เพื่อจัดทำเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและแนวทางการพัฒนาหลักเกณฑ์การตรวจพิจารณาภาพยนตร์ไทยภายใต้พระราชบัญญัติภาพยนตร์แห่งชาติ พ.ศ. 2551

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.3.1 เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและทิศทางสังคม และความคิดเห็นที่แตกต่างกันที่มีต่อหลักเกณฑ์การตรวจพิจารณาสื่อภาพยนตร์ภายใต้พระราชบัญญัติภาพยนตร์แห่งชาติ พ.ศ. 2551

1.3.2 เพื่อให้ทราบถึงข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและแนวทางการพัฒนาหลักเกณฑ์การตรวจพิจารณาภาพยนตร์ไทยภายใต้พระราชบัญญัติภาพยนตร์แห่งชาติ พ.ศ. 2551 ที่ดีขึ้นและสามารถนำไปปฏิบัติต่อไปได้จริง

1.4 ขอบเขตการวิจัย

1.4.1 ด้านเนื้อหา

ศึกษาและค้นคว้าเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชน และศึกษาหลักเกณฑ์การตรวจพิจารณาสื่อภาพยนตร์และวิถีทัศน์ของทั้งในและต่างประเทศ

1.4.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)

สำหรับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับวงการภาพยนตร์ไทย ทั้งนี้เพื่อให้สามารถทำความเข้าใจในมุมมองที่มีต่อเกณฑ์การ

ตรวจพิจารณาสื่อภาพยนตร์ภายใต้พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ.2551 ได้อย่างเหมาะสม โดยกำหนดประเภทของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ กลุ่มผู้กำกับภาพยนตร์ไทย และกลุ่มนักวิจารณ์ภาพยนตร์อิสระ

1.4.3 เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

สำหรับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญไว้ดังนี้ ได้แก่ ผู้กำกับภาพยนตร์ไทยที่มีประสบการณ์ทำภาพยนตร์และนักวิจารณ์ภาพยนตร์อิสระในเพจเฟซบุ๊กที่มีผู้ติดตามมากกว่า 5000 คน

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง จำนวน 30 คน โดยแบ่งเป็น กลุ่มผู้กำกับภาพยนตร์ไทยที่มีประสบการณ์ทำภาพยนตร์ จำนวน 15 คน และกลุ่มนักวิจารณ์ภาพยนตร์อิสระในเพจเฟซบุ๊กที่มีผู้ติดตามมากกว่า 5000 จำนวน 15 คน

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

การตรวจพิจารณา หมายถึง การระงับยับยั้ง เปลี่ยนวิธีนำเสนอ หรือทำลายเนื้อหาหรือวัตถุแห่งการติดต่อสื่อสาร ซึ่งถูกรูปโดยผู้ตรวจสอบว่ามีเนื้อหาผิดศีลธรรม ผิดหลักศาสนา ผิดจรรยาบรรณวิชาชีพ ไม่พึงประสงค์ เป็นภัยต่อความมั่นคง เป็นหัวข้ออ่อนไหว หรือสร้างความลำบากให้แก่รัฐบาล ฯลฯ

ภาพยนตร์ หมายถึง फिल्मไม่ว่าจะเป็นชนิดเนกาทีฟ (negative) หรือพอซิทีฟ (positive) ซึ่งกระทำด้วยวิธีถ่าย หรืออัด เป็นต้น เพื่อให้ปรากฏรูป หรือเสียงเป็นเรื่องเหตุการณ์ หรือข้อความอันสามารถถ่ายทอดได้ด้วยเครื่องฉายภาพยนตร์ หรือเครื่องอย่างอื่นทำนองเดียวกัน

ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกที่เกิดจากความรู้สึกภายในต่างๆ ซึ่งความรู้สึกภายในนั้นอาจเป็นเพียงเจตคติหรือความเชื่อหรือความนิยม หรือถ้าจะกล่าวในลักษณะของพฤติกรรม ในแง่ของจิตวิทยาก็กล่าวได้ว่าเจตคติ ความเชื่อ

มุมมอง หมายถึง ความคิดเห็น หรือทัศนะของแต่ละบุคคลที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

การจำแนกประเภทภาพยนตร์ หมายถึง การจัดระดับตามเนื้อหาและฉากของภาพยนตร์ จุดประสงค์เพื่อกำหนดความเหมาะสมของการเข้าชมภาพยนตร์สำหรับเด็กและเยาวชน แต่ละประเทศมีลักษณะมาตรฐานวิธีจัดแบ่งแตกต่างกันไป

เรตติง หมายถึง การแบ่งแยกตามชั้น หรือเปอร์เซ็นต์ผู้ชมหรือผู้ฟังของรายการหนึ่ง

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อดังต่อไปนี้

- 2.1 แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพ
- 2.2 แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชน
- 2.3 ความหมายและเหตุผลของการตรวจพิจารณา
- 2.4 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการตรวจพิจารณาภาพยนตร์
- 2.5 ตัวอย่างการแบนภาพยนตร์ที่เป็นข้อถกเถียง
- 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพ

2.1.1 ความหมายของสิทธิเสรีภาพ

รัฐที่เป็นเสรีประชาธิปไตยทั้งหลายได้ให้ความคุ้มครองแก่ศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ของบุคคลไว้ในกฎหมาย เรียกว่า “สิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐาน” (Fundamental Rights and Liberties) โดยคำว่าสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานประกอบด้วยคำสองคำ คือ คำว่า “สิทธิ” และ “เสรีภาพ” ดังนั้นก่อนที่จะทำการพิจารณาเพื่อทำความเข้าใจความหมายพื้นฐาน เราจะต้องรู้ความหมายของทั้งสองคำนั้นก่อน (วนิดา แสงสารพันธ์. 2560)

โดย คำว่า **สิทธิ** นั้นหมายถึง “อำนาจที่กฎหมายรับรองให้แก่บุคคลหนึ่งในอันที่จะกระทำการการเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินหรือบุคคล” จากความหมายข้างต้น สิทธิโดยแท้จริงแล้วคืออำนาจที่กฎหมายมีการรับรองให้แก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งสามารถที่จะเรียกร้องให้บุคคลอื่นกระทำการบางอย่างที่เป็นประโยชน์แก่ตน หรือละการกระทำบางอย่างที่อาจส่งผลเสียแก่ตนก็ได้ ความหมายข้างต้นเป็นเพียงความหมายทั่วไปเท่านั้น แต่สิทธิในทางรัฐธรรมนูญนั้นถือว่าเป็น **“สิทธิตามกฎหมายมหาชน”** ซึ่งหมายถึง อำนาจตามรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายสูงสุดที่ได้ให้การรับรองคุ้มครองแก่ปัจเจกบุคคลในอันที่จะกระทำการใดหรือไม่กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด ซึ่งสิทธิดังกล่าวก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องที่จะไม่ให้บุคคลใดมาแทรกแซงในสิทธิตามรัฐธรรมนูญของตนเองได้ โดยสิทธินี้สามารถที่จะเรียกร้องต่อรัฐมิให้แทรกแซงในขอบเขตสิทธิของตนได้ ดังนั้น สิทธิตามความหมายรัฐธรรมนูญจึงเป็นความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกบุคคลต่อรัฐ ตัวอย่างเช่น สิทธิของ

บุคคลในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย เป็นต้น

ส่วนคำว่า “เสรีภาพ” นั้น หมายความว่า อำนาจของมนุษย์ในการที่จะกำหนดตนเอง และภายใต้อำนาจที่กล่าวมาบุคคลสามารถเลือกวิถีชีวิตของตนเองได้ตามใจปรารถนา หรือพูดอีกอย่างคือ เสรีภาพนั้นคือสภาพการณ์ที่บุคคลมีอิสระในการที่จะกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งได้ตามความประสงค์ของตนเอง ดังนั้น ในฐานะประชาชนจึงย่อมมีเสรีภาพอยู่ตราบเท่าที่ยังไม่ถูกบังคับให้กระทำที่ไม่ต้องการ หรือไม่ถูกหน่วงเหนี่ยวขัดขวางไม่ให้ทำในสิ่งที่ไม่ต้องการจะกระทำ ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้ว พบว่า กฎหมายกำหนดรับรองให้เสรีภาพอย่างใดอย่างหนึ่งให้แก่บุคคล เสรีภาพย่อมมีผลก่อให้เกิดหน้าที่แก่ผู้อื่นด้วยเช่นกัน โดยผู้ทรงเสรีภาพสามารถที่จะเรียกร้องให้ผู้อื่นละเว้นจากการรบกวนขัดขวางการใช้เสรีภาพของตน

เพราะฉะนั้นทั้งสิทธิและเสรีภาพก็ยังคงมีความแตกต่างกันในแต่ละกรณีสำคัญต่างๆ เช่น กรณีสิทธิที่จะได้รับรู้ข่าวสารของทางราชการหรือข้อมูลของหน่วยงานรัฐ ซึ่งนับได้ว่าเป็นสิทธิที่บุคคลทั่วไปสามารถที่จะรับรู้ และทางหน่วยรัฐต้องสามารถที่จะเปิดเผยข้อมูลหรือข่าวสารเหล่านั้นได้ด้วย

2.1.2 ประเภทของสิทธิและเสรีภาพ

เมื่อพิจารณาจากการที่บุคคลได้รับสิทธิและเสรีภาพตามที่กฎหมายได้ให้ความคุ้มครองแล้ว สามารถจำแนกประเภทของสิทธิและเสรีภาพออกได้เป็นสองประเภท คือ สิทธิมนุษยชน (Human Rights) และสิทธิพลเมือง (Citizen Rights)

2.1.2.1 สิทธิมนุษยชน (Human Rights)

“สิทธิมนุษยชน” เป็นสิทธิของทุก ๆ คน หมายถึง สิทธิเสรีภาพที่ติดตัวคนทุกคนมาตั้งแต่เกิด เป็นสิทธิเสรีภาพตามธรรมชาติที่เป็นของคนทุกคน คนทุกคนมีสิทธิเสรีภาพนี้อยู่ก่อนแล้วตั้งแต่ก่อนที่จะมีรัฐเกิดขึ้นมา สิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิที่รัฐธรรมนูญให้ความคุ้มครองแก่คนทุกคนเท่ากัน โดยไม่แบ่งแยกว่าคนนั้นเป็นใคร เชื้อชาติใด หรือศาสนาใด ถ้าหากบุคคลนั้นเข้ามาอยู่ในขอบเขตอำนาจรัฐของประเทศนั้นๆ คน ๆ นั้นย่อมได้รับความคุ้มครองตามหลักรัฐธรรมนูญนั้นด้วย ซึ่งแนวความคิดนี้มีมาตั้งแต่ยุคกรีกและได้รับการพัฒนา และยังคงเผยแพร่มาตลอดตั้งแต่ศตวรรษที่ 18 โดย John Lock นักปราชญ์คนสำคัญในสำนักกฎหมายธรรมชาติ นอกจากนี้ ปริญญาสากล่าวด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 ก็ได้ยืนยันไว้ในทำนองเดียวกันว่า “ศักดิ์ศรีและสิทธิที่มวลมนุษยชาติมีอยู่อย่างเท่าเทียมกันและที่มนุษย์ไม่อาจสละละทิ้งไปเสียได้เป็นรากฐานของ

เสรีภาพ ความยุติธรรม และ ของโลก” ตัวอย่างของสิทธิมนุษยชนมีดังนี้ เช่น สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย เสรีภาพในเคหสถาน เสรีภาพในการนับถือศาสนา เป็นต้น

2.1.2.2 สิทธิพลเมือง (Citizen Rights)

“สิทธิพลเมือง” หมายถึง สิทธิและเสรีภาพของพลเมืองรัฐนั้น ๆ เท่านั้นจึงจะเป็นผู้มีสิทธิเสรีภาพประเภทนี้ เป็นสิทธิในการที่ผู้มีส่วนร่วมในการสร้างเจตนารมณ์ของรัฐ เช่น สิทธิในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา เสรีภาพในการชุมนุมโดยปราศจากอาวุธ สิทธิในการสมัครเข้ารับราชการ เป็นต้น และเนื่องจากสิทธิพลเมืองนี้เป็นสิทธิในทางการเมืองที่ซึ่งเป็นพื้นฐานของระบบประชาธิปไตย สิทธิดังกล่าวจึงเป็นสิทธิของประชาชนทุกคนในรัฐนั้น ๆ ดังนั้น สิทธิพลเมืองจึงจะมีได้ก็ต่อเมื่อมีสังคมการเมืองที่เรียกว่า “รัฐ” เกิดขึ้นแล้วเท่านั้น

2.1.3 ขอบเขตการใช้สิทธิและเสรีภาพ

การที่รัฐธรรมนูญไม่ได้กำหนดให้สิทธิและเสรีภาพบางเรื่องอยู่ภายใต้เงื่อนไขของกฎหมายหรือไม่ได้กำหนดขอบเขตในการจำกัดสิทธิเสรีภาพไว้อย่างชัดเจน ไม่ได้หมายความว่าสิทธิและเสรีภาพนั้นไม่ถูกจำกัดการใช้ แต่เนื่องจากหลักการปกครองภายใต้กฎหมายแล้ว ไม่มีเสรีภาพใดที่จะได้รับความคุ้มครองโดยปราศจากขอบเขต ทั้งนี้เนื่องจากสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพก็คือพฤติกรรมระหว่างมนุษย์ด้วยกัน ซึ่งย่อมมีความเกี่ยวข้องกับคำถามที่ว่าบุคคลหนึ่งควรปฏิบัติต่อบุคคลหนึ่งอย่างไร หรือปฏิบัติต่อสังคมอย่างไร ซึ่งเมื่อพิจารณาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่กำหนดว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง และปวงชนชาวไทยย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน ประกอบกับ สิทธิเสรีภาพของประชาชนไทย นอกจากที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแล้ว อะไรที่ไม่ได้ห้ามหรือจำกัดไว้ในรัฐธรรมนูญ หรือในกฎหมาย ประชาชนย่อมมีสิทธิเสรีภาพที่จะทำได้ และได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญตราบเท่าที่การใช้สิทธิเสรีภาพนั้นไม่กระทบกระเทือน หรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ หรือไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของคนอื่น ทั้งนี้ กำหนดให้บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้ ซึ่งเมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติข้างต้น พบว่า รัฐธรรมนูญได้จำกัดขอบเขตการใช้สิทธิและเสรีภาพตามหลักการที่สำคัญไว้ดังนี้ (วนิดา แสงสารพันธ์. 2560)

2.1.3.1 การใช้สิทธิเสรีภาพจะต้องไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายแก่ความมั่นคงของรัฐ

โดยที่ความมั่นคงของรัฐนั้นเกี่ยวข้องโดยตรงกับการดำรงอยู่ของรัฐ ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วจะพบว่า อำนาจอธิปไตยของรัฐจะสามารถถูกใช้หรือแสดงออกได้ก็ต่อเมื่ออาศัยความมีอยู่ของรัฐและความมั่นคงของรัฐเท่านั้น ซึ่งหากรัฐปราศจากความมั่นคงแล้ว การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนก็ไม่อาจที่จะมีขึ้นได้ ดังนั้น เพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐไว้ ในบางกรณีจึงจำเป็นต้องยอมให้มีการลิดรอนหรือจำกัดการใช้สิทธิเสรีภาพเพื่อให้รัฐยังคงดำรงอยู่นั่นเอง ซึ่งความมั่นคงของรัฐที่กล่าวไป ไม่ได้หมายความว่าถึงเพียงความมั่นคงทางการทหาร หรือการป้องกันเขตแดนของรัฐเพียงอย่างเดียว แต่ยังหมายถึงความมั่นคงภายในรัฐ ความมั่นคงในฐานะทางเศรษฐกิจหรือฐานะทางการเงินที่อาจจะกระทบต่ออำนาจต่อรองของรัฐกับต่างประเทศหรือความมีประสิทธิภาพในการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายอีกด้วย

2.1.3.2 การใช้สิทธิเสรีภาพจะต้องไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

รัฐธรรมนูญกำหนดให้การใช้สิทธิเสรีภาพของบุคคลจะต้องไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีร่วมกันของประชาชน โดยกำหนดให้ เป็นขอบเขตหนึ่งของการใช้สิทธิและเสรีภาพ ซึ่งหมายความว่า การใช้สิทธิเสรีภาพจะต้องไม่ละเมิดต่อศีลธรรมอันดีร่วมกัน ซึ่งโดยแท้จริงแล้วเป็นตัวกำหนดขอบเขตโดยรวมของกฎหมายอยู่ก่อนแล้ว ดังจะเห็นได้จากกรณีที่กฎหมายกำหนดให้การทำนิติกรรมที่ละเมิดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชนย่อมตกเป็นโมฆะ เป็นต้น ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว คำว่า “ศีลธรรม อันดีของประชาชน” ไม่ได้ขึ้นอยู่กับความรู้สึกส่วนตัวของผู้พิพากษาหรือ ความรู้สึกของผู้ใช้กฎหมาย และไม่ได้ขึ้นอยู่กับความรู้สึกส่วนตัวของกลุ่มบุคคล หรือคนใดคนหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นเป็นพิเศษ เช่น การรักร่วมเพศเป็นการกระทำที่ขัดแย้งต่อศีลธรรมหรือไม่ ย่อมไม่ได้ขึ้นอยู่กับความรู้สึกของคนที่นิยมการรักร่วมเพศ และก็ไม่ได้ขึ้นอยู่กับศาสนาแต่อย่างใด ดังนั้น จึงขึ้นอยู่กับความสำนึกในทางศีลธรรมของประชาคมนั้น ๆ อย่างไรก็ตาม ในทางศีลธรรมโดยทั่วไปของคนก็ยังมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ในกรณีนี้จึงอาจเป็นไปได้ที่จะใช้ทัศนะของคนส่วนใหญ่เพื่อพิจารณาว่าในกรณีของการใช้สิทธิและเสรีภาพกรณีใดเป็นการละเมิดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือไม่ นอกจากนี้ โดยผลของบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยดังกล่าว ยังส่งผลให้รัฐมีหน้าที่ที่จะต้อง ส่งเสริม สนับสนุน และช่วยเหลือแก่ประชาชนเพื่อให้หลักการนี้เกิดผลได้จริงในทางปฏิบัติด้วย

2.1.3.3 การใช้สิทธิเสรีภาพต้องไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น

การให้ความคุ้มครองแก่สิทธิเสรีภาพของบุคคลทุกคนนั้น ย่อมส่งผลให้การใช้สิทธิเสรีภาพของบุคคลจะต้องไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพ ของบุคคลอื่น กล่าวคือ โดยผลจากการที่

สิทธิเสรีภาพตามกฎหมายไม่ได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อปัจเจกบุคคล แต่ว่าก่อให้เกิดผลเฉพาะระหว่างบุคคลต่อรัฐเท่านั้น แต่ด้วยรัฐให้ความคุ้มครองแก่บุคคลที่สามไปพร้อมๆ กัน ดังนั้น รัฐจึงอาจดำเนินการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลได้ โดยการกำหนดมาตรการไม่ว่าโดยทางบริหาร หรือตุลาการเพื่อที่จะเยียวยาสิทธิของบุคคลที่สามที่ถูกละเมิด

จากการทบทวนวรรณกรรมในเรื่องแนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพสามารถสรุปได้ว่า ตามหลักสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานและด้วยหลักความเป็นพลเมืองแล้วการแสดงออกทางความคิดเห็น การกระทำใดๆ หรือการใช้สิทธิใดๆ สามารถทำได้ แต่ทั้งหมดทั้งมวลต้องตั้งอยู่บนหลักการของการไม่เบียดเบียนผู้อื่น และต้องไม่กระทบหรือสร้างความเดือดร้อนต่อคนหมู่มาก และการแสดงออกแห่งสิทธิเสรีภาพในปัจจุบันยังต้องถูกจำกัดให้เป็นไปตามกฎหมายของแต่ละประเทศนั้นๆ

2.2 แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชน

สื่อมวลชนเป็นหนึ่งในสถาบันทางสังคมที่มีความสำคัญมากในยุคปัจจุบัน และมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อสังคมเหมือนกับบุคคลทั่วไป ซึ่งบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนได้แก่ บทบาทในฐานะผู้แจ้งข่าวสาร เป็นบทบาทในการรายงานข่าวทราบว่ามีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นบ้าง บทบาทสุนัขเฝ้าบ้าน เป็นบทบาทที่จะรายงานถึงสิ่งที่เป็นอันตรายทั้งทางร่างกาย เศรษฐกิจ หรือการเมือง บทบาทการเป็นตัวกลางระหว่างแหล่งข่าวกับผู้รับข่าวสาร ดังนั้น สื่อมวลชนจึงมีหน้าที่พิจารณาว่าสารใดควรไปยังผู้รับสาร ไม่ว่าจะเป็นผู้อ่าน ผู้ฟังหรือผู้รับชม ปัจจุบันภาพยนตร์ถือเป็นสื่อมวลชนประเภทหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อผู้ชมภาพยนตร์ เนื่องจากภาพยนตร์สามารถเข้าถึงผู้ชมภาพยนตร์ได้ง่ายและกว้างขวาง ดังนั้นการทราบถึงสิทธิและเสรีภาพของสื่อมวลชน และข้อจำกัดด้านต่าง ๆ จึงเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้เข้าใจเกณฑ์การตรวจพิจารณาภาพยนตร์ได้อย่างสอดคล้องและไม่ขัดต่อสิทธิเสรีภาพ (วนิดา แสงสารพันธ์. 2560)

2.2.1 ความหมายของสื่อมวลชน

ความหมายของ “สื่อมวลชน” คือ สื่อที่จะสามารถนำสารจากผู้ส่งสารไปสู่ผู้รับสารที่ประกอบไปด้วยคนจำนวนมากได้อย่างรวดเร็วภายในระยะเวลาใกล้เคียงกัน เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ ภาพยนตร์ เป็นต้น ซึ่งความหมายนี้สอดคล้องกับความเห็นของนักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ที่ได้ให้ความหมายของสื่อมวลชนไว้ว่าเป็นการดำเนินการที่มีระบบบริหารจัดการอย่างเป็นระบบในลักษณะขององค์กรธุรกิจที่มีจุดประสงค์เป็นช่องทางนำเสนอสารไปยังคนหมู่มาก

2.2.2 สิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชน

“สิทธิ” หมายถึง อำนาจที่กฎหมายให้เพื่อสำเร็จประโยชน์ที่กฎหมายคุ้มครอง กล่าวคือเป็นกรณีที่กฎหมายรับรองว่า เป็นประโยชน์ที่กฎหมายคุ้มครองไม่ให้ละเมิด รวมทั้งสั่งให้เป็นไปตามสิทธิในกรณีที่มีการละเมิดอีกด้วย หมายความว่าคนที่ได้รับประโยชน์สามารถใช้สิทธิทางศาลเพื่อขอให้เป็นไปตามสิทธิได้

ภายใต้การปกครองระบอบการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่ถือว่าสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นสิ่งสำคัญ และเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าบุคคลย่อมมีสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นซึ่งนั่นเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของคนในประเทศซึ่งพัฒนาแล้วต่างรองรับและคุ้มครอง ไม่ว่าจะเป็นการแสดงความคิดเห็นที่ปรากฏออกมาในรูปของเสรีภาพในการพูด การเขียน หรืออื่นๆ ประกอบ กับสื่อมวลชนก็เปรียบเสมือนประชาชนคนหนึ่งก็ย่อมมีสิทธิเสรีภาพเช่นเดียวกันกับประชาชนทั่วไป เสรีภาพของสื่อมวลชนจึงเป็นสิ่งเดียวกันกับเสรีภาพของประชาชน ที่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญด้วยความเสมอภาคเท่าเทียมกัน เสรีภาพของสื่อมวลชนจึงยิ่งใหญ่เทียบเท่าเสรีภาพของประชาชนทุกคน

จากหลักการดังกล่าวส่งผลให้รัฐบาลของแต่ละประเทศต้องตระหนัก และให้ความสำคัญต่อสิทธิและเสรีภาพในการสื่อสารแก่ประชาชนมากขึ้น เนื่องจากสิทธิในการนำเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนถือเป็นหลักประกัน สิทธิทางการสื่อสารของประชาชน เพราะฉะนั้น หากประเทศใดมีการลดทอนเสรีภาพของสื่อมวลชน ก็จะได้ถือว่าเป็นการลดทอนสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนเหมือนกัน โดยสามารถจำแนกประเภทของสิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชนได้ดังนี้

2.2.2.1 เสรีภาพในข่าวสาร (Freedom of Information)

สิ่งที่เป็นส่วนสำคัญที่สุดต่อการใช้เสรีภาพของสื่อมวลชนคือ ข่าว ประกอบกับสิทธิที่สมควรได้รับรู้ อันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของคนในการที่จะได้รับทราบข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ในสังคม สื่อมวลชนจึงเป็นผู้ที่ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่มีความจำเป็นเพื่อรายงานให้ประชาชนทราบ

2.2.2.2 เสรีภาพในการพิมพ์ (Freedom of Printing)

เป็นขั้นตอนในการนำข้อมูลข่าวสารออกเผยแพร่ต่อประชาชน ซึ่งรัฐต้องให้สื่อมวลชนสามารถใช้เสรีภาพนี้ได้โดยปราศจากการจำกัด หรือการเซนเซอร์ และหากการเผยแพร่ นั้นก่อให้เกิดความเสียหาย สื่อมวลชนก็ต้องรับผิดชอบต่อการดำเนินการนั้นในภายหลัง

2.2.2.3 เสรีภาพในการวิพากษ์วิจารณ์ (Freedom of Criticism)

ภายใต้บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนในฐานะที่เป็นผู้คอยควบคุม และตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล ถือว่ามีความสำคัญต่อระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยนั้น สื่อมวลชน

จะอยู่ในฐานะที่เป็นสื่อกลางที่นำเสนอข้อมูลข่าวสาร การวิพากษ์วิจารณ์ และรายงานข้อมูลสู่ประชาชนเพื่อประโยชน์ในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

2.2.3 ข้อจำกัดการใช้สิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชน

เมื่อพิจารณาจาก ปฎิญาสากล่าวด้วยสิทธิมนุษยชน ที่รับรองให้ทุกคนมีสิทธิเสรีภาพแห่งการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออกโดยเสรี ซึ่งสิทธินี้รวมถึงเสรีภาพในการที่จะแสวงหา รับ และกระจายข่าวสารและความคิดเห็นไม่ว่าด้วยวิธีการใด ๆ พบว่า บทบัญญัตินั้นไม่ได้กำหนดความชัดเจนและข้อจำกัดสิทธิเสรีภาพไว้

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติดังกล่าว พบว่า ระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางแพ่งและการเมืองข้อ 19 ให้การรับรองกับคนทุกคนในการแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรี ซึ่งเสรีภาพในการแสดงออกนี้รวมถึงเสรีภาพในการที่จะแสวงหา รับ และ กระจายข่าวสารความคิดเห็นทุกชนิด และการแสดงความคิดเห็นดังกล่าวสามารถแสดงออกได้โดยเสรี ไม่ว่าจะเป็นไปในรูปการพูด การเขียน หรือการพิมพ์ ศิลปะ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การแสดงความคิดเห็นต้องทำด้วยหน้าที่และต้องแสดงความรับผิดชอบ อีกทั้งการจำกัดสิทธิเสรีภาพดังกล่าวสามารถกระทำได้ตามอำนาจตามบทบัญญัติของกฎหมายและเหตุผลความจำเป็นเพื่อเป็นการเคารพในสิทธิหรือชื่อเสียงของบุคคลอื่นหรือเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐหรือความสงบเรียบร้อย อย่างไรก็ตาม แมกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางแพ่งและการเมืองจะกำหนดข้อจำกัดการใช้เสรีภาพแสดงความคิดเห็นไว้อย่างชัดเจน แต่ยังกำหนดเงื่อนไขของจำกัดการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นเอาไว้ โดยการจำกัด เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น จะสามารถทำได้ก็ต่อเมื่อมีกฎหมายให้อำนาจกระทำได้นั้น เพราะฉะนั้น การพิจารณาว่าสิทธิเสรีภาพของประชาชนและสื่อมวลชนในการแสดงความคิดเห็น ไม่ว่าจะเป็นการพูด การเขียน การพิมพ์ จะมีผลสมบูรณ์เพียงใดนั้นต้องพิจารณาคืบไปกับกฎหมายที่รัฐได้ตราออกมาว่ามีขอบเขตและเนื้อหาสาระที่เป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพดังกล่าวหรือไม่ จากหลักเกณฑ์และข้อกำหนดที่กำหนดไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญของแต่ละประเทศ พบว่า ได้มีการกำหนดรองรับสิทธิเสรีภาพดังกล่าวไปพร้อมๆ กับการกำหนดให้รัฐสามารถที่จะจำกัดและควบคุมการใช้สิทธิเสรีภาพดังกล่าวได้ภายใต้หลักการบางประการที่นานาประเทศเห็นตรงกันว่ามีความสำคัญด้วย ซึ่งกลไกในการควบคุมการใช้สิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชนสามารถ ถูกจำกัดได้ภายใต้หลักสี่ประการ ดังนี้

2.2.3.1 หลักความมั่นคงของรัฐ

การคุ้มครองเสรีภาพของสื่อมวลชนโดยทั่วไปจะถูกจำกัดอยู่ภายใต้ หลักการสำคัญประการหนึ่ง คือ เป็นการจำกัดเพื่อความมั่นคงของรัฐ ทั้งนี้ เนื่องจากอำนาจอธิปไตยของรัฐจะสามารถถูกใช้หรือแสดงออกได้ก็แต่โดย อาศัยความมีอยู่ของรัฐ ความมั่นคงของรัฐ ซึ่งหากรัฐ

ปราศจากความมั่นคงแล้ว การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพย่อมมีอาจที่จะมีขึ้นได้ ดังนี้ เพื่อรักษา ความมั่นคงของรัฐไว้ ในบางกรณีจึงจำต้องยอมให้มีการลิดรอนหรือจำกัด การใช้สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นเพื่อให้รัฐดำรงอยู่ได้อย่างปลอดภัย ซึ่งการควบคุมการใช้สิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชนภายใต้หลักความมั่นคงของรัฐนั้น หมายความว่าความมั่นคงเป็นเอกภาพและบูรณภาพของรัฐหรือความมั่นคงในองค์ประกอบแห่งรัฐ อันได้แก่ ความมั่นคงในบูรณภาพแห่งดินแดน ความมั่นคงในอำนาจอธิปไตยของรัฐ

2.2.3.2 หลักความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน

หลักความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนเป็นสิ่งที่อยู่เหนือสิทธิหรือประโยชน์ส่วนบุคคลเพื่อรักษาไว้ซึ่งประโยชน์ของส่วนรวม และหลักการดังกล่าวจะถูกใช้ในคดีความทุกคดีและหากกฎหมายปราศจาก ศีลธรรมอันดีแล้วจะทำให้ประชาชนขาดหลักประกันในการดำรงชีวิต ดังนั้น ภายใต้หลักความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนนั้น การใช้สิทธิและเสรีภาพของสื่อมวลชนในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารนั้นสามารถที่จะถูกจำกัดได้หากเป็นไปเพื่อคุ้มครองสังคมส่วนรวมอันเป็นสิ่งที่อยู่เหนือสิทธิผลประโยชน์ส่วนตัว ดังนั้น หากมีลักษณะขัดต่อประโยชน์ของประชาชนหรือประเทศชาติส่วนรวมแล้ว สิ่งนั้นย่อมขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชนด้วย อย่างไรก็ตาม ความสงบเรียบร้อยและ ศีลธรรมอันดีจะมีความแตกต่างกันในแต่ละประเทศภายใต้เหตุและผล ซึ่งในทางปฏิบัติจึงการพิจารณาว่าสิ่งใดว่าขัดต่อความสงบหรือไม่ก็พิจารณาจาก ภายใต้ “ดุลพินิจ” ของผู้มีอำนาจปกครองในสังคมนั้นๆ

2.2.3.3 หลักการเคารพในสิทธิส่วนบุคคลหรือชื่อเสียงของบุคคลอื่น

เสรีภาพที่รัฐธรรมนูญบัญญัติและรับรองนั้นล้วนเป็นไปเพื่อปกป้อง และคุ้มครองปัจเจกบุคคลแต่ละคน ด้วยเหตุนี้เสรีภาพต่าง ๆ จึงอยู่ภายใต้จุดมุ่งหมายที่จะปกป้องและคุ้มครองปัจเจกบุคคลนั่นเอง ซึ่งหลักเกณฑ์ในการควบคุมการใช้สิทธิและเสรีภาพของสื่อมวลชนโดยสิทธิของผู้อื่นนี้ เป็นข้อจำกัดที่ได้วิวัฒนาการมานับศตวรรษแล้ว ดังสุภาษิตกฎหมายโรมัน ที่ว่า “Neminem Laedere” คือ ไม่พึงกระทำให้เกิดความเสียหายแก่ บุคคลอื่น ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่าการใช้สิทธิเสรีภาพนั้นจะต้องไม่เป็นอันตรายหรือเป็นการทำลายล้างหรือขัดขวางการใช้สิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น แม้สิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชนจะได้รับการส่งเสริมหรือสนับสนุนมากเพียงใดก็ตาม หากแต่สิทธิเสรีภาพดังกล่าวนี้ก็ไม่อาจกระทำการโดยละเมิด หรือทำลายล้างสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่นที่ได้รับความคุ้มครองตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วยเช่นกัน การให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัวหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคล จึงเป็นความพยายามที่จะก่อให้เกิดความสมดุลของคุณค่าทางสังคม

2.2.3.4 หลักการป้องกันหรือระดับความเสื่อมทรามทางจิตใจ หรือสุขภาพ ของประชาชน

เนื่องจาก “ความเสื่อมทรามทางจิตใจ” หมายความว่า การทำให้ความรู้สึกรวมหรือมโนธรรมตกต่ำ เช่น การตีพิมพ์ภาพลามกอนาจาร การเขียนข้อความที่มีลักษณะยั่วยุอารมณ์ เป็นต้น ส่วน “สุขภาพ” นั้น หมายความว่า ถึงความสุขที่ปราศจากโรค ความสบาย การเสนอข่าว หรือคำแนะนำให้ประชาชนบริโภคยา สมุนไพร หรือสารอื่นใดก็ตาม ซึ่งไม่มีการรับรองจากส่วนราชการที่รับผิดชอบโดยตรง ไม่มีหลักประกันความปลอดภัย ดังนั้น การจำกัดการใช้สิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชนก็เพื่อป้องกันหรือเพื่อระดับความเสื่อมทรามทางจิตใจ จึงเป็นการจำกัดในเชิงของการป้องกันไม่ให้เกิดผลร้ายจากการใช้สิทธิเสรีภาพดังกล่าว เนื่องจากความเสื่อมทรามทางจิตใจ เป็นสิ่งที่เป็นนามธรรมที่ขึ้นภายในจิตใจ ซึ่งจะส่งผลให้ศีลธรรมของประชาชนเสื่อมลงได้ และอาจนำมาซึ่งผลร้ายที่เป็นรูปธรรมที่กระทบต่อสังคมได้ เช่น การตีพิมพ์เนื้อหาหรือภาพลามก อันอาจก่อให้เกิดผลต่อพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสมในสังคมได้ในทำนองเดียวกับการโฆษณาชวนเชื่อ

จากการทบทวนวรรณกรรมในเรื่องแนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชนสามารถสรุปได้ว่า สิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชนเกี่ยวข้องกับการแสดงออกทางความคิดเห็นทางกฎหมายภาพยนตร์และการแสดงออกผ่านการสร้างสรรค์ภาพยนตร์ใดๆ ซึ่งชี้ให้เห็นถึงข้อจำกัดต่างๆ ในการสร้างภาพยนตร์ที่ต้องตั้งอยู่บนหลักกฎหมายและหลักศีลธรรมอันดีของประเทศไทย และยังชี้ให้เห็นถึงข้อจำกัดในการทำงานและสร้างเนื้อหาใดๆ ของภาพยนตร์ไทย แต่ยังสามารถทำการเสนอข้อเสนอนั้นในการปรับปรุงหลักเกณฑ์ถ้ายังอยู่บนหลักพื้นฐานสิทธิมนุษยชนที่ไม่ได้สร้างความเดือดร้อนให้ผู้อื่นและยังสร้างภาพยนตร์ที่อยู่ในข้อบังคับห้ามได้ หากแสดงจุดประสงค์ที่แท้จริงของภาพยนตร์

2.3 ความหมายและเหตุผลของการตรวจพิจารณา

การเซนเซอร์ หรือการตรวจพิจารณา (Censorship) หมายถึง ขั้นตอนหรือวิธีการใดๆ ในการระงับหรือตรวจสอบข้อมูลต่างๆ การเซนเซอร์มักถูกใช้ในการตรวจสอบสื่อทุกประเภทที่ถูกเผยแพร่ออกสู่สังคม ซึ่งนั่นรวมไปถึงภาพยนตร์ด้วย เนื่องจากในปัจจุบันสื่อภาพยนตร์มีความเกี่ยวข้องกับทุกด้านในสังคม จึงจำเป็นต้องมีการตรวจสอบสื่อเพื่อป้องกันการเผยแพร่สิ่งที่ไม่เหมาะสมกับสภาพสังคม ซึ่งอาจแตกต่างกันไปตามแต่ละพื้นที่แต่ละสังคม ซึ่งระบบการเซนเซอร์ภาพยนตร์นั้นตั้งอยู่บนพื้นฐานของความไม่เชื่อใจภาวะของผู้ชมภาพยนตร์ หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการเซนเซอร์อาจเป็นได้ทั้งรัฐบาลและองค์กรเอกชน ในขณะที่กลุ่มและสถาบันอื่น ๆ ก็สามารถเสนอและยื่นคำร้องในเรื่องที่เกี่ยวกับการเซนเซอร์ได้ การเซนเซอร์โดยทั่วไปมักเกิดขึ้นกับ

สื่อต่าง ๆ เช่น หนังสือ, ดนตรี, ภาพยนตร์, หนังสือพิมพ์, โทรทัศน์ และอินเทอร์เน็ต เป็นต้น การเซ็นเซอร์บางครั้งก็เป็นการดำเนินการด้วยเหตุผลหลายประการ แต่บางครั้งก็เหมือนเป็นไปด้วยข้ออ้าง ดังนั้นเหตุผลในเรื่องของการเซ็นเซอร์จึงมีหลายประการให้เราได้เห็น เช่น ความมั่นคงแห่งชาติ, เพื่อควบคุมสื่อลามกอนาจาร, สื่อลามกเด็ก และประทุษวาจา, เพื่อป้องกันเด็กหรือกลุ่มเสี่ยงอื่น ๆ, เพื่อสนับสนุนหรือกีดกันมุมมองทางการเมืองหรือศาสนา และเพื่อหยุดยั้งการหมิ่นประมาทและการใส่ร้าย เป็นต้น เหตุผลของการเซ็นเซอร์นั้นต่างกันไปตามลักษณะข้อมูลที่จะได้รับการเซ็นเซอร์ แบ่งได้ดังนี้

- การเซ็นเซอร์ทางศีลธรรม
- การเซ็นเซอร์ทางการทหาร
- การเซ็นเซอร์ทางการเมือง
- การเซ็นเซอร์ทางศาสนา
- การเซ็นเซอร์ทางองค์กร

2.3.1 นิยามการเซ็นเซอร์ในมิติทางสังคม

การเซ็นเซอร์ (censorship) เป็นการกำกับควบคุมดูแลสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ โดยการตรวจคัดกรอง พิจารณาเนื้อหาที่ออกเผยแพร่ มีวัตถุประสงค์เพื่อไม่ให้เนื้อหาที่ไม่พึงประสงค์ (ในมุมมองของผู้มีอำนาจกำกับควบคุมดูแลสื่อ) ถูกเผยแพร่ออกไปในสังคมโดยทั่วไป การเซ็นเซอร์มักจะดำเนินการโดยภาครัฐเพื่อรักษาเสถียรภาพความมั่นคงของรัฐและความสงบเรียบร้อยในสังคม ในแง่หนึ่งการเซ็นเซอร์จึงอยู่เคียงคู่กับ สังคมและดำเนินการผ่านกลไกทางกฎหมายภายใต้การบังคับใช้โดยเจ้าหน้าที่รัฐ แต่ในแวดวงวิชาการได้นิยามประเภทของการเซ็นเซอร์ที่กว้างขวางมากกว่าการพิจารณากลไกการเซ็นเซอร์ที่ดำเนินการผ่านกฎหมาย

ผู้เขียน Catherine O'Leary (2016) ได้ระบุไว้ว่า การจำแนกประเภทการเซ็นเซอร์นั้น เป็นสิ่งที่ไม่แน่นอนไม่ตายตัว แต่ขึ้นอยู่กับบริบทของสถานการณ์ ที่เกิดการเซ็นเซอร์และวิธีการอธิบายให้เหตุผล หรือสร้างข้อถกเถียงทางวิชาการ ในตอนต้นของบทความ O'Leary ได้ประมวลข้อถกเถียงเกี่ยวกับนิยามการเซ็นเซอร์แต่ละกลุ่มแสดงไว้ และหนึ่งในข้อถกเถียงที่น่าพิจารณาได้แก่ ประเด็นที่ว่า การนิยามการเซ็นเซอร์โดยเพียงแค่วิชาการกลไก การควบคุมสื่อมวลชนโดยสถาบันรัฐนั้นไม่ครอบคลุมมิติทางสังคมวัฒนธรรม O'Leary (2016) ได้กล่าว ถึงมุมมองต่อการเซ็นเซอร์ของนักวิชาการกลุ่มหนึ่งที่ปรากฏในข้อถกเถียงข้างต้น โดยได้รับอิทธิพลจากวิธีคิด แบบโครงสร้างนิยม (structuralism) ที่ส่งผลให้มองว่า การเซ็นเซอร์ทำงานในระดับโครงสร้างทางความคิด ภาษา และวัฒนธรรม โดยทำหน้าที่ประกอบสร้าง วิธีคิดที่นำไปสู่การแสดงออกเพื่อการ

เซนเซอร์ ของผู้คนในสังคม อาทิ ทศนะของ Louis Althusser ที่มองว่าการเซนเซอร์มีสถานะเหมือนเครื่องมือทางการเมืองของรัฐ ที่ทำงานด้วยอุดมการณ์หรือวิถีคิดที่ส่งผลให้เกิดการเซนเซอร์ที่เป็นปฏิบัติการทางสังคม ไม่ใช่แค่เพียงการเซนเซอร์ที่ดำเนินการโดยผู้มีอำนาจกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งในรัฐ แต่เป็นอุดมการณ์ที่ทำงานในระดับโครงสร้างความคิด ในทำนองเดียวกัน Michel Foucault อธิบายว่าความรู้ นั้นมีส่วนสัมพันธ์กับอำนาจอย่างแยกขาดกันไม่ได้ ความรู้ทำหน้าที่สร้างความจริงที่ส่งผลต่อวิถีคิดและการ แสดงออกของผู้คนในสังคม การเกิดขึ้นของสถาบันทางสังคมหรือองค์กรต่างๆ ในรัฐที่ทำหน้าที่ผลิตความรู้ที่มีสถานะเป็นวาทกรรม ส่งผลต่อความเป็นไปของผู้คนและสังคม การเซนเซอร์หรือการควบคุม การแสดงออกของผู้คนจึงขับเคลื่อนผ่านองค์ความรู้กลไก การควบคุมภายนอกเป็นเพียงแค่ผลผลิต ของอำนาจความรู้ที่ดำเนินไปในระดับโครงสร้างแต่เพียงเท่านั้น

2.4 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการตรวจพิจารณาภาพยนตร์

2.4.1 แนวคิดเกี่ยวกับระบบการควบคุมภาพยนตร์

การศึกษาเรื่องการควบคุมภาพยนตร์นั้น ก่อนอื่นจำเป็นต้องศึกษาถึงระบบของการควบคุมภาพยนตร์ โดยทั่วไปแล้วคนส่วนใหญ่มักจะเข้าใจกันว่า การควบคุมภาพยนตร์นั้น คือ การใช้ระบบเซนเซอร์ (Censorship) เพียงอย่างเดียว แต่แท้จริงแล้วยังมีการควบคุมภาพยนตร์อีกหลายระบบ ซึ่งมีวิธีการควบคุมที่แตกต่างกันออกไปหรือบางที่อาจมีการใช้ควบคู่กันหลายระบบ การควบคุมโดยหน่วยงานของรัฐหรือหน่วยงานอิสระ การควบคุมจากอุตสาหกรรมภาพยนตร์ด้วยกันเอง การควบคุมโดยผู้ปกครองของเด็กและเยาวชน ซึ่งอำนาจจะแบ่งเป็นระบบต่าง ๆ ได้ดังต่อไปนี้

2.4.1.1 ระบบเซนเซอร์ (Censorship)

เป็นระบบที่ใช้มาเป็นระยะเวลาช้านาน ในสมัยโรมันโบราณคำว่า "เซนเซอร์" ใช้เพื่อระบุตำแหน่งของผู้ตรวจตราหรือผู้ควบคุมหน่วยงานต่าง ๆ ในสาธารณรัฐโรมันโบราณ ผู้เซนเซอร์ จะทำการสำรวจสมะโนครวัประชากร ในขณะที่กลุ่มนี้นับจำนวนประชากร และตรวจตราศีลธรรม จรรยาและพฤติกรรมของพลเมืองพร้อมกัน ดังนั้นการตรวจตราควบคุมจึงเรียกว่า "เซนเซอร์นับ" และแม้ว่าคำว่า "เซนเซอร์" อาจจะไม่ถูกใช้ในปัจจุบัน การตรวจตราควบคุมโดยอำนาจของรัฐ เป็นกฎเกณฑ์ที่มีอยู่ในหลายประเทศ โดยมีลักษณะความไม่ไว้วางใจและอาจกระทบอำนาจของศาสนาหรือรัฐ ในประวัติศาสตร์การตรวจตราควบคุมหรือการเซนเซอร์นั้นได้มีการนำมาใช้เป็นระยะเวลาช้านาน โดยมาจากความกลัวของรัฐในสิ่งต่าง ๆ เช่น ความกลัวในความรู้ใหม่ ศาสนาใหม่ ทศนคติใหม่ และความเชื่อทางศาสนาใหม่ ทั้งหมดนี้ทำให้ "การเซนเซอร์" หมายถึงขั้นตอนหรือ

วิธีการใด ๆ ที่ใช้ในการตรวจสอบสิ่งต่าง ๆ ซึ่งปัจจุบันการตรวจสอบสื่อมีความเกี่ยวข้องกับทุกด้านในสังคม โดยมีการตรวจสอบสื่อเพื่อป้องกันการเผยแพร่สิ่งที่ไม่เหมาะสมตามสภาพสังคม ซึ่งอาจแตกต่างกันไปตามแต่ละพื้นที่ โดยระบบการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์มีรากฐานในความไม่ไว้วางใจในพลเมืองที่ชมภาพยนตร์ และต้องอาศัยความคิดของผู้มีอำนาจในการเลือกภาพยนตร์ให้ชม

2.4.1.2 ระบบควบคุมกันเองของสื่อภาพยนตร์ (Industry Self-Censorship)

เป็นการควบคุมโดยอุตสาหกรรมภาพยนตร์เองซึ่งอุตสาหกรรมภาพยนตร์จะร่วมกันกำหนดกฎเกณฑ์ว่าภาพยนตร์แต่ละเรื่องจะได้รับการอนุญาตให้เผยแพร่ ถูกใช้ในช่วงแรกของอุตสาหกรรมภาพยนตร์ในประเทศสหรัฐอเมริกาโดยจะกำหนดหลักเกณฑ์ข้อบังคับ ดังนี้

- 1) คำนึงถึงบุคคล (People-Oriented) คือ สร้างภาพยนตร์ที่เน้นการควบคุมเนื้อหาของภาพยนตร์ที่เกี่ยวกับความรู้สึกและผลกระทบต่อบุคคลส่วนใหญ่
- 2) คำนึงถึงเหตุการณ์ (Even-Oriented) คือ การให้ความสำคัญต่อเหตุการณ์เนื้อหา เรื่องราวอันเป็นข้อเท็จจริง เหตุการณ์หรือสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ
- 3) คำนึงถึงธุรกิจ (Business-Oriented) คือ สร้างภาพยนตร์ที่มีความต้องการในตลาดภาพยนตร์เป็นหลัก

2.4.1.3 ระบบการตรวจภาพยนตร์ก่อนฉาย

เป็นการนำภาพยนตร์ไปฉายให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยรัฐจะตั้งหน่วยงานผู้รับผิดชอบในการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ก่อนฉายเพื่อพิจารณากรอบที่กำหนด

2.4.1.4 ระบบการควบคุมในกฎหมายลามกอนาจาร

ในประเทศต่าง ๆ มีกฎหมายภายในของประเทศนั้น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการฉายภาพยนตร์

2.4.1.5 ระบบการใช้อำนาจอย่างไม่เป็นทางการ

ระบบการใช้อำนาจอย่างไม่เป็นทางการ รัฐจะใช้อำนาจของตำรวจในการเข้าตรวจสอบเนื้อหา

2.4.1.6 ระบบการควบคุมโดยผู้ปกครอง

การควบคุมโดยผ่านทางสถาบันครอบครัวหรือผู้ปกครองนี้เป็นอีกหนึ่งวิธีการควบคุมสื่อภาพยนตร์โดยผู้ปกครองมีหน้าที่ศึกษาภาพยนตร์ก่อนอนุญาตให้บุตรหลานไปชมภาพยนตร์ ซึ่งอาจถือได้ว่าเป็นการควบคุมที่สำคัญมากสำหรับการปกป้องเยาวชนที่จะถูกกลั่นกรองเนื้อหาภาพยนตร์ที่จะรับชม โดยผู้ปกครองจะเป็นผู้เลือกภาพยนตร์หรือให้คำแนะนำในการรับชมภาพยนตร์ของเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นระบบการควบคุมภาพยนตร์ที่ดีที่สุดในการคิดของผู้วิจัย

2.4.2 ภาพยนตร์ที่อยู่ในบังคับของกฎหมาย

ตามพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551 กำหนดความหมายของคำว่า “ภาพยนตร์” ว่า “วัสดุที่มีการบันทึกภาพ หรือภาพและเสียงซึ่งสามารถนำมาฉายให้เป็นภาพที่เคลื่อนไหวได้อย่างต่อเนื่อง แต่ไม่รวมถึงวีดิทัศน์” และ “ภาพยนตร์ไทยฯ” หมายความว่า ภาพยนตร์ที่ใช้ภาษาไทยหรือภาษาท้องถิ่นของประเทศไทยทั้งหมดหรือเป็นส่วนใหญ่ในบทภาพยนตร์ต้นฉบับสำหรับการแสดงภาพยนตร์ และมีเจ้าของลิขสิทธิ์ในภาพยนตร์เป็นคนที่มิใช่สัญชาติไทย สิ่งที่กฎหมายมุ่งที่จะควบคุมนั้นคือ สื่อชนิดที่สามารถจะถ่ายทอดสู่ผู้รับสารด้วยภาพหรือเสียงหรือทั้งภาพและเสียง ซึ่งผู้รับสารสามารถที่จะรับรู้และเข้าใจสารที่ได้รับได้โดยง่าย ดังนั้นกฎหมายจึงได้วางมาตรการขึ้นเพื่อควบคุมการถ่ายทอดสารในลักษณะดังกล่าวให้อยู่ภายใต้กรอบที่กฎหมายกำหนด

2.4.3 การควบคุมภาพยนตร์ตามพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ.

2551

เมื่อพิจารณาจากพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551 พบว่ากฎหมายได้กำหนดหลักเกณฑ์ต่างๆ ในการควบคุมภาพยนตร์เพิ่มขึ้นหลายประการและยังครอบคลุมไปถึงกระบวนการการประกอบกิจการภาพยนตร์ กล่าวคือ รัฐมีอำนาจในการควบคุมการสร้างภาพยนตร์ ควบคุมเนื้อหาของภาพยนตร์ ควบคุมการออกฉายภาพยนตร์ การควบคุมการส่งภาพยนตร์ออกไปนอกราชอาณาจักร และควบคุมสถานที่จัดฉายภาพยนตร์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.4.3.1 การควบคุมการสร้างภาพยนตร์ฯ

จากพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551 กำหนดไว้ว่าให้ผู้ที่ประสงค์จะสร้างภาพยนตร์ต่างประเทศในราชอาณาจักรไทย จะต้องยื่นคำขออนุญาตในการสร้างภาพยนตร์ต่อ “สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว และได้รับอนุญาตจาก “คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ ก่อนจึงจะสร้างภาพยนตร์ได้ หากฝ่าฝืนจะต้องได้รับโทษตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งการยื่นคำขอรับอนุญาตนี้ผู้สร้างจะต้องยื่นคำขออนุญาตพร้อมกับบทเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการ และดำเนินการสร้างภาพยนตร์ตามบทภาพยนตร์และเค้าโครงตามที่ได้รับอนุญาตเท่านั้น อย่างไรก็ตาม กฎหมายกำหนดข้อยกเว้นสำหรับภาพยนตร์บางประเภทโดยมีลักษณะดังนี้ คือ เป็นภาพยนตร์ข่าวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น, เป็นภาพยนตร์ที่สร้างขึ้นเพื่อดูเป็นการส่วนตัว, เป็นภาพยนตร์ที่มีการสร้างในต่างประเทศและได้นำมาใช้บริการตาม กระบวนการหลังการถ่ายทำภาพยนตร์ในราชอาณาจักร ซึ่งได้แจ้งต่อ สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์กำหนดขึ้นเท่านั้น

2.4.3.2 การควบคุมเนื้อหาของภาพยนตร์

กฎหมายกำหนดให้ผู้สร้างภาพยนตร์สามารถดำเนินการสร้างภาพยนตร์ได้โดยภาพยนตร์ดังกล่าวจะต้องไม่มีเนื้อหาในลักษณะต้องห้ามตามกฎหมายระบุไว้ ดังนี้ ภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาเป็นการบ่อนทำลาย ภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือภาพยนตร์ที่มี เนื้อหาที่อาจกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของรัฐและเกียรติภูมิของประเทศไทย ซึ่งหากฝ่าฝืนสร้างภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาต้องห้ามจะมีความผิดทางอาญาและได้รับโทษตามที่กฎหมายกำหนด ดังนั้น ในกรณีที่ผู้สร้างภาพยนตร์สงสัยว่าภาพยนตร์ของตนมีเนื้อหาที่ต้องห้ามตามที่กฎหมายกำหนดหรือไม่นั้น ผู้สร้างสามารถยื่นคำขอให้คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวิดิทัศน์ ตรวจสอบและพิจารณาให้ความเห็นในเรื่องนั้นก่อนที่จะลงมือสร้างได้ ซึ่งในกรณีนี้กฎหมายกำหนดให้คณะกรรมการจะต้องแจ้งความเห็นแก่ผู้สร้างภาพยนตร์ภายใน 15 วัน นับตั้งแต่วันที่ได้รับคำขอ และหากคณะกรรมการไม่แจ้งภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดจะถือว่าคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวิดิทัศน์ได้ให้ความเห็นชอบในเนื้อหาของภาพยนตร์นั้นแล้ว

2.4.3.3 การควบคุมการฉายภาพยนตร์

กฎหมายกำหนดให้ภาพยนตร์ที่จะนำออกฉาย ให้เช่าแลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายในราชอาณาจักร รวมทั้ง “สื่อโฆษณา” ภาพยนตร์จะต้องผ่านการตรวจพิจารณาและได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวิดิทัศน์ก่อน หากฝ่าฝืนจะได้รับโทษตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งในการพิจารณาอนุญาตภาพยนตร์ และสื่อโฆษณาภาพยนต์ดังกล่าวนั้น หากคณะกรรมการเห็นว่าภาพยนตร์ หรือสื่อโฆษณาภาพยนต์ใดมีเนื้อหาที่เป็นการบ่อนทำลาย มีเนื้อหาที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือมีเนื้อหาที่อาจกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของรัฐและเกียรติภูมิของประเทศไทย นอกจากนี้ กฎหมายกำหนดให้คณะกรรมการมีอำนาจในการสั่งให้ผู้ขออนุญาตแก้ไขหรือตัดทอนเนื้อหาในภาพยนตร์ก่อนที่จะมีการอนุญาตหรือไม่อนุญาตก็ได้ หรือคณะกรรมการอาจออกคำสั่งไม่อนุญาตให้มีการฉายภาพยนตร์หรือสื่อโฆษณานั้นๆ ก็ได้ นอกจากนี้ในการตรวจพิจารณาภาพยนตร์นั้น คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวิดิทัศน์จะเป็นผู้มีอำนาจในการกำหนดจัดประเภทของภาพยนตร์ ตามพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวิดิทัศน์ พ.ศ. 2551 มาตรา 26 “การตรวจพิจารณาภาพยนตร์ตามมาตรา 25 ให้คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวิดิทัศน์กำหนดด้วยว่า ภาพยนตร์ดังกล่าวจัดอยู่ในภาพยนตร์ประเภทใด” ดังต่อไปนี้

- (1) ภาพยนตร์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้และควรส่งเสริมให้มีการดู
- (2) ภาพยนตร์ที่เหมาะสมกับผู้ดูทั่วไป

(3) ภาพยนตร์ที่เหมาะสมกับผู้ที่มีอายุตั้งแต่สิบสามปีขึ้นไป

(4) ภาพยนตร์ที่เหมาะสมกับผู้ที่มีอายุตั้งแต่สิบห้าปีขึ้นไป

(5) ภาพยนตร์ที่เหมาะสมกับผู้ที่มีอายุตั้งแต่สิบแปดปีขึ้นไป

(6) ภาพยนตร์ที่ห้ามผู้ที่มีอายุต่ำกว่ายี่สิบปีดู

(7) ภาพยนตร์ที่ห้ามเผยแพร่ในราชอาณาจักร

ความใน(6) มิให้ใช้บังคับแก่ผู้ดูซึ่งบรรลุนิติภาวะโดยการสมรส

และหลักเกณฑ์ในการกำหนดว่าภาพยนตร์ลักษณะใดควรจัดอยู่ในภาพยนตร์ประเภทใดให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

โดยกฎกระทรวงกำหนดลักษณะภาพยนตร์ พ.ศ. 2552 ได้ระบุไว้ว่า “อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 6 และมาตรา 26 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551 อันเป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา 29 ประกอบกับมาตรา 33 มาตรา 41 มาตรา 43 และมาตรา 45 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรมออกกฎกระทรวงไว้” ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ภาพยนตร์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้และควรส่งเสริมให้มีการดูมีลักษณะอย่างเนื้อหาส่งเสริมการศึกษา จริยธรรม ศิลปวัฒนธรรม เสริมความรู้หรือความเข้าใจในการพัฒนาสังคม หรือจิตสำนึกเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

ข้อ 2 ภาพยนตร์ที่เหมาะสมกับผู้ดูทั่วไป มีลักษณะเนื้อหาที่ให้ความรู้หรือก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชน หรือให้ความบันเทิงเป็นการทั่วไป ไม่มีลักษณะของภาพยนตร์ตามข้อ 3 ข้อ 4 และข้อ

ข้อ 3 ภาพยนตร์ที่เหมาะสมกับผู้ที่มีอายุตั้งแต่สิบสามปีขึ้นไป ต้องมีลักษณะ ไม่มีเนื้อหาที่น่ากลัวของขวัญ หรือแสดงการกระทำที่รุนแรง ทารุณโหดร้าย หรือขาดมนุษยธรรม หรือส่อไปทางเพศที่ส่อไปในทางลามกอนาจาร ไม่มีก่อกวนอาชญากรรมหรือใช้อาวุธซึ่งอาจชักจูงหรือส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบ ไม่มีแสดงวิธีการใช้สารเสพติด และไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อย ศีลธรรมอันดีหรือขนบธรรมเนียมประเพณี

ข้อ 4 ภาพยนตร์ที่เหมาะสมกับผู้ที่มีอายุตั้งแต่สิบห้าปีขึ้นไป ต้องไม่มีลักษณะเนื้อหาที่สยของขวัญ แสดงการกระทำที่รุนแรง พฤติกรรมทางเพศที่ส่อไปในทางลามกอนาจาร ไม่มีก่อกวนอาชญากรรมหรือใช้อาวุธซึ่งอาจชักจูงให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบ ไม่มีวิธีการใช้สารเสพติด ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อย ศีลธรรมอันดีหรือขนบธรรมเนียมประเพณี

ข้อ 5 ภาพยนตร์ที่เหมาะสมกับผู้ที่มีอายุตั้งแต่สิบแปดปีขึ้นไป ต้องไม่มีลักษณะเนื้อหาที่แสดงการมีเพศสัมพันธ์ที่เห็นอวัยวะเพศ ไม่มีวิธีการก่ออาชญากรรมที่มีผลกระทบต่อสังคมอย่างรุนแรง และไม่มีการใช้สารเสพติดซึ่งอาจชักจูงใจ

ข้อ 6 ภาพยนตร์ที่ห้ามผู้ที่มีอายุต่ำกว่ายี่สิบปีดู ต้องไม่มีลักษณะแสดงการมีเพศสัมพันธ์ที่เห็นอวัยวะเพศหรือการสำเร็จความใคร่ด้วยตนเองหรือผู้อื่น การก่ออาชญากรรมซึ่งอาจชักจูงหรือส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบ วิธีการใช้สารเสพติด หรือเนื้อหาที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อย

ข้อ 7 ภาพยนตร์ที่ห้ามเผยแพร่ในราชอาณาจักร มีลักษณะ เช่น เนื้อหาที่กระทบกระเทือนต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ นำความเสื่อมเสียมาสู่ศาสนา หรือไม่เคารพต่อปูชนียบุคคล ปูชนียสถาน หรือปูชนียวัตถุ เนื้อหาที่ก่อให้เกิดการแตกความสามัคคีระหว่างคนในชาติ เนื้อหาที่กระทบกระเทือนต่อสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศ จุดประสงค์ของเรื่องเน้นเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ หรือเนื้อหาที่แสดงการมีเพศสัมพันธ์ที่เห็นอวัยวะเพศ

อย่างไรก็ตาม กฎหมายได้กำหนดยกเว้นให้กับภาพยนตร์บางประเภทที่ไม่จำเป็นต้องผ่านการตรวจพิจารณาและได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ก็สามารถฉายได้ ดังนี้ ภาพยนตร์ข่าวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น, ภาพยนตร์ที่สร้างขึ้นเพื่อดูเป็นการส่วนตัว หรือภาพยนตร์ที่ส่วนรัฐหรือราชการสร้างขึ้นเพื่อเผยแพร่หรือส่งเสริมการดำเนินงาน อย่างไรก็ตาม หากเป็นการนำภาพยนตร์ที่สร้างขึ้นเพื่อดูเป็นการส่วนตัว หรือภาพยนตร์ที่ฉายในเทศกาลภาพยนตร์ระหว่างประเทศตามที่คณะกรรมการกำหนด หรือภาพยนตร์อื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวงมาออกฉายเป็นการทั่วไป นำออกให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือนำออกเพื่อจำหน่ายในราชอาณาจักร ภาพยนตร์ดังกล่าวก็ต้องผ่านการตรวจพิจารณาและได้รับ อนุญาตจากคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ก่อนเช่นกัน นอกจากนี้ หากมีการนำภาพยนตร์มาฉายทางโทรทัศน์ กฎหมายกำหนดให้เฉพาะภาพยนตร์ที่ฉายทางโทรทัศน์และผ่านการตรวจพิจารณาตาม กฎหมายว่าด้วยการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์แล้ว หรือภาพยนตร์อื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง จะสามารถฉายได้ก็แต่เฉพาะในระหว่างเวลาที่คณะกรรมการกำหนดเท่านั้น ในกรณีที่คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ได้อนุญาตให้มีการฉายภาพยนตร์หรือสื่อโฆษณาเรื่องใดแล้ว กฎหมายกำหนดให้นายทะเบียนกลาง อันหมายถึง เลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ จำเป็นต้องกำหนดหมายเลขและประทับตราเครื่องหมายอนุญาต ประเภทภาพยนตร์ และหมายเลขลงบนภาพยนตร์หรือโฆษณาภาพยนตร์ที่ผ่านการตรวจพิจารณาแล้ว ทั้งนี้ นายทะเบียนกลาง จะต้องเก็บสำเนา

ภาพยนตร์หรือสื่อโฆษณาภาพยนตร์ที่ได้รับอนุญาตนั้นไว้ หนึ่งชุดเพื่อใช้ในการตรวจสอบ และเมื่อการตรวจสอบเสร็จสิ้นแล้วนายทะเบียนจะต้องส่งเฉพาะสำเนาภาพยนตร์ไปยังหอภาพยนตร์แห่งชาติเพื่อเก็บรักษาไว้ต่อไป

2.4.3.4 การควบคุมการส่งภาพยนตร์ออกไปนอกราชอาณาจักร

กล่าวคือในกรณีที่บุคคลใดต้องการที่จะส่งภาพยนตร์ที่ถูกสร้างในประเทศไทยออกไปยังต่างประเทศ จะต้องได้รับการอนุญาตจากคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ก่อนถึงจะดำเนินการได้ โดยกฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการที่จะต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน 15 วันนับตั้งแต่วันที่ยื่นคำขอ ซึ่งหากคณะกรรมการพิจารณาไม่แล้วเสร็จภายในกำหนดในเวลาดังกล่าว กฎหมายให้ถือว่าคณะกรรมการได้อนุญาตให้นำส่งภาพยนตร์นั้นออกนอกราชอาณาจักรได้ อย่างไรก็ตาม กฎหมายก็ได้กำหนด ข้อยกเว้นเอาไว้สำหรับภาพยนตร์บางประเภทที่สามารถนำออกไปนอกราชอาณาจักรได้โดยไม่ต้องขออนุญาตจากคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ไว้ดังนี้

- ภาพยนตร์ต่างประเทศที่ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ให้สร้างในประเทศไทย

- ภาพยนตร์ต่างประเทศที่ภาพยนตร์ข่าวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เป็นภาพยนตร์ที่สร้างขึ้นเพื่อคู่เป็นการส่วนตัว เป็นภาพยนตร์ที่มีการ สร้างในต่างประเทศและได้นำมาใช้บริการตามกระบวนการหลังการถ่ายทำ ภาพยนตร์ในราชอาณาจักร ซึ่งได้แจ้งต่อสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์ และวีดิทัศน์ กำหนดขึ้น และ

- ภาพยนตร์ที่จะนำออกฉาย ให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือจำหน่าย ในราชอาณาจักรรวมทั้งสื่อโฆษณาภาพยนตร์ที่ผ่านการตรวจพิจารณาและได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์

- ภาพยนตร์บางประเภทที่ไม่จำเป็นต้องผ่านการตรวจพิจารณาและรับอนุญาตจากคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ก็สามารถฉายได้ ได้แก่ ภาพยนตร์ข่าวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ภาพยนตร์ที่สร้างขึ้นเพื่อคู่เป็นการส่วนตัว ภาพยนตร์ที่ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน หรือหน่วยงานอื่นของรัฐที่สร้างขึ้นเพื่อเผยแพร่ส่งเสริมการดำเนินงานของหน่วยงานนั้น ภาพยนตร์ที่ฉายในเทศกาลภาพยนตร์ระหว่างประเทศตามที่คณะกรรมการกำหนด ภาพยนตร์ที่ฉายทางโทรทัศน์และผ่านการตรวจพิจารณาตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์แล้ว หรือภาพยนตร์อื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

2.4.3.5 การควบคุมสถานที่จัดฉายภาพยนตร์

กฎหมายได้กำหนดให้ผู้ที่ประสงค์ที่จะประกอบกิจการโรงภาพยนตร์ หรือผู้ที่ประกอบกิจการให้เช่าหรือแลกเปลี่ยนหรือจำหน่ายภาพยนตร์ด้วย โดยทำเป็นธุรกิจหรือได้รับประโยชน์ตอบแทนจะต้องได้รับอนุญาตจากนายทะเบียนก่อนจึงจะดำเนินการได้ หากฝ่าฝืนไม่ดำเนินการจะต้องได้รับโทษตามที่กฎหมายกำหนด โดยใบอนุญาตประกอบกิจการดังกล่าวมีอายุ 5 ปี ซึ่งผู้ได้รับอนุญาตจะต้องแสดงใบอนุญาตไว้ในที่เปิดเผยและเห็นได้ง่าย ในสถานที่ที่ประกอบกิจการ ซึ่งหากฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตาม นายทะเบียนมีอำนาจในการสั่งให้ระงับการกระทำที่ฝ่าฝืน สั่งให้แก้ไขปรับปรุงหรือสั่งให้ปฏิบัติให้ถูกต้องภายในระยะเวลาที่เหมาะสมได้ ซึ่งหากครบกำหนดระยะเวลาที่นายทะเบียนกำหนด ผู้ประกอบกิจการไม่ดำเนินการตามคำสั่ง กรณีนี้นายทะเบียนในฐานะเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองมีอำนาจในการกำหนดค่าปรับทางปกครองได้ในอัตราไม่เกินสองหมื่นบาทต่อวันตลอดระยะเวลาที่ฝ่าฝืน อยู่จนกว่าจะมีการปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนด” ซึ่งหากพบว่าผู้ได้รับใบอนุญาตจงใจหรือเจตนากระทำความผิดดังกล่าวซ้ำอีก กฎหมายกำหนดให้นายทะเบียนมีอำนาจในการสั่งพักหรือเพิกถอนใบอนุญาตของผู้รับอนุญาตดังกล่าวได้แล้วแต่กรณี

2.4.4 เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีบทบาทในการควบคุมภาพยนตร์และวีดิทัศน์ตาม

พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551 ได้กำหนดให้กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาและกระทรวงวัฒนธรรมเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมดูแลการประกอบกิจการภาพยนตร์และวีดิทัศน์ร่วมกัน โดยอยู่ภายใต้ความดูแลของหน่วยงานที่สำคัญคือ

2.4.4.1 คณะกรรมการภาพยนตร์และวีดิทัศน์แห่งชาติ ซึ่งอยู่ในรูปของคณะกรรมการที่เป็นองค์คณะบุคคลในระดับชาติ โดยมีหน้าที่เสนอนโยบายแผนและกำหนดยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการประกอบอุตสาหกรรมภาพยนตร์และการส่งเสริมอุตสาหกรรมภาพยนตร์ต่อรัฐมนตรีรวมทั้งกำหนดหลักเกณฑ์ในการตรวจพิจารณาและกำหนดประเภทของภาพยนตร์ที่จะนำออกฉาย ให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายในราชอาณาจักร องค์ประกอบของคณะกรรมการให้ประกอบด้วยปลัดกระทรวงกระทรวงวัฒนธรรมทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ รวมทั้งผู้แทนหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องจำนวน 16 คน และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งไม่เกิน 11 คน ด้านภาพยนตร์วีดิทัศน์ โทรทัศน์ หรือการคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งมีใช้เจ้าหน้าที่ของรัฐ เว้นแต่อาจารย์ในสถาบันการศึกษาของรัฐด้านละ 1 คน และผู้แทนนิติบุคคลซึ่งประกอบกิจการภาพยนตร์หรือวีดิทัศน์จำนวน 7 คน เพื่อให้มีองค์ประกอบทั้งภาคสังคม วัฒนธรรม ธุรกิจ และเทคโนโลยี เพื่อให้คณะกรรมการสามารถกำหนดนโยบายในการควบคุมและส่งเสริมกิจการภาพยนตร์และวีดิทัศน์ได้อย่างเป็นระบบ

2.4.4.2 คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ มีหน้าที่ในการตรวจพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ที่จะนำออกฉาย ให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายในราชอาณาจักร รวมทั้งสร้างภาพยนตร์ต่างประเทศในประเทศไทย โดยที่คณะกรรมการชุดนี้เป็นองค์กรหลักในการตรวจพิจารณาและอนุญาตภาพยนตร์และวีดิทัศน์ก่อนนำออกฉาย จึงได้กำหนดองค์ประกอบให้มีขนาดเล็ก โดยกำหนดแยกเป็นคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์ฯ ซึ่งมีหน้าที่ดูแลการสร้างภาพยนตร์ต่างประเทศ ให้มีจำนวน 9 คน และคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์ฯ ที่ดูแลรับผิดชอบในภาพยนตร์ของประเทศไทย ให้มีจำนวนไม่เกิน 7 คน และกำหนดให้สามารถตั้งได้หลายชุด

2.4.4.3 นายทะเบียนและพนักงานเจ้าหน้าที่ โดยกฎหมายกำหนดให้นายทะเบียนและพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจดังนี้

2.4.4.3.1 มีอำนาจเข้าไปในสถานที่ที่มีการสร้างภาพยนตร์ โรงภาพยนตร์ ร้านวีดิทัศน์ สถานที่ประกอบกิจการให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายภาพยนตร์หรือวีดิทัศน์ ในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นจนถึงพระอาทิตย์ตกหรือในเวลาทำการของสถานที่นั้น เพื่อตรวจสอบภาพยนตร์ วีดิทัศน์ สื่อโฆษณา หรือการกระทำใดที่อาจฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้

2.4.4.3.2 มีอำนาจในการตรวจ ค้น อายัด หรือยึดภาพยนตร์ วีดิทัศน์ หรือสื่อโฆษณาในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำที่ฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ในระหว่างเวลา พระอาทิตย์ขึ้นจนถึงพระอาทิตย์ตกหรือในเวลาทำการของสถานที่นั้น โดยการค้นจะต้องมีหมายค้น เว้นแต่ว่ามีเหตุอันควรเชื่อว่าจะหากเนิ่นช้ากว่าจะเอาหมายค้นมาได้ หลักฐานดังกล่าวจะถูกยกย้าย ชุกซ่อน ทำลาย หรือถูกทำให้เปลี่ยนสภาพไปจากเดิม ให้ดำเนินการค้นอายัดหรือยึดหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดได้ทันทีโดยไม่ต้องมีหมายค้นแต่ต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการค้น

2.4.4.3.3 สั่งให้หยุดการสร้างภาพยนตร์ต่างประเทศที่สร้างในประเทศไทยที่สร้างไม่ตรงตามเค้าโครงและเงื่อนไขที่ได้รับอนุญาต หรือภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาบ่อนทำลายขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรม อันทึ่ของประชาชน หรืออาจกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของรัฐ และเกียรติภูมิของ ประเทศไทย ซึ่งหากในกรณีที่นายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่มีคำสั่งให้หยุดสร้างภาพยนตร์ดังกล่าว กฎหมายกำหนดให้ นายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งการให้ผู้ได้รับอนุญาตหรือผู้สร้างภาพยนตร์ระงับการกระทำที่ฝ่าฝืนนั้น พร้อมทั้งแก้ไขปรับปรุงหรือปฏิบัติการให้ถูกต้องเหมาะสมภายในระยะเวลาที่กำหนดได้ และหากผู้รับอนุญาตหรือผู้สร้างไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของนายทะเบียนกฎหมายกำหนดให้นายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่เสนอต่อ

คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์เพื่อพิจารณาให้เพิกถอนหรือห้ามสร้างภาพยนตร์ในเรื่องนั้นๆ ได้

2.4.4.3.4 สั่งห้ามการฉาย ให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายภาพยนตร์ หรือวีดิทัศน์ที่ไม่ผ่านการตรวจพิจารณาจากคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์

2.4.4.3.5 สั่งให้หยุดการโฆษณาหรือประชาสัมพันธ์สื่อโฆษณาที่ไม่ผ่านการตรวจพิจารณาจากคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ ซึ่งภายใต้อำนาจหน้าที่หน่วยงานรัฐที่ได้กล่าวมาข้างต้น กฎหมายกำหนดให้ในกรณีที่คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พิจารณาออกคำสั่งไม่อนุญาตในเรื่องใดตามที่กฎหมายกำหนดไว้แล้ว หรือเป็นกรณีที่นายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่พิจารณาออกคำสั่งไม่อนุญาตในเรื่องใดแล้ว ผู้รับคำสั่งมีสิทธิที่จะอุทธรณ์คำสั่งของคณะกรรมการดังกล่าวต่อคณะกรรมการภาพยนตร์และวีดิทัศน์แห่งชาติเพื่อขอให้มีการทบทวนและพิจารณาใหม่ได้ โดยคณะกรรมการภาพยนตร์และวีดิทัศน์แห่งชาติจะต้องพิจารณาเรื่องดังกล่าวให้แล้วเสร็จภายใน 15 วัน ซึ่งหากคณะกรรมการพิจารณาไม่แล้วเสร็จภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าว กฎหมายกำหนดว่าให้ถือว่าคณะกรรมการภาพยนตร์และวีดิทัศน์แห่งชาติเห็นด้วยกับคำอุทธรณ์นั้น

2.4.5 กฎหมายอื่น ๆ ที่มีผลต่อสื่อภาพยนตร์

2.4.5.1 ความผิดฐานหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้าย ต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

มาตรา 112 ผู้ใดหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายต่อพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบห้าปี

เนื่องจากพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันสูงสุดของประเทศเป็นที่เคารพของปวงชนทั้งประเทศใครจะล่วงละเมิดมิได้ ผู้ใดจะกล่าวหาหรือฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ในทางใด ๆ มิได้ (รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 มาตรา 8) ส่วนผู้กระทำความผิดมีเจตนาที่จะกระทำตาม มาตรา 59 ส่วนองค์ประกอบความผิดตามมาตรานี้ ได้แก่

ก. หมิ่นประมาท ได้แก่ การกระทำความผิด มาตรา 326 (ให้ดูรายละเอียดในเรื่องความผิดฐานหมิ่นประมาทว่าการกระทำอย่างไรถือว่าหมิ่นประมาท)

ข. ดูหมิ่น ได้แก่ การกระทำที่เป็นการดูถูกเหยียดหยาม ทำให้อับอายขายหน้า สบประมาทหรือด่า แต่ไม่จำเป็นต้องมีการดูหมิ่นซึ่งหน้า หรือด้วยการโฆษณาให้เทียบเคียงกับ เรื่องดูหมิ่นตามมาตรา 136 ซึ่งไม่เกี่ยวกับหน้าที่ราชการ หรือมาตรา 393 แต่ไม่จำเป็นต้อง กระทำการซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณา

ค. แสดงความอาฆาตมาดร้าย ได้แก่ การขู่เข็ญโดยแสดงออกด้วยกิริยา หรือวาจาว่า จะทำให้เสียหายในทางใด ๆ ไม่ว่าจะป็นภัยอันตรายแก่ร่างกาย ทรัพย์สิน สิทธิ เสรีภาพ หรือชื่อเสียงเกียรติคุณก็ตามอันมิใช่การใช้สิทธิตามปกตินิยมการกระทำดังกล่าวไม่จำเป็นต้องมีการโกรธเคืองอาฆาตกันมาก่อน ผู้กระทำความผิดตามมาตรา 112 อันเป็นความผิดต่อองค์

2.4.5.2 ความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายในราชอาณาจักร

มาตรา 116 ผู้ใดกระทำความผิดให้ปรากฏแก่ประชาชน อันมิใช่เป็นการกระทำภายในความมุ่งหมายแห่งรัฐธรรมนูญหรือมิใช่เพื่อแสดงความคิดเห็นหรือติชมโดยสุจริต ถ้าได้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งดังกล่าวต่อไปนี้

(1) เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในกฎหมายแผ่นดินหรือรัฐบาล โดยใช้กำลังข่มขืนใจหรือใช้กำลังประทุษร้าย เช่น ข้อความตอนหนึ่งจากรายงานข่าวทางสถานีวิทยุกระจายเสียงว่า นาย ก เรียกร้องให้รัฐบาลยกเลิกกฎหมายที่ไม่เป็นธรรม 11 ฉบับเพื่อรักษาผลประโยชน์ของชาติและประชาชน หากนายกรัฐมนตรีไม่ยินยอมต้องถูกฆ่า

(2) เพื่อให้เกิดความปั่นป่วน หรือกระด้างกระเดื่องในหมู่ประชาชนถึงขนาดที่จะก่อความไม่สงบขึ้นในราชอาณาจักร เช่น โฆษณาให้ชาวบ้านลุกฮือต่อต้านรัฐบาลโดยอ้างเหตุผลว่ารัฐบาลไม่มีความสามารถในการปกครองมีแต่การทุจริตคอร์รัปชัน

(3) เพื่อให้ประชาชนล่วงละเมิดตามกฎหมายแผ่นดิน เช่น รายงานข่าวนาย ก. ให้ สัมภาษณ์ว่าขอให้ประชาชนงดเสียภาษีเงินได้ เพราะรัฐบาลใช้งบประมาณแผ่นดินอย่างฟุ่มเฟือย ให้ถือว่าผู้นั้นกระทำความผิด อันเป็นความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายในราชอาณาจักร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 7 ปี

2.4.5.3 ความผิดเกี่ยวกับศาสนา

มาตรา 206 ผู้ใดกระทำด้วยประการใด ๆ แก่วัดหรือสถานอันเป็นที่เคารพในทางศาสนาของหมู่ชนใดอันเป็นการเหยียดหยามศาสนานั้น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 1-7 ปี หรือปรับตั้งแต่ 2000-14,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (พินิจรัฐ ชวลลาธวัช. 2546)

2.4.6 การจัดประเภทภาพยนตร์ในประเทศสหรัฐอเมริกา

2.4.6.1 ประวัติความเป็นมาของการจัดเรตติ้งในประเทศอเมริกา

ในสหรัฐอเมริกาปี 1909 มีการบันทึกว่าเพื่อตอบสนองต่อความประสงค์ของขบวนการปฏิรูปและเพื่อให้มีระบบเซนเซอร์ที่เข้มงวด มีการก่อตั้งคณะกรรมการเซนเซอร์แห่งรัฐนิวยอร์กขึ้น ทางอุตสาหกรรมภาพยนตร์ซึ่งตอนนั้นยังอยู่ที่นิวยอร์กก็ตกลงพร้อมใจส่งภาพยนตร์มาให้ตรวจ เมื่อตระหนักว่ากำลังถูกกดขี่อย่างหนัก ทางอุตสาหกรรมภาพยนตร์ก็พยายามต่อสู้โดยนำเรื่องเสรีภาพของการสื่อสารเป็นข้ออ้างเพื่อให้ภาพยนตร์ได้รับ การคุ้มครองตามกฎหมาย

เกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพ และการแสดงออก แต่ความเห็นของศาลก็คือภาพยนตร์เป็น “ความบันเทิง” ล้วนๆ นั่นหมายความว่าภาพยนตร์จะไม่ ถูกคุ้มครองโดยรัฐธรรมนูญผลก็คือภาพยนตร์จะมี เสรีภาพและการแสดงออกอันจำกัด ในขณะที่นั้นภาพยนตร์ถูกควบคุมอย่างเข้มงวดจากรัฐทั้งใน ระดับท้องถิ่นและระดับรัฐ กลุ่มผู้สร้างภาพยนตร์รวมตัวกันก่อตั้ง Motion Pictures Producers and Distributors of America (MPPDA) ในปี 1922 โดยมุ่งหวังสร้างอำนาจต่อรองกับทางรัฐบาล ทาง MPPDA ต้องการผู้นำที่มีภาพพจน์ดี มีความชำนาญทางการเมืองและได้รับการยอมรับเพื่อ เป็นแม่ทัพในการเจรจาทางกฎหมายกับทั้งระดับรัฐและรัฐบาลกลางเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของ ธุรกิจภาพยนตร์ คนในวงการใช้เวลาไม่นานก็พบบุคคลที่มีคุณสมบัติตามที่ ต้องการ คน ๆ นั้นชื่อ วิลเลียม แสเวิร์สัน เฮย์ส หรือ วิลล์ เฮย์ส แม้ได้วิลล์ เฮย์สมาเป็นผู้นำของ MPPDA แต่ก็ยังต้องใช้ เวลานานหลายปีกว่าจะร่างข้อกำหนดและแนวทางปฏิบัติได้ รวมไปถึงการก่อตั้ง Production Code Administration (PCA) PCA ก่อตั้งในปี 1934 และได้ชื่อว่าเป็นสำนักงานอำนวยการ เซนเซอร์ของอเมริกา PCA ทำงานในฐานะ “เซนเซอร์” นานกว่า 3 ทศวรรษ อย่างไรก็ตามแม้มี เซนเซอร์ของตัวเองแต่ภาพยนตร์ในสหรัฐอเมริกายังต้องเผชิญกับการเซนเซอร์จากรัฐอยู่ โดยยังคง มีทั้งการเซนเซอร์จากรัฐบาลกลางและระดับท้องถิ่น

ตัวอย่างเช่น เมื่อภาพยนตร์เรื่อง X ถูกสร้างและออกฉาย ภาพยนตร์เรื่องนี้ต้อง ถูกเซนเซอร์โดย PCA จากนั้นก็อาจถูกเซนเซอร์จากรัฐบาลกลาง (คือระดับประเทศ) หรืออาจถูก เซนเซอร์จากระดับรัฐ หรืออาจถูกเซนเซอร์จากคณะทำงานของเมืองหรือชุมชน (เนื่องจากสหรัฐฯ มีการปกครองแบบแบ่งแยกเป็นรัฐ) ดังนั้น อาจจะสามารถได้ว่าภาพยนตร์ในสหรัฐฯ ถูกควบคุมเป็น 2 ระดับ ระดับแรกเป็นการควบคุมตัวเองโดยหน่วยงาน PCA หรือสำนักงานของเฮย์ส (Hays Office) ที่อุตสาหกรรมภาพยนตร์ร่วมกันกำหนดกฎเกณฑ์ที่ระดับได้แก่การควบคุมโดยรัฐ

ในปัจจุบัน การเซนเซอร์ภาพยนตร์ในสหรัฐอเมริกาดำเนินไปภายใต้การกำกับ ดูแลของ Motion Picture Association of America (MPAA) โดย MPAA ได้ตั้งหน่วยงานอิสระ แยกออกมาต่างหากอีกหน่วยงานหนึ่ง ใช้ชื่อว่า Classification and Rating Administration (CARA) โดย CARA เป็นองค์กรที่รับผิดชอบการเซนเซอร์โดยวิธีจำแนกภาพยนตร์เพื่อให้เหมาะสม กับกลุ่มคนดูตามระดับอายุหรือที่เรียกกันทั่วไปว่าการจัดเรตภาพยนตร์ ประเด็นสำคัญก็คือ หน่วยงานที่ทำงานจริง ๆ ในกระบวนการเซนเซอร์ของสหรัฐฯ คือ CARA โดยทำงานภายใต้การ กำกับของ MPAA โดยประธานของ MPAA เป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งหัวหน้าคณะทำงานที่ CARA ส่วนกลุ่มคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์จะเป็นผู้ดูภาพยนตร์แล้วลงความเห็นเพื่อกำหนดเรต นั้น มาจากตัวแทนของผู้ปกครองถือกันว่าเป็นผู้ที่ให้คุณให้โทษโดยตรงต่อภาพยนตร์

2.4.6.2 ระบบการจัดเรตติ้งหรือการจัดประเภทภาพยนตร์ของสหรัฐอเมริกา

ในปี 1968 Motion picture Association of America หรือ MPAA ได้เริ่มใช้ระบบจัดแบ่งประเภทภาพยนตร์เป็นเรตต่างๆได้แก่

G: เหมาะสำหรับผู้ชมทั่วไป

M: เหมาะสมสำหรับผู้ใหญ่

R: คนดูอายุต่ำกว่า 16 ต้องเข้าชมกับผู้ปกครอง

X: ห้ามคนดูอายุต่ำกว่า 16 เข้าชม

ต่อมาในปี 1972 มีการเปลี่ยนแปลงบางส่วน เรต G ยังคงเหมือนเดิม มีการเพิ่มเรต PG เพื่อให้เหมาะสมกับคนดูที่เป็นเด็กก่อนวัยรุ่น R กับ X ก็ยังคงอยู่แต่ปรับอายุคนดูให้สูงขึ้น 1 ปี จาก 16 ปีเป็น 17 ปี อย่างไรก็ตาม มีผู้แสดงหลักฐานว่าในทางปฏิบัติบางพื้นที่มีการปรับอายุของคนดูขึ้นไปอีก หลังจากนั้น 12 ปี คือในปี 1984 มีการเพิ่มเรตใหม่เข้ามา คือ PG-13 โดยเป็นผลสืบเนื่องมาจากการนำเสนอความน่ากลัวในภาพยนตร์ PG ซึ่งหลายเรื่องเป็นงานที่มุ่งสำหรับกลุ่มก่อนวัยรุ่น ตัวอย่างภาพยนตร์ที่มีส่วนทำให้เกิด PG-13 ก็ได้แก่ Indiana Jones and the Temple of Doom และ Gremlins และต่อมาเรต X ก็ถูก แทนที่ด้วยเรต NC-17 ในปี 1990 ต้นเหตุของการกำหนดให้เรต NC-17 มาจากการที่มีภาพยนตร์ของบริษัท ใหญ่จำนวนนับสิบเรื่องถูกทำให้เสียหายโดยการถูกประทับตราว่าเป็นภาพยนตร์เรต X ในจำนวนนี้มีผลงานของ ปีเตอร์ กรีนอะเวย์ (The Cook, The Thief, His Wife and Her Lover) และของเปโรโต อัลโมโดวาร์ (Tie Me Up, Tie Me Down) รวมอยู่ด้วย แต่เมื่อมาถึงรายชื่อของ ฟิลิป คอฟแมน คือ Henry & June ก็เกิดการขัดแย้งต่อข้อกำหนด โดยคอฟแมนด้วยการสนับสนุนของยูนิเวอร์แซลและกลุ่มพลัง รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญทางกฎหมายได้กดดันให้มีการลบตราเรต X ออก อันนำไปสู่การตั้งเรตใหม่เข้ามาแทนคือ เรต NC-17 (No Children Under 17 Admitted) ถึงแม้ว่ามีข้อกำหนดคล้ายคลึงกันคือ ทั้งภาพยนตร์เรต X และเรต NC-17 ต่างกำหนดห้ามเด็กอายุต่ำกว่า 17 ปีเข้าชมโดยเด็ดขาด แต่ภาพยนตร์เรต X มักมีภาพเป็นภาพยนตร์ต้องห้าม (โดยเฉพาะเครื่องหมาย X ที่ประทับให้) รวมไปถึงถึงการเป็นภาพยนตร์ลามกอนาจารสำหรับคนดูหลายคน ในขณะที่ภาพยนตร์ที่ได้เรต NC-17 ให้ความหมายที่แตกต่างออกไป อย่างน้อยก็ยังให้ภาพงานที่สร้างโดยผู้กำกับที่มีชื่อเสียงและมุ่งนำเสนอผลงานอย่างมีรสนิยม

ปัจจุบัน CARA ซึ่งทำงานภายใต้การกำกับดูแลของ MPAA กำหนดให้มี เรตภาพยนตร์ ดังนี้

G (General Audience) = เหมาะสำหรับคนดูทั่วไป

PG (Parental Guidance) = เด็กควรได้รับการชี้แนะจากผู้ปกครอง
 PG-13 = เด็กอายุต่ำกว่า 13 ควรได้รับการชี้แนะ
 R (Restricted) = เด็กอายุต่ำกว่า 17 ปีต้องเข้าชมโดยมีผู้ปกครองไปด้วย
 NC-17 (No Children Under 17 Admitted) = ห้ามคนดูอายุต่ำกว่า 17 ปี เข้า
 รับชม

Unrated = บางภาพยนตร์ที่ไม่ได้รับการเรตติงจาก MPA หรือได้รับการแบ่งเรตติงอื่น ๆ จากหน่วยงานอื่น ๆ หรือไม่มีการเรตติงเลย และสามารถฉายได้แต่ในโรงภาพยนตร์เฉพาะ (กฤษฎา เกิดดี. 2509)

2.4.6.3 หลักในการวางฐานแนวคิดในการจัดเรตติงของประเทศอเมริกา
ในสหรัฐอเมริกา หนังสือที่มีคุณสมบัติที่ดีและเหมาะสมสำหรับทุกคนถึงจะ
ได้รับการจัดเรต G (General Audiences) หรือเรตติงที่เหมาะสมสำหรับทุกเพศทุกวัย นี่คือ
คุณสมบัติที่รวมถึงในหนังสือที่จะได้รับเรต G:

1. ไม่มีเนื้อหาเสี่ยงหรือไม่เหมาะสมสำหรับเด็ก: หนังสือจะได้รับเรต G ควรไม่มีภาพหรือเนื้อหาที่เสี่ยงต่อเด็ก เช่น ภาพลามกอนาจารหรือความรุนแรง และไม่ควรมีการใช้คำพูดหยาบคายหรือที่อาจทำให้เด็กไม่รู้สึกสบาย.
2. เนื้อหาที่เหมาะสมสำหรับทุกวัย: หนังสือ G ควรมีเนื้อหาที่เข้าใจและเหมาะสมสำหรับทุกวัย โดยไม่จำเป็นต้องมีความเข้าใจหรือแก้ไขเนื้อหาในระดับทางสติปัญญาหรืออารมณ์ที่มากเกินไป.
3. ไม่มีเนื้อหาที่เหมาะสมสำหรับเพศหรือวัยเฉพาะ: หนังสือ G ควรไม่มีภาพหรือเนื้อหาที่เหมาะสมสำหรับเพศหรือกลุ่มวัยเฉพาะเท่านั้น และควรให้ข้อมูลเป็นบวกและสร้างความหลากหลายในรายละเอียดของเนื้อหา.
4. ไม่มีความผิดวิสัยหรือความรุนแรง: หนังสือ G ควรไม่มีภาพหรือเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรง

หนังสือที่ได้รับคุณสมบัติแบบ PG (Parental Guidance) ในประเทศอเมริกามี
คุณสมบัติดังนี้:

1. เนื้อหาที่เหมาะสมสำหรับบุตรที่มีอายุต่ำกว่า 13 ปี: หนังสือ PG มักมีเนื้อหาที่ถือว่าเหมาะสมสำหรับบุตรที่มีอายุต่ำกว่า 13 ปี และไม่ควรรสร้างความสงสัยมากเกินไปสำหรับเด็กน้อย.

2. การใช้ภาษาหยาบหรือฉากที่รุนแรง: หนังสือ PG อาจมีการใช้ภาษาหยาบหรือมีฉากที่รุนแรงอย่างมีข้อเด็กควรรับชมในการควบคุมดูแลจากผู้ปกครอง.

3. ไม่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับยาเสพติด: หนังสือ PG มักไม่มีเนื้อหาทางเพศที่รุนแรงหรือไป แม้ว่าอาจมีบางการอ้างอิงหรือแสดงถึงความรักและความอ่อนนถอย

4. เรื่องราวและความสนุกสนาน: หนังสือ PG อาจมีเรื่องราวและความสนุกสนานที่เหมาะสมสำหรับเด็กและอาจมีข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับเนื้อหาและความหมายของหนังสือ

5. ไม่มีความรุนแรงหรือความรุนแรง: หนังสือ PG มักไม่มีฉากความรุนแรงหรือความรุนแรงที่สามารถเข้าใจหรือมีผลกระทบต่อเด็กเล็กอย่างสำคัญ

หนังสือที่ได้รับคุณสมบัติแบบ PG-13 (Parental Guidance - 13 years and older) ในประเทศอเมริกามีคุณสมบัติดังนี้:

1. เนื้อหาที่เหมาะสมสำหรับบุตรที่อายุ 13 ปีขึ้นไป: หนังสือ PG-13 มักมีเนื้อหาที่ถือว่าเหมาะสมสำหรับบุตรที่อายุ 13 ปีขึ้นไป, แต่อาจมีความรุนแรงหรือเนื้อหาที่คาดว่าควรรับชมในการควบคุมดูแลจากผู้ปกครอง.

2. การใช้ภาษาหยาบหรือฉากที่รุนแรง: หนังสือ PG-13 อาจมีการใช้ภาษาหยาบหรือมีฉากที่รุนแรงอย่างมีข้อเด็กควรรับชมในการควบคุมดูแลจากผู้ปกครอง.

3. ไม่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับยาเสพติด: หนังสือ PG-13 มักไม่มีเนื้อหาทางเพศที่รุนแรงหรือไป แม้ว่าอาจมีบางการอ้างอิงหรือแสดงถึงความรักและความอ่อนนถอย.

4. เรื่องราวและความสนุกสนาน: หนังสือ PG-13 มักมีเรื่องราวและความสนุกสนานที่เหมาะสมสำหรับเด็กและอาจมีข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับเนื้อหาและความหมายของหนังสือ.

5. ความรุนแรงหรือความรุนแรงที่เบา: หนังสือ PG-13 มักมีความรุนแรงหรือความรุนแรงที่เบาเมื่อเปรียบเทียบกับหนังสือที่ได้รับคุณสมบัติ R (Restricted).

หนังสือที่ได้รับคุณสมบัติแบบ R (Restricted): ในประเทศอเมริกามีคุณสมบัติดังนี้:

1. เนื้อหาทางเพศที่รุนแรง: หนังสือ R อาจมีเนื้อหาทางเพศที่รุนแรงหรือเปิดเผยอย่างชัดเจน, การสัมผัสทางเพศ, การอ้างอิงทางเพศ, หรือฉากทางเพศที่แสดงอย่างเข้มข้น

2. การใช้ภาษาหยาบหรือคำหยาบ: หนังสือ R อาจมีการใช้ภาษาหยาบหรือคำหยาบอย่างรุนแรงหรือที่ไม่เหมาะสมสำหรับบุตร

3. ความรุนแรงหรือความรุนแรง: หนังสื R มักมีความรุนแรงหรือความรุนแรงที่เข้มข้นมาก, รวมถึงการแสดงความรุนแรง, ความรุนแรงทางด้านกาย, และการแสดงความรุนแรงทางจิตใจ

4. การใช้ยาเสพติดหรือสื่อการค้ายาเสพติด: หนังสื R อาจมีการใช้ยาเสพติดหรือสื่อการค้ายาเสพติดในเนื้อหาของหนังสื

5. ความรุนแรงทางการสัมผัส: หนังสื R อาจมีความรุนแรงทางการสัมผัสทางเพศหรือความรุนแรงทางความรักและความอ่อนคลาย

หนังสืที่ได้รับคุณสมบัติแบบ NC-17 (No Children Under 17 Admitted) ในประเทศอเมริกามักมีคุณสมบัติที่เข้มงวดมาก และส่วนใหญ่จะไม่เหมาะสำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 17 ปีในทุกกรณี คุณสมบัติ NC-17 มักมีลักษณะดังนี้:

1. เนื้อหาทางเพศที่รุนแรง: หนังสื NC-17 มีเนื้อหาทางเพศที่รุนแรงและเปิดเผยอย่างชัดเจน, การสัมผัสทางเพศ, การอ้างอิงทางเพศ, หรือฉากทางเพศที่แสดงอย่างเข้มข้น

2. การใช้ภาษาที่รุนแรงหรือคำหยาบ: หนังสื NC-17 มีการใช้ภาษาที่รุนแรงหรือคำหยาบอย่างรุนแรงและไม่เหมาะสมสำหรับเด็ก

3. ความรุนแรงหรือความรุนแรง: หนังสื NC-17 มีความรุนแรงหรือความรุนแรงที่เข้มข้นมาก, รวมถึงการแสดงความรุนแรง, ความรุนแรงทางด้านกาย, และการแสดงความรุนแรงทางจิตใจ

4. การใช้ยาเสพติดหรือสื่อการค้ายาเสพติด: หนังสื NC-17 มีการใช้ยาเสพติดหรือสื่อการค้ายาเสพติดในเนื้อหาของหนังสื

5. ฉากความรุนแรงและความรุนแรงทางการสัมผัส: หนังสื NC-17 มักมีฉากความรุนแรงทางการสัมผัสทางเพศหรือความรุนแรงทางความรักและความอ่อนคลาย

หนังสืที่ไม่ได้รับการจัดคุณสมบัติ (Unrated) ในประเทศอเมริกาไม่ได้ผ่านกระบวนการตรวจสอบและการจัดคุณสมบัติโดย Motion Picture Association (MPA) หรืออื่น ๆ ที่รับผิดชอบตรวจสอบคุณสมบัติของหนังสื ซึ่งหมายความว่าหนังสืนั้นไม่มีคุณสมบัติทางการทางกฎหมายหรือมาตรฐานที่ระบุ:

1. การแก้ไขหรือเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม: บางหนังสือาจต้องปรับเปลี่ยนหรือลดรูปเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมเพื่อให้ได้รับคุณสมบัติ หากผู้กำกับหรือสตูดิโอไม่ยินดีที่จะดำเนินการนี้, หนังสืจะไม่ได้รับคุณสมบัติและถูกจัดเป็น Unrated

2. การละเว้นกระบวนการตรวจสอบ: บางสตูดิโอหรือผู้กำกับอาจเลือกที่จะไม่เข้าร่วมกระบวนการตรวจสอบคุณสมบัติในการเผยแพร่หนังของพวกเขา และนี่สามารถทำให้หนังนั้นไม่ได้รับคุณสมบัติ

3. การเผยแพร่ผ่านช่องทางที่ไม่ต้องการคุณสมบัติ: บางครั้งหนังอาจถูกเผยแพร่ผ่านช่องทางที่ไม่ต้องการคุณสมบัติเช่นการเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต หรือสื่อการสตรีมมิง หรือโรงภาพยนตร์เฉพาะ (MPA. 2020: online)

2.5 ตัวอย่างการแบนภาพยนตร์ที่เป็นข้อถกเถียง

ท่ามกลางข้อถกเถียงกันอย่างมากมายในสังคมไทยเกี่ยวกับการแบนภาพยนตร์ก่อนเข้าฉายในโรงภาพยนตร์ หรือการจำกัดเรตติ้งที่เกินกว่าเหตุ ในหัวข้อนี้เราจะยกตัวอย่างบางภาพยนตร์ที่ถูกแบนและยังเป็นข้อถกเถียงกันในสังคมว่าเรื่องนั้นๆสมควรถูกแบนหรือเปล่า พร้อมทั้งมุมมองความคิดเห็นจากฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการจัดทำภาพยนตร์โดยตรง

ไทบ้านเดอะซีรีส์ 2.2

จากกรณีที่ภาพยนตร์เรื่องไทบ้าน เดอะซีรีส์ 2.2 ในปี พ.ศ. 2561 ได้ถูกกองเซนเซอร์ไม่อนุมัติให้ผ่าน นายปรัชญา ปิ่นแก้ว ที่ปรึกษาสมาคมผู้กำกับภาพยนตร์ไทย ได้ให้สัมภาษณ์ผ่านทีมข่าวอมรินทร์ทีวี ว่า หากเปรียบเทียบกับภาพยนตร์เรื่องอื่น ๆ ที่ตนเคยทำ ภาพยนตร์เรื่องนี้มีเนื้อหาทางพุทธศาสนาที่ไม่แรงมาก จึงคิดว่าไม่น่าจะถูกแบน เพราะถ้ามองจากมุมมองของตัวละครในเรื่องที่เป็นพระ ซึ่งในเรื่องเพ็งบวชและเพ็งจะสูญเสียคนรัก ก็ถือว่าไม่แปลกที่พระจะร้องไห้ หรือมีความรู้สึกเสียใจ ในแง่ของคนทำหนังนั้น ตนมองว่ายังมีสิทธิ์ที่ทำหนังต่อ เพราะคนทำหนังไม่ได้มีเจตนาที่จะทำให้วงการทางศาสนามีความเสื่อมเสียในสังคม (Amarin. 2561: ออนไลน์)

พระมหาไพรวัดย์ วรคุณุโณ มีการโพสต์แสดงความคิดเห็นในเรื่องดังกล่าว ดังนี้ “ไทบ้านเดอะซีรีส์ เป็นหนังที่ดีเรื่องหนึ่งนะ ในมุมมองของอาตมา เป็นหนังที่ฉายภาพของวัยรุ่นยุคใหม่ในสังคมชนบท (อีสาน) ได้หลากหลายมิติดีมาก ๆ ทั้งเรื่องของความรัก วิถีชีวิต ความคิด ความเชื่อ วัฒนธรรม ภาษาและอื่น ๆ อีกมากมาย ซึ่งมีพัฒนาการและเปลี่ยนไปจากภาพมายาคติของสังคมอีสานยุคเก่าแก่ที่แบบเราเคยมอง ไม่แปลกใจว่า ทำไมหนังเรื่องนี้ถึงเป็นที่ชื่นชอบของคนภาคอีสาน อาตมาเห็นว่า การแบนหนังเรื่องนี้ เป็นเรื่องเกินกว่าเหตุ เป็นการทำลายเมล็ดพันธุ์ของความคิดสร้างสรรค์และความกล้าของคนรุ่นใหม่ที่จะริเริ่มผลิตผลงานภาพยนตร์อย่างไม่มีชั้นดีเลย

“อาตมาไม่รู้ว่าจะเหตุผลที่แท้จริงของการแบนหนังเรื่องนี้คืออะไร ถ้าเป็นเพราะฉากพระ ร้องไห้เพราะทำใจไม่ได้ที่อดีตแฟนตายตามที่สื่อนำเสนอ อันนี้เลอะเทอะนะ การร้องไห้หรือหัวเราะ มันเป็นเรื่องธรรมชาติของปุถุชน ตอนที่พระพุทธเจ้าปรินิพพาน พระส่วนหนึ่งก็ร้องไห้ทั้งนั้น ยกตัวอย่าง พระอานนท์ เป็นต้น อาตมาอยากให้คุณะกรรมภาพยนตร์และวีดิทัศน์แห่งชาติทำการทบทวนเรื่อง นี้ใหม่ นะ ดิเรตหนังก็ได้ ถ้ามีฉากที่ไม่เหมาะกับเยาวชนที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ เล่นแบนหมดแบบ นี้ต่อไปคนรุ่นใหม่ที่ไหนจะกล้ามีความคิดความอ่านมีความสร้างสรรค์เสนอภาพยนตร์ที่เป็น ทางเลือกเล่า เราจะมีหวังได้เห็นผู้กำกับหน้าใหม่ ๆ ซึ่งเป็นคนรุ่นใหม่ที่มีฝีมือมีความสามารถไม่แพ้ คนรุ่นเก่า ๆ ได้อย่างไร” (ข่าวสด. 2561: ออนไลน์)

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นายคุณวัฒน์ เจริญศิริ (2558: ออนไลน์) ได้ทำการศึกษากฎหมายเกี่ยวกับปัญหาการ จัดประเภทภาพยนตร์ตามพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ.2551 ผลการวิจัยพบว่า หลังการประกาศใช้พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ.2551 ทำให้มีการเปลี่ยนแปลง ระบบการควบคุมภาพยนตร์จากระบบเซนเซอร์ มาเป็นการจัดประเภทภาพยนตร์ ซึ่งเป็นระบบที่มี ประโยชน์ในการปกป้องเยาวชนที่จะได้รับชมภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาเหมาะสมตามอายุของตน แต่ หลังจากที่พระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวได้ประกาศใช้มาเป็น เวลา 7 ปี พบว่า ตลอดระยะเวลาที่ ผ่านมา ยังมีอุปสรรคและปัญหาในการบังคับใช้ กฎหมายอยู่หลายประการ ปัญหาหลักๆคือ ข้อบกพร่องในตัวกฎหมายเกี่ยวกับการจัดประเภทภาพยนตร์และปัญหาที่คณะกรรมการพิจารณา ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ ตัวอย่างเช่น ปัญหาการกำหนดประเภทภาพยนตร์ในบทบัญญัติมาตรา 26 ปัญหาการให้อำนาจทับซ้อนกันระหว่างมาตรา 26(7) กับมาตรา 29 ปัญหาการ จัดเรตติ้งตัวอย่าง ภาพยนตร์ รวมไปถึงปัญหาสัดส่วนและการใช้ดุลพินิจของคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และ วีดิทัศน์ จากสภาพปัญหาดัง กล่าว จึงมีข้อเสนอแนะให้ปรับปรุง หรือแก้ไขมาตรการทางกฎหมาย ในส่วนต่าง ๆ โดยขอเสนอแนะว่า ควรมีการแก้ไขมาตรา 16 และมาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติ ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551 และกำหนดให้มีการบัญญัติข้อความเพิ่มเติมเป็นส่วนหนึ่งของ ข้อ 1 แห่งกฎกระทรวงกำหนดลักษณะของประเภทภาพยนตร์ พ.ศ.2552 เพื่อให้การบังคับใช้ กฎหมายการจัดประเภทภาพยนตร์มี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ภาสวรรณ กรกขมาศ (2554: ออนไลน์) ได้จัดทำบทความวิจัยนำร่องในการสำรวจการ รับรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับเกณฑ์การจัดประเภทภาพยนตร์ภายใต้กฎกระทรวง เพื่อกำหนด ลักษณะของประเภทภาพยนตร์ พ.ร.บ. ภาพยนตร์แห่งชาติ พ.ศ.2551 จากกลุ่มผู้กำกับภาพยนตร์ ไทยและผู้ปกครองโดยเฉพาะในเขตภาคเหนือตอนล่าง ผลการวิจัยพบว่า พ.ร.บ.ภาพยนตร์ฯ ฉบับ

ใหม่นี้ยังขาดการสำรวจความเห็นจากตัวแทนผู้ผลิตและผู้ชมภาพยนตร์ และตัวแทนผู้ผลิตภาพยนตร์มีทั้งกลุ่มที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับ พ.ร.บ.ภาพยนตร์ฯ ฉบับใหม่นี้ ข้อเสนอของแนวทางการแบ่งช่วงอายุผู้ชม ที่ได้จากการสำรวจความคิดเห็น ได้แบ่งไว้ 4 ประเภท ดังนี้ 1.ทั่วไปสามารถรับชมได้ทุกวัย 2.เหมาะสำหรับผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี ควรมีผู้ปกครองแนะนำ 3. เหมาะสำหรับผู้ที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป 4. เหมาะสำหรับผู้ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป

อิทธิพล วรานุศุภากุล (2557: ออนไลน์) ได้เสนอไว้ในบทความการกำกับดูแลสื่อภาพยนตร์ไทย ว่า ถึงแม้มีการเปลี่ยนแปลงในทางกฎหมายการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์ไทยในปี พ.ศ. 2551 แต่กระบวนการดำเนินการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์ยังมีปัญหาในการบังคับใช้เหมือนเดิม โดยเฉพาะการตีความกฎหมายของผู้บังคับใช้ที่มีอิสระจนกระทั่งขาดมาตรฐานที่ชัดเจน และยังคงมีการจัดประเภทภาพยนตร์ห้ามฉายเหมือนกันกับใน พ.ร.บ.ภาพยนตร์ฯ ฉบับเก่า ผู้เขียนบทความได้เสนอให้มีการเปลี่ยนสัดส่วนคณะกรรมการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น และเปิดเวทีสาธารณะเพื่อรวบรวมความเห็นจากตัวแทนผู้ผลิตและผู้ชมภาพยนตร์ เพื่อนำไปใช้ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของกลไกการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์ไทยของภาครัฐ

Chai Yating (2023: ออนไลน์) ได้ทำการศึกษาวิจัยในหัวข้อ “ผลกระทบของการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์และความเกี่ยวข้องกับคนหนุ่มสาว” การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบผลกระทบของการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์และความเกี่ยวข้องกับคนหนุ่มสาวในมาเลเซียในปัจจุบัน อีกทั้งการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบมุมมองของเยาวชนเกี่ยวกับภาพยนตร์ที่ร่วมเพศ การเมือง และศาสนาในมาเลเซีย เพื่อระบุพฤติกรรมของคนหนุ่มสาวต่อการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์ในมาเลเซีย และเพื่อศึกษาความเกี่ยวข้องของการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์กับคนหนุ่มสาวในมาเลเซีย วันนี้ นอกจากนั้น ยังได้นำทฤษฎีการเพาะปลูกมาประยุกต์ใช้กับงานวิจัยนี้เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างผลกระทบของการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์กับผลกระทบของสื่อที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในคนหนุ่มสาว การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้วิธีวัดความชอบและแจกแบบสอบถามให้กับเยาวชนที่อยู่ในหุบเขากลาง ข้อมูลจะถูกรวบรวมจากผู้ตอบแบบสอบถามเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล ขนาดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้จะเป็นจำนวนเยาวชนอายุระหว่าง 18 - 26 ปี จำนวน 150 คน โดยสรุปผลการวิจัยนี้ว่า ผลของการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์มีผลกระทบและมีความเกี่ยวข้องกับคนหนุ่มสาวในมาเลเซียในปัจจุบัน ซึ่งผลวิจัยนี้จำเป็นต้องได้รับการตรวจสอบทางจิตวิทยาเพิ่มเติม

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “มุมมองต่อหลักเกณฑ์การตรวจพิจารณาภาพยนตร์ภายใต้พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ.2551” เป็นการศึกษาวิจัยแบบเชิงคุณภาพ โดยการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษา และวิเคราะห์มุมมองความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ต่อหลักเกณฑ์การตรวจพิจารณาภาพยนตร์ภายใต้พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ.2551 ทั้งนี้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพจะทำให้ได้ทราบถึงข้อมูลเชิงลึกของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งสามารถนำมาวิเคราะห์ต่อได้ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนนี้

- 3.1 รูปแบบการวิจัย
- 3.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
- 3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.4 การเก็บและรวบรวมข้อมูล
- 3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.6 จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

3.1 รูปแบบการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษามุมมองความคิดเห็นของกลุ่มผู้กำกับภาพยนตร์ไทยและกลุ่มผู้วิจารณ์ภาพยนตร์อิสระด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบกับการศึกษาเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายสิทธิเสรีภาพ เพื่อให้เข้าใจถึงการจำกัดสิทธิเสรีภาพ และสิทธิเสรีภาพต่างๆที่สื่อสามารถแสดงความความคิดเห็นได้ตามกำหนดของกฎหมาย รวมทั้งได้ศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ เพื่อให้ทราบถึงประเภทของภาพยนตร์ เข้าใจถึงหลักเกณฑ์ เงื่อนไขต่างๆ ที่ใช้ในการจัดประเภทภาพยนตร์ และเพื่อให้ทราบถึงหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้องและมีหน้าที่รับผิดชอบกำกับดูแลในส่วนนี้ โดยสามารถสรุประเบียบวิธีวิจัยได้ดังนี้

3.1.1 การวิจัยภาคสนาม

(1) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) มุ่งเน้นการสัมภาษณ์ผู้กำกับภาพยนตร์ไทย และนักวิจารณ์ภาพยนตร์อิสระ ซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับวงการภาพยนตร์

เพื่อให้สามารถทำความเข้าใจในมุมมองที่มีต่อเกณฑ์การตรวจพิจารณาภาพยนตร์ภายใต้พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ.2551 ได้อย่างเหมาะสม

3.1.2 การวิจัยเอกสาร

มุ่งเน้นศึกษาเอกสารปฐมภูมิและทุติยภูมิที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัยในครั้งนี้ โดยสามารถแบ่งรูปแบบของเอกสารที่ศึกษา ได้ดังนี้

(1) ศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ เช่น พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ.2551 หรือกฎหมายอื่น ๆ ที่อาจเกี่ยวข้องและสามารถนำมาใช้กับภาพยนตร์ได้

(2) ศึกษาเอกสารเรื่อง การจำกัดสิทธิเสรีภาพ และสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกของสื่อ เนื่องจากสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกและการแสดงความคิดเห็นไม่ใช่สิ่งที่ใช้ได้ทุกอย่าง อิสระ แต่เป็นสิ่งที่ถูกจำกัดให้ใช้ได้อย่างจำกัดภายใต้กฎหมายที่แต่ละประเทศกำหนด และเนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแสดงออกทางความคิดเห็นของผู้ที่อยู่ในวงการสื่อภาพยนตร์ต่อหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการจัดประเภทภาพยนตร์ตามกฎหมาย ดังนั้นจึงเป็นเหตุผลให้ผู้วิจัยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะช่วยให้ผู้วิจัยเข้าใจถึงข้อจำกัดทางด้านสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกและการแสดงความคิดเห็น และเข้าใจถึงสิทธิเสรีภาพที่สื่อสามารถใช้ได้ตามกฎหมาย

3.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

3.2.1 เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

สำหรับประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับวงการภาพยนตร์ไทย ทั้งนี้เพื่อให้สามารถทำความเข้าใจในมุมมองที่มีต่อหลักเกณฑ์การตรวจพิจารณาสื่อภาพยนตร์ภายใต้พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ.2551 ได้อย่างเหมาะสม โดยกำหนดประเภทของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ผู้กำกับภาพยนตร์ไทย ที่มีประสบการณ์ทำภาพยนตร์ และนักวิจารณ์ภาพยนตร์อิสระในเพจเฟซบุ๊กที่มีผู้ติดตามมากกว่า 5000 คน

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง จำนวน 30 คน โดยแบ่งเป็น กลุ่มผู้กำกับภาพยนตร์ไทยที่มีประสบการณ์ทำภาพยนตร์ จำนวน 15 คน และกลุ่มผู้วิจารณ์ภาพยนตร์อิสระในเพจเฟซบุ๊กที่มีผู้ติดตามมากกว่า 5000 จำนวน 15 คน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลวิจัย และคำตอบที่เป็นจริงครอบคลุมประเด็นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เนื่องจากในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยรูปแบบเชิงคุณภาพ จึงได้ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาและรวบรวมข้อมูลโดยมีรายละเอียดดังนี้

3.3.1 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

(1) กำหนดประเด็นปัญหาไว้เพื่อใช้สัมภาษณ์เชิงลึก โดยผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการโดยจะมีการแจ้งให้ผู้สัมภาษณ์ทราบถึงรายละเอียดของการสัมภาษณ์ แจ้งวัตถุประสงค์ให้ผู้สัมภาษณ์รู้อย่างชัดเจน และจะมีการนัดเวลาสัมภาษณ์ที่แน่นอน โดยผู้วิจัยได้เตรียมแนวคำถามสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้า

(2) ใช้การจดบันทึกโดยละเอียดและบันทึกเสียง จดบันทึกโดยละเอียดภายหลังจากการสัมภาษณ์ เพื่อป้องกันการลืมข้อมูล การบันทึกเสียงของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยจะทำการขออนุญาตใช้เครื่องบันทึกเสียงก่อนเริ่มสัมภาษณ์ เมื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญอนุญาต ผู้วิจัยจึงจะสามารถทำการบันทึกเสียงได้ การบันทึกเสียงทำให้สามารถเก็บรายละเอียดข้อมูลได้มากขึ้น โดยไม่ต้องพะวงกับการจดบันทึกภายหลัง ทำให้การสนทนาเป็นไปอย่างธรรมชาติ

3.4 การเก็บและรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

3.4.1 ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎี และเอกสารต่างๆที่เกี่ยวกับการจำกัดสิทธิเสรีภาพ สิทธิเสรีภาพในการแสดงออกของสื่อ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ จากหนังสือ การสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้สัมภาษณ์

3.4.2.1 ผู้วิจัยได้กำหนดเวลาที่จะใช้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

3.4.2.2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก การจดบันทึกการสัมภาษณ์ และการบันทึกเสียงของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งต้องได้รับการยินยอมจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญก่อนการสัมภาษณ์

3.4.2.3 ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แล้วนำมาวิเคราะห์พร้อมทั้งแยกแยะจับประเด็น และอาจมีการตัดคำพูดบางคำที่ไม่เกี่ยวข้องกับการวิจัยออกไป เพื่อให้ข้อมูลนั้นเป็นไปตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.5.1 การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยจะวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ทั้งเอกสารวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการตรวจพิจารณาภาพยนตร์

3.5.2 การวิเคราะห์แก่นสาระ (Thematic Analysis) โดยผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ มาทำการวิเคราะห์และแยกแยะความหมายตามหัวข้อวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย โดยพิจารณาสิ่งที่เหมือนและแตกต่างกันของข้อมูล เพื่อนำไปจัดหมวดหมู่ระบบข้อมูลและตัดทอนข้อมูลที่ไม่จำเป็นออก จากนั้นผู้วิจัยจะทำการตีความ แล้วสุดท้ายสรุปออกมาเป็นประเด็นต่างๆ เพื่อนำไปเขียนสรุปผลและข้อเสนอแนะ

3.6 จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

สำหรับการดำเนินการตามหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ถือเป็นจรรยาบรรณที่สำคัญที่ผู้วิจัยต้องดำเนินการตามขั้นตอนที่บัณฑิตวิทยาลัย และสถาบันยุทธศาสตร์ทางปัญญาและวิจัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้กำหนดให้ชนิดที่ดำเนินการพัฒนาปริญญาโทหรือสารนิพนธ์ต้องดำเนินการตาม

สำหรับการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ผ่านการฝึกอบรม และได้ใบรับรองเกี่ยวกับจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากโรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ ซึ่งเมื่อผ่านการฝึกอบรมแล้วผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนสำคัญของการศึกษาวิจัยนี้ให้สอดคล้องกับการดำเนินการตามหลักจรรยาบรรณการวิจัยดังนี้

3.6.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการขออนุญาตจากผู้ให้ข้อมูลก่อนเริ่มการบันทึกเสียงและถอดข้อความจากการบันทึกเสียง เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการวิจัยและก่อนการสัมภาษณ์จะมีการแจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้ให้ฟังก่อน ในส่วนของการป้องกันผลกระทบต่อกลุ่มตัวอย่าง จะมีการนำเสนอข้อมูลเฉพาะที่ไม่สร้างผลกระทบต่อจิตใจ อาชีพ หรือการดำเนินชีวิตของกลุ่มตัวอย่างอย่างแน่นอน อีกทั้งยังเน้นการเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเท่านั้น จะไม่มีสอบถามเรื่องส่วนตัว

3.6.2 การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่นำเสนอผ่านการวิเคราะห์ข้อมูลจะต้องไม่สามารถเชื่อมโยงไปถึงกลุ่มตัวอย่างได้ เพราะการรักษาความลับให้กับกลุ่มตัวอย่างถือเป็นหนึ่งในเรื่องสำคัญของการศึกษาวิจัย

บทที่ 4

ผลการศึกษา

พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551 ซึ่งใช้มาเป็นเวลา 7 ปี จากการศึกษาในเรื่อง มุมมองต่อหลักเกณฑ์ต่อการตรวจพิจารณาการตรวจพิจารณาสื่อภาพยนตร์ภายใต้พระราชบัญญัติภาพยนตร์แห่งชาติ พ.ศ. 2551 พบว่า การบังคับใช้พระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวไม่มีความสอดคล้องกับสภาพสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตค่อนข้างมากแล้ว ทำให้มีประเด็นต่างๆ ที่มีการถกเถียงยังคงเป็นเรื่องบกพร่องทางกฎหมายไปจนถึงมาตรฐานของการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ ท่ามกลางความขัดแย้งต่าง ๆ ที่มีอย่างกว้างขวางของพระราชบัญญัติและวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551 แสดงให้เห็นถึงภาวะมุมมองที่บกพร่องอยู่หลายประการ มีการเปลี่ยนจากระบบการควบคุมภาพยนตร์โดยระบบเซนเซอร์ มาเป็นการจัดเรตติงภาพยนตร์แทน แต่ก็ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาเดิม ๆ ได้ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า การนำเอาระบบดังกล่าวมาใช้ นับว่าเป็นเรื่องที่ดี ที่จะมีการกำหนดประเภทของภาพยนตร์ ตามความเหมาะสมของผู้รับชมในแต่ละช่วงอายุ ซึ่งคิดว่ามีประโยชน์อย่างยิ่งในการคุ้มครองเด็กและเยาวชนให้ได้รับชมภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาอย่างเหมาะสมตามช่วงอายุ แต่จากที่ผ่านมามีปัญหาที่ยังเกิดขึ้นอยู่ในหลาย ๆ กรณี อาทิ การกำหนดประเภทของภาพยนตร์ในบทบัญญัติมาตรา 26 ภาพยนตร์ที่เหมาะสมกับผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป และ 15 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นการกำหนดช่วงอายุที่ใกล้กันมากเกินไป จากการศึกษาพบว่า การจัดประเภทภาพยนตร์มีปัญหาอยู่หลายกรณี ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่าการจัดประเภทภาพยนตร์ไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสังคมต่อเด็กและเยาวชนเป็นเรื่องที่จำเป็นและเป็นเรื่องที่น่าอนุอาวยประเทศทั่วโลกก็ทำกัน แต่การควบคุมต้องมีมาตรฐาน มีจุดประสงค์ที่ชัดเจน ซึ่งเป้าหมายหลักในการจัดเรตติงคือปกป้องเยาวชน ถ้ามองในจุดนี้ ประเทศไทยยังไม่ได้ปกป้องเยาวชนเท่าที่ควร ในบทนี้ผู้เขียนจะวิเคราะห์มุมมองและปัญหาที่เกี่ยวข้องกับหลักเกณฑ์การตรวจพิจารณาภาพยนตร์ โดยการนำข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ข้อมูลสัมภาษณ์จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และทฤษฎี มาสังเคราะห์พิจารณาสิ่งๆ ที่เหมือนและแตกต่างกันของข้อมูล และได้จำแนกจัดทำเป็น 3 หัวข้อ ที่ตอบ 2 วัตถุประสงค์ของงานวิจัยครั้งนี้ ซึ่งแต่ละประเด็นสามารถวิเคราะห์หรือออกมาได้ ดังนี้

4.1 มุมมองต่อวงการภาพยนตร์จากอดีตสู่ปัจจุบัน

หัวข้อสรุปผลการวิจัยในข้อนี้เกิดจากการวิเคราะห์เอกสารและบทสัมภาษณ์เชิงลึกที่เก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งได้เล่าถึงมุมมองความเป็นมาต่ออดีตจนถึงปัจจุบันของภาพยนตร์ และความคิดเห็นที่เหมือนกันและต่างกันในมิติสังคมเกี่ยวกับภาพยนตร์ซึ่งในข้อนี้ได้

ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ที่ว่าถึงการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหามิติทางสังคม และความคิดเห็นที่แตกต่างกันที่มีต่อหลักเกณฑ์การตรวจพิจารณาสื่อภาพยนตร์ ภายใต้พระราชบัญญัติภาพยนตร์แห่งชาติ พ.ศ. 2551

ในอดีตวงการภาพยนตร์เป็นที่นิยมในเป็นอย่างมากภาพยนตร์ถือได้ว่าเป็นสื่อแห่งความบันเทิงที่มีบทบาทสำคัญต่อชีวิตของมนุษย์มาเป็นเวลานานตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน นับตั้งแต่มีการฉายภาพยนตร์ให้สาธารณชนได้ชมเป็นครั้งแรกที่ร้านกาแฟแห่งหนึ่งในนครปารีสในวันที่ 28 ธันวาคม พ.ศ. 2438 จึงถือได้ว่าภาพยนตร์นั้นได้ถือกำเนิดขึ้นในโลกมาเป็นเวลากว่า 100 ปีมาแล้ว (จำเริญลักษณ์ ธนวังน้อย, 2544) ความนิยมในภาพยนตร์แพร่ขยายไปทั่วทั้งโลกในฐานะของการเป็นสื่อมวลชนที่ช่วยผ่อนคลายความเครียด และเปรียบเสมือนความบันเทิงนอกบ้าน

ในประเทศไทยนั้น ภาพยนตร์ได้เข้ามาเมื่อ พ.ศ. 2440 ดังนั้นภาพยนตร์ไทยจึงมีวิวัฒนาการมาอย่างต่อเนื่องมาเป็นระยะเวลามากกว่าหนึ่งร้อยปีมาแล้วเช่นกัน โดยมีอายุครบ 100 ปี ใน พ.ศ. 2540 จนถึงปัจจุบันซึ่งผ่านมาแล้วกว่าทศวรรษ ภาพยนตร์ไทยมีพัฒนาการทั้งในด้านของเทคโนโลยีการผลิต จากภาพยนตร์ขนาด 35 มิลลิเมตร ขาว-ดำ ไม่มีเสียง (35 ม.ม.) สู่วระบบภาพยนตร์ขนาด 16 มิลลิเมตร (16 ม.ม.) จนพัฒนาเป็น ดิจิทัลฟิล์มในปัจจุบัน หรือจากระบบการตลาดจากระบบสายหนังในอดีต ปรับเปลี่ยนเป็นค่ายภาพยนตร์ในปัจจุบัน รวมถึงรูปแบบและวิธีการนำเสนอเนื้อหาในภาพยนตร์ที่เปลี่ยนแปลงไปเช่นกัน

สำหรับวงการภาพยนตร์ไทยนั้นนับตั้งแต่ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนการปกครองจากระบบ "สมบูรณาญาสิทธิราชย์" มาเป็นระบอบ "ประชาธิปไตย" ตั้งแต่ พ.ศ. 2475 ซึ่งก็เป็นระยะเวลากว่า 80 ปีมาแล้ว แต่ยังคงพบว่าระบบการเมืองการปกครองของไทยในระบอบประชาธิปไตยนี้ยังมีพัฒนาการที่ไม่สมบูรณ์แบบมากเห็นได้จากปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากความขัดแย้งทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง และภาพยนตร์ไทยก็เป็นหนึ่งในสื่อที่สะท้อนความเป็นจริงประเด็นนี้ออกมา โดยจะพิจารณาได้จากที่ผ่านมามีในอดีตภาพยนตร์ไทยได้สอดแทรกประเด็นเกี่ยวกับการเมืองเอาไว้ในเนื้อหาอยู่พอสมควร ซึ่งมีจำนวนมากบ้างน้อยบ้างแล้วแต่ที่ผู้ชมจะสามารถตีความได้ โดยส่วนใหญ่แล้วภาพยนตร์เหล่านั้น มักจะสร้างภาพลักษณ์ในเชิงอุดมคติเพื่อสะท้อนอุดมการณ์กระแสหลักในบ้านเมือง ณ ขณะนั้น หากพิจารณาถึงทิศทางของการนำเสนอเรื่องการเมืองในภาพยนตร์ไทยแล้วจะพบว่าได้ถูกนำเสนอออกมาตั้งแต่ภาพยนตร์ยุค 14 ตุลาคม 2516 มีผู้กำกับภาพยนตร์ที่มีแนวคิดสมัยใหม่หลายคนที่มีความคิดแบบก้าวหน้าที่กล้านำเสนอภาพยนตร์สะท้อนสังคมเพื่อสะท้อนการเมือง ที่ปรากฏเด่นชัดคือ หม่อมเจ้าชาตรีเฉลิม ยุคล (เทพธิดาโรงแรม, 2517 และ ทองพูน โคกโพธิ์ ราษฎรเต็มขั้น, 2520)

จากการสัมภาษณ์ผู้กำกับภาพยนตร์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีทัศนคติและมองเกี่ยวกับวงการภาพยนตร์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันว่า “ภาพยนตร์ไทยมีทิศทางการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องและมีบทบาทสำคัญต่อสังคมไทยในด้านต่างๆ มากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่ภาพยนตร์ไทยได้พยายามที่จะทำหน้าที่ กระจกที่คอยสะท้อนภาพต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยเกิดเป็นมาตรฐาน ใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นในสังคมไทย ถึงแม้ว่าธุรกิจภาพยนตร์ไทยจะไม่ได้เติบโตอย่างต่อเนื่อง เป็นเพียงความสำเร็จเฉพาะเรื่องและบางช่วงเวลาเท่านั้นก็ตาม แต่ผู้ผลิตภาพยนตร์ไทยก็ยังคงมีความมุ่งมั่นที่จะสร้างสรรค์ภาพยนตร์ไทยที่มีพัฒนาการที่ดีอย่างต่อเนื่องตลอดมา ถึงแม้ว่าที่ผ่านมาธุรกิจภาพยนตร์จะไม่ได้ถูกให้ความสำคัญมากมายจากหน่วยงานภาครัฐบาลเท่าที่ควร แต่ในอนาคตอันใกล้นี้เป็นที่น่ายินดีที่ว่าภาพยนตร์ไทยกำลังจะถูกให้ความสำคัญ และเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศดังจะปรากฏในยุทธศาสตร์การส่งเสริมภาพยนตร์และวิดิทัศน์ พ.ศ. 2555-2559 ที่รัฐบาลให้ความสำคัญในการที่จะผลักดันให้ภาพยนตร์ไทยที่นอกเหนือจากเป็นมรดกทางวัฒนธรรมแล้วยังเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาธุรกิจภาพยนตร์” ซึ่งสอดคล้องไปในทางเดียวกันกับความเห็นจากนักวิจารณ์ภาพยนตร์ที่มีความเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า “นอกจากความคิดสร้างสรรค์ของผู้กำกับการแสดง นักแสดง รวมไปถึงทีมงานอื่น ๆ แล้วการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐบาลก็เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยเปิดโอกาสให้ภาพยนตร์ไทยได้มีแนวทางที่ถูกพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมและชัดเจน โดยปัจจัยที่มีบทบาทสำคัญมากที่สุดก็คือ การตอบรับจาก “ผู้ชม” ที่เป็นคนไทยด้วยกัน เป็นส่วนสำคัญมากในการสร้างขวัญและกำลังใจที่จะช่วยต่อชีวิตและลมหายใจของภาพยนตร์ไทย”

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้เห็นถึงความคิดเห็นที่ตรงกันในมุมมองเรื่องการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยในปัจจุบันที่มีความแตกต่างจากอดีตที่เป็นผลมาจากเหตุปัจจัยหลายประการ ดังที่ได้กล่าวมาในช่วงต้น ไม่ว่าจะเป็นความก้าวหน้าของวิวัฒนาการและเทคโนโลยีที่ทันสมัย ความคิด ทัศนคติ ค่านิยมของคนในสังคม สิทธิเสรีภาพ รวมไปถึงปัจจัยอื่นๆ แต่อย่างไรก็ตามทางกลุ่มผู้ให้ข้อมูลยังได้ให้ความเห็นในเรื่องของข้อจำกัดภาพยนตร์ไทยในปัจจุบันอีกว่า “นับจากอดีตมาจนถึงปัจจุบันถึงแม้ว่าวันเวลาจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรก็ตามแต่การนำเสนอมุมมองทางการเมืองยังเป็นสิ่งที่ถูกจำกัดการนำเสนอในภาพยนตร์ไทยอยู่เช่นเคย ทั้งนี้พิจารณาได้ว่า การเมือง ยังเป็นเรื่องละเอียดอ่อนที่ถูกควบคุมโดยกลไกของผู้มีอำนาจสำคัญในการกำหนดนโยบายหรือกฎเกณฑ์ต่างๆ อันเกี่ยวข้องกับผู้สร้างและผู้ผลิตภาพยนตร์ไทย ไม่ว่าจะ เป็น นักการเมือง หรือ หน่วยงานข้าราชการในส่วนการปกครองต่าง ๆ”

โดยผู้กำกับภาพยนตร์และนักวิจารณ์ภาพยนตร์ได้เห็นพ้องต้องกันและได้เสนอแนะว่า “ผู้กำกับภาพยนตร์ที่มีแนวความคิดก้าวหน้าและกล้าที่จะนำเสนอ อาจจะต้องใช้กลยุทธ์และกลวิธี

ในการเล่าเรื่องที่สะท้อนการเมืองให้หลากหลายแตกต่างออกไป เช่น แอบสอดแทรกข้อคิดเห็นที่กำลังเป็นประเด็นอยู่หรือเหตุการณ์สมมติที่คล้ายกับปัจจุบันลงไป ในฉากภาพยนตร์แต่ละไว้ซึ่งชื่อหรือสถานที่จริงนั้นๆ เพื่อให้สามารถนำเสนอแนวความคิดและมุมมองของตนเกี่ยวกับประเด็นทางการเมืองออกมาผ่านภาพยนตร์ไทยได้ แต่ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับว่าผู้กำกับแต่ละคนจะเลือกสื่อสารออกไปให้ผู้ชมรับรู้และตีความหมายไปในทิศทางใดที่ตนต้องการนั่นเอง และจะเป็นเรื่องที่น่าชื่นชมอย่างยิ่งหากภาพยนตร์ไทยในอนาคตได้มีโอกาสได้นำเสนอมุมมองและความคิดเห็นทางการเมืองอย่างมีเสรีภาพอย่างแท้จริง โดยที่ไม่ต้องคอยกังวลว่าจะต้องถูกจำกัดใด ๆ ในการนำเสนอ และก็หวังว่าเมื่อ "ผู้สร้าง" กล้าที่จะนำเสนอแล้ว ในมุมมองของ "ผู้ชม" ก็ควรจะทำให้การตอบรับความกล้าดังกล่าวเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจของผู้ผลิตภาพยนตร์"

4.2 ปัญหาการกำหนดทางกฎหมาย ข้อจำกัด ต่อภาพยนตร์ไทย

หัวข้อสรุปผลการวิจัยในข้อนี้เกิดจากการวิเคราะห์เอกสารและบทสัมภาษณ์เชิงลึกที่เก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งจะวิเคราะห์มุมมองความคิดเห็นของผู้มีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญอย่างผู้กำกับภาพยนตร์และนักวิจารณ์ภาพยนตร์อิสระที่มีต่อข้อจำกัด ปัญหาและผลกระทบของกฎหมายฉบับนี้ต่อมิติทางสังคม วงการภาพยนตร์ อีกทั้งยังวิเคราะห์และได้นำข้อเสนอแนะมาเรียบเรียงและสรุปเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และ 2 ของงานวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

ปัญหาการกำหนดประเภทภาพยนตร์ในบทบัญญัติมาตรา 26(7) "ภาพยนตร์ที่ห้ามเผยแพร่ในราชอาณาจักร" การที่มีประเภทภาพยนตร์ที่ห้ามเผยแพร่ในราชอาณาจักรนั้นทำให้ดูเหมือนว่าแท้จริงแล้วพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ 2551 ที่ถึงแม้จะมีการกำหนดประเภทภาพยนตร์ แต่ก็ยังคงใช้การเซนเซอร์อยู่ซึ่งเมื่อบุคคลใดบรรลุนิติภาวะแล้วเขาย่อมจะมีสิทธิในการที่จะเลือกชมภาพยนตร์เรื่องใดเรื่องหนึ่งได้ตามต้องการโดยปราศจากการจำกัดสิทธิที่มากเกินไป ทางกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญจึงเห็นว่าเป็นปัญหาที่สำคัญอย่างยิ่งเมื่อมีการกำหนดประเภทของภาพยนตร์ให้เหมาะสมกับอายุของผู้รับชมภาพยนตร์ไม่ควรมีการกำหนดเรตห้ามฉายอีก ถึงแม้ว่าหากอนุญาตให้ภาพยนตร์ทุกเรื่องสามารถเผยแพร่ได้โดยไม่มีข้อจำกัดจะทำให้มีการสร้างหรือฉายภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาละเอียดได้ ในกรณีนี้ทางกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญอย่างทางผู้กำกับภาพยนตร์ได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า "ประเทศไทยของเราก็มีกฎหมายอาญาที่ควบคุมสื่อลามกหรือมีกฎหมายความมั่นคงของประเทศ ซึ่งล้วนแล้วแต่มีบทลงโทษที่รุนแรงและชัดเจนกว่าพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ 2551 เช่นมาตรา 112 หรือมาตรา 116"

จะเห็นได้ว่ามีบทบัญญัติกฎหมายต่าง ๆ นอกเหนือจากพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551 ที่สามารถนำมาใช้เป็นบทลงโทษกับผู้สร้างภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาเป็นการผิด

กฎหมาย และมีนอกเหนือจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ยกตัวอย่างมาเสียอีก ปัญหาในกรณีนี้เมื่อเปรียบเทียบกับหลักเกณฑ์การกำหนดประเภทภาพยนตร์หรือการจัดเรตติงของประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศอังกฤษ จะเห็นได้ว่าทั้ง 2 ประเทศนี้ไม่มีการบัญญัติเรตติงภาพยนตร์ที่ห้ามเผยแพร่ในราชอาณาจักรไว้ ซึ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเห็นว่า “ควรตัดบทบัญญัติในอนุมาตรา 7 นี้ออกไปและเมื่อศึกษาเปรียบเทียบกับการจัดเรตติงของประเทศสหรัฐอเมริกานั้น จะเห็นได้ว่าไม่มีการกำหนดเรตติงห้ามฉายแต่จะใช้เป็นเรต เอ็นอาร์ (NR = Not Rated) ซึ่งยังไม่ได้กำหนดเรต (Unrated) โดยสามารถเผยแพร่ได้ เพียงแต่จะต้องหาโรงภาพยนตร์ฉายเอง โดยจะต้องฉายในโรงภาพยนตร์เฉพาะที่ได้รับอนุญาตเท่านั้น” จากเรตติงดังกล่าวของประเทศสหรัฐอเมริกาสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับประเทศไทยได้หรือเมื่อเปรียบเทียบกับ ประเทศอังกฤษแล้วจะมีการจำกัดไปที่โรงภาพยนตร์จะให้ภาพยนตร์ที่ล่อแหลมประเภทนี้ฉายอย่างจำกัดโรง โดยมีการแยกโรงภาพยนตร์เฉพาะเช่นเดียวกันกับประเทศสหรัฐอเมริกาหรือแม้แต่ประเทศออสเตรเลียก็มีโรงภาพยนตร์เฉพาะเช่นกัน กรณีปัญหาเช่นนี้ผู้ให้ข้อมูลจึงเสนอแนะว่า “เราควรกำหนดเรตติงที่ยังไม่ได้มีการกำหนดเรต (Unrated) หรือสำหรับประเทศไทยที่ไม่มีโรงภาพยนตร์เฉพาะ การมีเรตติงที่ยังไม่ได้มีการกำหนดเรต (Unrated) อาจนำออกฉายในรูปแบบสื่อเฉพาะ และแสดงสัญลักษณ์ Unrated ให้เห็นได้อย่างชัดเจน”

4.3 ปัญหาของคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์

หัวข้อสรุปผลการวิจัยในข้อนี้เกิดจากการวิเคราะห์เอกสารและบทสัมภาษณ์เชิงลึกที่เก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งจะวิเคราะห์มุมมองความคิดเห็นของผู้มีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญอย่างผู้กำกับภาพยนตร์และนักวิจารณ์ภาพยนตร์อิสระที่มีต่อข้อจำกัด ปัญหาและผลกระทบของกฎหมายฉบับนี้ต่อมิติทางสังคม วงการภาพยนตร์ อีกทั้งยังวิเคราะห์และได้นำข้อเสนอแนะมาเรียบเรียงและสรุปเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และ 2 ของงานวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

ปัญหาของคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ เป็นข้อปัญหาทั้งในส่วนของตัวบทกฎหมายและการใช้ดุลพินิจของตัวคณะกรรมการที่มีข้อบกพร่องในเรื่องมาตรฐานของการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ ซึ่งจากการศึกษาพบว่า คณะกรรมการของประเทศไทยกับคณะกรรมการของต่างประเทศนั้นมีความแตกต่างกันทั้งในส่วนของจำนวนคณะกรรมการแหล่งที่มา คุณสมบัติและหลักเกณฑ์ในการพิจารณาภาพยนตร์ที่แตกต่างกัน ซึ่งเราสามารถนำข้อดีของต่างประเทศมาประยุกต์ใช้กับคณะกรรมการจัดประเภทภาพยนตร์และวีดิทัศน์ของประเทศไทยได้

4.3.1 ปัญหาสัดส่วนและคุณสมบัติของคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์

การจัดประเภทภาพยนตร์ของประเทศอเมริกา ออสเตรเลีย อังกฤษ รวมถึงประเทศไทยด้วยนั้นมีรูปแบบการพิจารณาที่แตกต่างกันไป โดยไทยและออสเตรเลียนั้น ภาครัฐจะเข้ามาจัดการโดยมีกฎหมายมากำหนด ส่วนประเทศอังกฤษ เป็นองค์กรจากเอกชนที่ทำหน้าที่จัดประเภทภาพยนตร์เบื้องต้น แล้วภาครัฐในส่วนของสภาท้องถิ่นจะเข้ามาควบคุมอีกทีหนึ่ง ส่วนของประเทศอเมริกา ไม่มีภาครัฐเข้ามาจัดการหรือควบคุม แต่จะเป็นหน้าที่ขององค์กรเอกชนเข้ามาควบคุมกันเอง โดยไม่มีกฎหมายเข้ามาเกี่ยวข้องหรือบังคับ ส่วนของประเทศไทยคณะกรรมการตรวจพิจารณาภาพยนตร์มีจำนวนไม่เกิน 7 คน โดยแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านภาพยนตร์ วิดีทัศน์ โทรทัศน์ ศิลปวัฒนธรรมหรือการคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งต้องแต่งตั้งจากเจ้าหน้าที่ของรัฐจำนวนไม่เกิน 4 คนและจากภาคเอกชนจำนวนไม่เกิน 3 คน ซึ่งจะเห็นได้ว่าจำนวนของคณะกรรมการดังกล่าวมีน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนคณะกรรมการของต่างประเทศ

อย่างไรในประเทศออสเตรเลียคณะกรรมการจัดประเภท (The Classification Board) มีจำนวนถึง 20 คน ซึ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเห็นว่า “ควรมีการเพิ่มจำนวนสมาชิกของคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์เพิ่มเป็นจำนวนไม่เกิน 20 คน เหมือนอย่างในประเทศออสเตรเลีย เนื่องจากจำนวนไม่เกิน 7 คน มีน้อยเกินไปเมื่อเปรียบเทียบกับภาระหน้าที่ที่ได้รับตามที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นและจะเห็นได้ว่าการแต่งตั้งนั้นมาจากเจ้าหน้าที่ของรัฐจำนวนไม่เกิน 4 คนและจากภาคเอกชนจำนวนไม่เกิน 3 คน ซึ่งจะเห็นได้ว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐมีมากกว่าของภาคเอกชน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเห็นว่าเมื่อมีการเพิ่มจำนวนสมาชิกของคณะกรรมการพิจารณาในสัดส่วนที่เท่ากัน คือ ต้องแต่งตั้งจากเจ้าหน้าที่ของรัฐจำนวนไม่เกิน 10 คนและจากภาคเอกชนจำนวนไม่เกิน 10 คนเช่นกันจึงจะมีความเหมาะสมและถือเป็นการเพิ่มบทบาทของภาคเอกชนในการจัดประเภทภาพยนตร์เหมือนอย่างในต่างประเทศ”

ส่วนในปัญหาเรื่องคุณสมบัติของคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์ ซึ่งส่วนใหญ่ก็จะเป็นเจ้าหน้าที่คนเดิม ๆ นักข่าว ผู้บริหารของค่ายภาพยนตร์จะเป็นคนเดิม ๆ จึงทำให้เกิดปัญหาทางด้านทัศนคติที่ยังไม่สามารถคลี่คลายได้ เกิดจากการแทรกแซงจากรัฐได้ง่ายจนอาจมีผลประโยชน์ได้เสียขึ้น กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเห็นว่า “ต้องระงับที่มาของคณะกรรมการอย่างชัดเจน และมีมาตรการป้องกันแทรกแซงจากรัฐ โดยจะต้องเป็นผู้ที่ชำนาญและมีความรู้และความเข้าใจ หรือมีประสบการณ์เกี่ยวกับงานภาพยนตร์ การศึกษา ศิลปะ และศาสนาวัฒนธรรมต่าง ๆ หรือบุคคลที่ได้รับการยอมรับจากประชาชน และมีความถนัดหรือชำนาญเฉพาะในแต่ละด้าน เช่น ภาพยนตร์ที่มีความเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ ก็ควรมีนักวิชาการที่ชำนาญและมีความรู้เกี่ยวกับ

ด้านประวัติศาสตร์เข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจพิจารณา เพื่อให้ข้อมูลและเนื้อหาของภาพยนตร์นั้นสมบูรณ์ที่สุด ก่อนที่จะนำเผยแพร่สู่สาธารณะ"

4.3.2 ปัญหาการใช้ดุลพินิจในการกำหนดประเภทภาพยนตร์ตามมาตรา 26

เนื่องจากอำนาจการตัดสินใจในการพิจารณาจัดประเภทของภาพยนตร์นั้นเป็นของคณะกรรมการพิจารณา โดยพิจารณาจากความรุนแรงทางเพศและการใช้ภาษา ซึ่งทำให้เกิดเป็นคำถามจากสังคมมากมาย เช่น มาตรฐานของการพิจารณา และไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม เช่น ภาพยนตร์เรื่องจันดารา(ปฐมบท) ในปี 2555 ที่มีเนื้อหา ภาพ ที่สื่อไปในทางเพศและล่อแหลมค่อนข้างมาก แต่ภาพยนตร์เรื่องนี้ถูกจัดอยู่ในเรต น 18+ ซึ่งเหมาะสมกับผู้ชมที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ในส่วนนี้ไม่สามารถที่จะตรวจบัตรประชาชนของผู้เข้าชมได้ทั้งหมด จึงทำให้กระแสวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวาง ซึ่งในปัจจุบันสามารถจัดฉายภาพยนตร์ได้ 2 เรต เช่น ภาพยนตร์เรื่อง อวสานโลกสวยที่ถูกจัดให้อยู่ในเรต ฉ 20+ ทางผู้สร้างภาพยนตร์จึงได้ทำการติดต่อและแก้ไขเนื้อหาในภาพยนตร์ดังกล่าวออกมาฉายเป็น 2 เรต ซึ่งสรุปได้ว่าภาพยนตร์จะมีทั้งหมด 2 เวอร์ชัน บางฉากในภาพยนตร์ ก็อาจจะมีบางช่วงตอนที่แตกต่างกัน แต่บทสรุปยังคงเหมือนเดิม เป็นเพียงการปรับรูปแบบในภาพยนตร์ในแต่ละเวอร์ชันให้มีความเหมาะสมสำหรับในแต่ละเรต หรือภาพยนตร์เรื่อง Riddick 3 : Rule the Dark ในปี พ.ศ. 2556 ที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชนในบางฉาก มีฉากเลือดสาด ระเบิดล้อย ฉากแสดงกรรมวิธีต่าง ๆ ในการฆ่า แต่กลับถูกจัดอยู่ในเรต น15+ ภาพยนตร์ที่เหมาะสมกับผู้ชมอายุตั้งแต่ 15 ปี ขึ้นไป โดยที่ประเทศผู้สร้างภาพยนตร์เรื่องนี้ได้จัดให้ภาพยนตร์เรื่องนี้อยู่ในเรต "R Restricted" Under 17 Requires Accompanying Parent or Adult Guardian ซึ่งถ้าเปรียบเทียบกับเรตของประเทศไทยน่าจะ เป็นเรต "น 18+ "

จะเห็นได้ว่า คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ของประเทศไทยไม่ได้ให้ความสำคัญกับภาพความรุนแรงมากนัก ซึ่งแท้ที่จริงแล้วควรให้ความสำคัญไม่น้อยไปกว่าเรื่องเพศ สังเกตได้จากเรตภาพยนตร์ของประเทศสหรัฐอเมริกาที่จะให้เรต สูง ๆ แก่ภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาแสดงถึงความรุนแรง ซึ่งความรุนแรงนั้นก่อให้เกิดผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนเป็นอย่างมาก เนื่องจากเด็กและเยาวชนนั้นอยู่ในวัยเรียนรู้จึงอาจเกิดพฤติกรรมเลียนแบบได้ง่ายมาก ทั้งพฤติกรรมเลียนแบบที่กระทำต่อตนเองหรือกระทำต่อคนอื่น

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเสนอแนะว่า "ควรจัดฉายภาพยนตร์ในแบบ 2 เรต การจัดฉายภาพยนตร์ในแบบ 2 เรตนี้ถือว่าเป็นเรื่องที่ดี เพราะเจตนาของผู้สร้างภาพยนตร์นั้นไม่ได้ต้องการที่จะนำเสนอมุ่งเน้นไปที่ความรุนแรงหรือเรื่องของเพศเท่านั้น ผู้สร้างภาพยนตร์มีความประสงค์ที่ให้ผู้ชมได้ทราบถึงผลกระทบต่าง ๆ ของการกระทำของตัวละครในภาพยนตร์ ซึ่งการจัดฉายในแบบ

2 เรตจึงถือว่าเป็นผลดีต่อทั้งตัวเยาวชนและผู้ที่เป็นบรรลุนิติภาวะแล้ว เพราะเยาวชนจะได้มีสิทธิที่ได้เข้ารับชมภาพยนตร์อีกด้วย”

โดยสรุปแล้ว การใช้ดุลพินิจของคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ในการตีความถ้อยคำของกฎหมายที่บัญญัติไว้ว่า "ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน" การตีความถ้อยคำนี้ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเห็นว่าเป็นการให้อำนาจดุลพินิจแก่คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ที่ค่อนข้างมากเกินไป ซึ่งการใช้ดุลพินิจของคณะกรรมการในการสั่งแบนภาพยนตร์นั้นอาจไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน มาตรฐานของแต่ละบุคคลต่อประเด็นต่าง ๆ ของสังคมนั้นอาจแตกต่างกันออกไป ปัญหาจึงอยู่ที่ดุลพินิจในการตีความของคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์ที่ไม่สามารถสร้างความน่าเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับของสังคมได้

กรณีการไม่อนุญาตให้ฉายภาพยนตร์นั้น ยังมีภาพยนตร์อีกหลายเรื่องที่เคยไม่ผ่านการอนุญาตให้ฉาย เช่น ด้วยเหตุ มีเนื้อหาขัด ต่อความสงบ หรือศีลธรรม เป็นเรื่องที่เป็นปัญหา เพราะว่า การตีความของแต่ละคนนั้นต่างกัน จึงจำเป็นต้องมีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนเพื่อนำมาตัดสินหลักเกณฑ์ที่แน่นอนกว่านี้ในเรื่องการแบนแม้จะมีการอ้างว่ากฎหมายควบคุมภาพยนตร์ของต่างประเทศก็มีการห้ามฉายภาพยนตร์บาง ประเภทหรือมีการให้อำนาจคณะกรรมการในการสั่งตัดหรือแก้ไขเนื้อหาในภาพยนตร์ แต่อย่างไรก็ตาม กฎหมายการจัด ประเภทภาพยนตร์ของต่างประเทศอย่างของประเทศอังกฤษ ก็ได้มีการระบุไว้อย่างชัดเจนว่า ภาพยนตร์ลักษณะใดที่จะถูกแบน ตัวอย่างเช่น ภาพยนตร์ที่สนับสนุนการมีเพศสัมพันธ์กับเด็ก การทำร้ายร่างกายระหว่างมีเพศสัมพันธ์โดยปราศจากบริบทเนื้อหาแวดล้อม เป็นต้น

จากการสัมภาษณ์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีมุมมองในประเด็นนี้ว่า “ควรมีหลักเกณฑ์หรือกฎอย่างชัดเจน เช่น ข้อห้าม ที่อาจจะส่งผลให้เกิดการถูกแบนภาพยนตร์ ซึ่งไม่สามารถที่จะใช้เนื้อหาเหล่านี้ออกไปเผยแพร่สู่สาธารณชนได้ ควรมีข้อกำหนดอย่างชัดเจน เพื่อยึดถือและปฏิบัติ และกฎหมายควรระบุอย่างชัดเจน และในกรณีที่คณะกรรมการพิจารณาไม่อนุญาตให้ภาพยนตร์เรื่องใดออกฉายนั้น ควรมีการชี้แจงกำกับอย่างชัดเจนถึงเหตุผล และเผยแพร่ให้สังคมและประชาชนได้รับรู้ถึงสาเหตุที่ไม่สามารถอนุญาตให้ภาพยนตร์นั้น ๆ ออกฉาย”

บทที่ 5

อภิปรายผลและบทสรุป

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง มุมมองต่อหลักเกณฑ์ต่อการตรวจพิจารณาการตรวจพิจารณาสื่อภาพยนตร์ภายใต้พระราชบัญญัติภาพยนตร์แห่งชาติ พ.ศ. 2551 ในประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่ได้กล่าวไว้ในบทก่อนหน้านี้นี้มาแล้วนั้นผู้วิจัยได้อภิปรายผล สรุปผลการศึกษาและมีข้อเสนอแนะแนวทางที่จะเป็นประโยชน์ในทางวิชาการต่อไป ดังนี้

5.1 อภิปรายผล

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกในกลุ่มผู้กำกับทั้งหมด 15 คน และนักวิจารณ์อิสระทั้งหมด 15 คน (in-depth interview) ทั้ง 2 กลุ่มมีความคิดเห็นและมุมมองต่อหลักเกณฑ์ต่อการตรวจพิจารณาการตรวจพิจารณาสื่อภาพยนตร์ภายใต้พระราชบัญญัติภาพยนตร์ไปในแนวทางเดียวกันว่า กฎหมายการจัดประเภทภาพยนตร์มีผลไม่ต่างไปพรบ.ฉบับเดิมจากปี 2473 สักเท่าไร เพราะการเซนเซอร์หรือการแบนหนังก็ยังมีทำอยู่เหมือนเดิมในปัจจุบัน มีเพียงการจัดประเภทแต่ละช่วงวัยเพิ่มเข้ามาเท่านั้น แต่การจัดประเภทภาพยนตร์ก็ยังคงไม่ได้ต่อบัณฑิตอุปสรรคที่แท้จริงที่ว่าด้วยความตั้งใจที่จะปกป้องเยาวชนจากสื่อหนังที่ไม่เหมาะสมสักเท่าไร อีกทั้งกฎหมายปัจจุบันก็ยังไม่ได้มีการกำหนดบทลงโทษอย่างชัดเจน แม้ผู้กำกับส่วนใหญ่เห็นด้วยกับวิธีการจัดประเภทด้วยการกำหนดช่วงอายุเพื่อให้เนื้อหาบางประเภทสามารถดูได้แค่ตามแต่ละวัยที่เหมาะสม ผู้กำกับและนักวิจารณ์ยังคงมีความคิดเห็นที่จำนวนช่วงของการจัดกลุ่มมีความถี่มากเกินไป และการจัดประเภทบางกลุ่มยังมีการตีความความหมายไม่ชัดเจน และไม่ได้มีการทำการศึกษาด้านจิตวิทยาของเยาวชนเพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับการคัดกรองเนื้อหาอย่างเพียงพอ สิ่งที่ผู้กำกับภาพยนตร์ทุกคนมีความคิดเห็นตรงกันก็คือ เรตห้ามฉายที่เป็นส่วนหนึ่งของวิธีการเซนเซอร์ที่มีมาแต่เดิม ทำให้พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551 มีการนำระบบการควบคุมมาใช้ถึง 3 ระบบด้วยกันคือ ระบบส่งเสริม ระบบเรตติงและระบบเซนเซอร์

สรุปผลการวิจัยที่ผู้วิจัยได้จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ การจัดเรตติงประเภท "ส" ส่งเสริม ที่ผู้กำกับมีความคิดเห็นที่มีความทับซ้อนกับประเภท "ท" ทัวไปที่เกณฑ์ในการพิจารณาแทบจะไม่มี ความแตกต่างกัน ซึ่งมีเพียงอย่างเดียวอย่างหนึ่งก็น่าจะเพียงพอ ส่วนประเภทสิบสามปีและสิบห้าปีสามารถรวมกันหรือเลือกอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ และประเภท "ห้ามฉาย" ไม่ควรจะมีอีกเพราะมีกฎหมายอาญาหลายที่เอาผิดผู้กระทำผิดได้อยู่แล้ว อีกทั้งเกณฑ์ดังกล่าวมีรายละเอียดย่อยเยอะ

จนอาจทำให้ผู้กำกับและผู้สร้างหนังทำงานยาก หรือผู้พิจารณาอาจใช้วิจารณ์ญาณผิดในการตัดสินใจแทนที่บรรทัดฐานของความรู้ และอาจทำให้เกิดการตัดสินใจในการจัดกลุ่มของช่วงวัยคลาดเคลื่อนโดยไม่ได้นึกถึงจุดประสงค์ของภาพยนตร์อย่างแท้จริง สิ่งเหล่านี้ถือว่าเป็นการปิดโอกาสในการรับรู้ของคนในสังคมที่เกิดจากการรับสื่อภาพยนตร์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนายคณวัฒน์ เจริญทรัพย์ (2558: ออนไลน์) ที่พบว่า บทบัญญัติมาตรา 26 ปัญหาการให้อำนาจทับซ้อนกันระหว่างมาตรา 26(7) กับมาตรา 29 รวมไปถึงปัญหาสัดส่วนและการใช้ดุลพินิจของคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ จากสภาพปัญหาดังกล่าว จึงมีข้อเสนอแนะให้ ควรมีการแก้ไขมาตรา 16 และมาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551 และกำหนดให้มีการบัญญัติข้อความเพิ่มเติมเป็นส่วนหนึ่งของข้อ 1 แห่งกฎกระทรวงกำหนดลักษณะของประเภทภาพยนตร์ พ.ศ.2552 เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายการจัดประเภทภาพยนตร์มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยภาสวรรณ กรกขมาศ (2554: ออนไลน์) ที่ซึ่งเสนอแนะแนวทางการแบ่งช่วงอายุผู้ชมที่ได้จากการสำรวจความคิดเห็น ได้แบ่งไว้ 4 ประเภท ดังนี้ 1.ทั่วไปสามารถรับชมได้ทุกวัย 2.เหมาะสำหรับผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี ควรมีผู้ปกครองแนะนำ 3. เหมาะสำหรับผู้ที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป 4. เหมาะสำหรับผู้ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป

ส่วนกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยมีความคิดว่าควรปล่อยให้ประชาชนมีอิสระในการเลือกรับสาร และปรับตัวด้วยตนเองมากกว่า การเซ็นเซอร์สะท้อนให้เห็นว่ารัฐยังคงควบคุมการรับรู้ของประชาชนและไม่เชื่อในวิจารณ์ญาณการเลือกรับรู้เท่าทันสื่อของประชาชน อีกทั้งยังสื่อว่าไม่มีการบูรณาการกฎหมายอื่นที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์แทนการควบคุมการห้ามฉาย

5.2 บทสรุป

การจัดประเภทภาพยนตร์เป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดประเภทภาพยนตร์ ของประเทศไทย ซึ่งในปัจจุบันกฎหมายดังกล่าวนี้ได้ใช้มา 7 ปีแล้ว จากการศึกษาพบว่าตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา มีปัญหาที่พุดถึงกันอย่างมาก โดยสรุปเป็นประเด็นปัญหาหลัก คือ ข้อบกพร่องในตัวบทกฎหมายเกี่ยวกับการจัดเรตติงประเภทภาพยนตร์ หรือแม้กระทั่งปัญหาการใช้ดุลพินิจของคณะกรรมการ เป็นต้น เมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551 ได้มีการเปลี่ยนแปลงระบบการควบคุมภาพยนตร์จากระบบการตรวจพิจารณาแบบเซ็นเซอร์เป็นการจัดเรตติงภาพยนตร์แทน ซึ่งที่ผ่านมาพบว่าปัญหาเกิดขึ้นอยู่หลายประการ สรุปได้ดังนี้

1) การจัดประเภทภาพยนตร์ที่มีการส่งเสริมให้ดูยังไม่ได้มีการกำหนดข้อจำกัดทางด้านเนื้อหา ความรุนแรง เพศและการใช้ภาษาไว้ชัดเจนจนอาจทำให้มีภาพยนตร์ในเรตดังกล่าวนี้บาง

เรื่องมีบางส่วนไม่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชน อีกทั้ง ส่วนภาพยนตร์ที่เหมาะสมกับผู้ที่มีอายุ ตั้งแต่สิบสามปีขึ้นไปและสิบห้าปีขึ้นไป เป็นการกำหนดประเภทภาพยนตร์ในช่วงอายุที่ใกล้เคียง กันมากเกินไป ซึ่งยากต่อการแยกแยะ ส่วนเกณฑ์ที่ห้ามผู้มีอายุต่ำกว่ายี่สิบปีดู จะเห็นได้ว่ามี ปัญหาเกิดขึ้นว่าที่ผ่านมายากต่อการปฏิบัติ เราไม่สามารถระบุได้เลยว่าใครบรรลุนิติภาวะโดย แต่งงานแล้ว และสุดท้ายถึงแม้จะมีการจัดประเภทภาพยนตร์แล้วแต่ยังคงใช้การเซ็นเซอร์อยู่ดี ซึ่ง ระบบเซ็นเซอร์วางอยู่บนพื้นฐานของความไม่เชื่อใจวุฒิภาวะของผู้ชม ดังนั้น เมื่อคน ๆ หนึ่งบรรลุนิติภาวะ เขาก็จะมีสิทธิ์ในการที่จะเลือกชมภาพยนตร์เรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยปราศจากการจำกัด สิทธิ

2) ปัญหาการให้อำนาจทับซ้อนกันระหว่างมาตรา 26 กับมาตรา 29 กฎหมายก็ยังให้ คณะกรรมการมีอำนาจที่จะสั่งตัด แกะไขเนื้อหาอยู่ ซึ่งมีการแบนแฝงอยู่ในกฎหมายนี้ โดยไม่มีการ แยกแยะการจัดเรตติงกับการแบนออกให้ชัดเจน

3) ปัญหาการจัดประเภทตัวอย่างภาพยนตร์ ประเทศไทยเรามีการจัดเรตติงภาพยนตร์ ซึ่งใช้กับภาพยนตร์ที่จะนำออกฉายในโรงภาพยนตร์ แต่สำหรับตัวอย่างภาพยนตร์ที่นำมาฉาย ภายในโรงภาพยนตร์นั้นยังไม่มีการจัดประเภท จึงอาจมีตัวอย่างภาพยนตร์ที่มีภาพและเนื้อหาที่ไม่ เหมาะสมอยู่บ้าง

4) ปัญหาสัดส่วนของคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ เนื่องจากประเทศไทยคณะกรรมการตรวจพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์มีจำนวนไม่เกินเจ็ดคน โดยแต่งตั้งจาก ผู้ทรงคุณวุฒิด้านภาพยนตร์ วีดิทัศน์ โทรทัศน์ ศิลปวัฒนธรรมหรือการคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งต้อง แต่งตั้งจากเจ้าหน้าที่ของรัฐจำนวนไม่เกิน 4 คนและจากภาคเอกชนจำนวนไม่เกิน 3 คน ซึ่งจะเห็น ได้ว่าจำนวนของคณะกรรมการดังกล่าวมีน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับภาระหน้าที่ที่ได้รับ อีกทั้ง สัดส่วนระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับภาคเอกชนมีสัดส่วนที่ไม่เท่ากัน

5) ปัญหาการใช้ดุลพินิจในการกำหนดประเภทภาพยนตร์ ตามมาตรา 26 จากศึกษา พบว่า มีภาพยนตร์หลายเรื่องที่ได้รับเรตที่ไม่เหมาะสมกับเนื้อหาของเรื่อง ทำให้เกิดเสียง วิพากษ์วิจารณ์จากสังคม อีกทั้งที่ผ่านมาให้คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ให้ ความสำคัญกับเรื่องเพศมากกว่าเรื่องความรุนแรงต่างจากในต่างประเทศที่ให้ความสำคัญไปที่ เรื่องความรุนแรง

6) ปัญหาการตีความถ้อยคำตามมาตรา 29 การใช้ดุลพินิจการตีความ คำว่า ขัดต่อ ความสงบเรียบร้อยศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือกระทบต่อความมั่นคงของชาติ ซึ่งการตีความ ของคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์ในการสั่งแบนภาพยนตร์ใด ๆ มีความเป็นไปได้ที่จะไม่เป็น

มาตรฐานเดียวกันเพราะคำจำกัดความของแต่ละคนนั้นย่อมมีความต่างกัน ซึ่งทำให้เกิดมาตรฐานในการพิจารณาต่างกันด้วย

จะเห็นว่าประเด็นปัญหาที่กล่าวมา ยังมีการถกเถียงกันอย่างมากมายและยังคงเป็นเรื่องของเดิม ๆ อย่างข้อบกพร่องทางกฎหมายไปจนถึงมาตรฐานของคณะกรรมการ ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่า เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวข้างต้นให้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นและตอบโจทย์กับวัตถุประสงค์ของกฎหมายจริงๆ จึงเห็นควรต้องมีการแก้ไขและเพิ่มเติมรายละเอียดในกฎหมายดังกล่าวเพื่อให้เกิดความเหมาะสมต่อไป

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง มุมมองต่อหลักเกณฑ์ต่อการตรวจพิจารณาการตรวจพิจารณาสื่อภาพยนตร์ภายใต้พระราชบัญญัติภาพยนตร์แห่งชาติ พ.ศ. 2551 พบว่ามีประเด็นปัญหาหลายประเด็นที่ผู้วิจัยเห็นควรให้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเพื่อให้การจัดประเภทภาพยนตร์ของประเทศไทยให้มีความทันสมัย ส่งเสริมผู้สร้างภาพยนตร์และคุ้มครองเด็กและเยาวชนอย่างแท้จริง จึงขอเสนอแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. เสนอให้วางหลักเกณฑ์เพิ่มเติมในกฎกระทรวงกำหนดลักษณะของประเภทภาพยนตร์ เนื่องจากการกำหนดประเภทภาพยนตร์ในบทบัญญัติมาตรา 26 และเสนอให้ประเทศไทยควรนำแนวคิดของต่างประเทศมาประยุกต์ใช้โดยการวางหลักเกณฑ์เพิ่มเติมในกฎกระทรวงกำหนดลักษณะของประเภทภาพยนตร์ เพื่อให้มีความชัดเจนและเข้าใจอย่างตรงกันในเรตของแต่ละประเภท เพราะภาพยนตร์เรตที่มีการส่งเสริมให้ดูไม่ได้มีการกำหนดข้อจำกัดทางด้านเนื้อหา ความรุนแรง เพศและการใช้ภาษาไว้ หรือแนะนำให้มีการจัดเรตติงเฉพาะสำหรับสื่อประเภทนี้ไปเลย ยกตัวอย่างเช่น จากที่ผู้วิจัยศึกษาเรตภาพยนตร์ของประเทศออสเตรเลียจะมีเรตติงประเภท E "Except from Classification" ซึ่งเรตนี้เฉพาะเจาะจงในงานที่เป็นวัสดุการศึกษาและการบันทึกที่เกี่ยวข้องกับการแสดงศิลปะโดยตรงและมีการส่งเสริมให้ดู

และจากการศึกษาทั้งการสัมภาษณ์ ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์ได้ว่า ปัญหาการใช้กฎกระทรวงฯ คือกรรมการหลายคนยังไม่เข้าใจกฎกระทรวงเกี่ยวกับลักษณะของภาพยนตร์มากพอ ภาพยนตร์ที่เหมาะสมกับผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 13+ กับ 15+ มีความใกล้เคียง ไม่แตกต่างกัน และยังพบว่าภาษากฎหมายของกฎกระทรวงมีความซับซ้อน นอกจากนี้มีการใช้คำในทางกฎหมายที่ขาดความชัดเจน ผู้วิจัยจึงเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาคือ ควรมีการสัมมนาสร้างความเข้าใจกฎกระทรวงร่วมกัน ใช้ดุลพินิจไปในทิศทางเดียวกัน ช่วยลดความขัดแย้งของกรรมการบางคนที่ใช้ความรู้สึกส่วนตัวในการตรวจพิจารณา โดยประเภทภาพยนตร์ที่

เหมาะสมกับผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 13+ กับ 15+ ควรรวมเป็นประเภทเดียวกัน แนวทางนี้คือสิ่งสำคัญที่ควรแก้ไขเพราะกฎหมายประเทศคือภาพสะท้อนสิ่งที่รัฐให้ความสำคัญ ส่วนภาพยนตร์ที่ไม่อนุญาตให้ฉายมักถูกใช้เป็นเครื่องมือทางการตลาด และยังทำให้สาธารณชนเกิดความรู้สึกมีอคติกับคณะกรรมการ สำนักภาพยนตร์ฯ ควรมีฝ่ายประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจที่ดีกับสาธารณชน

2. แก้ไขการจัดเรตติงภาพยนตร์เนื่องจากการจัดเรตติง (Rating) เนื่องจากมีปัญหาหลายประการ ประเทศไทยควรมีการแก้ไขบทบัญญัติมาตราดังกล่าวใหม่ดังต่อไปนี้ เช่น ปัญหาการจัดประเภทภาพยนตร์ที่เหมาะสมกับผู้ที่มีอายุตั้งแต่สิบสามปีขึ้นไปกับเหมาะสมกับผู้ที่มีอายุตั้งแต่สิบห้าปีขึ้นไปนั้นเป็นช่วงอายุที่ใกล้เคียงกันมาก จากการสัมภาษณ์และศึกษาทฤษฎี ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าการให้ตัดภาพยนตร์ที่เหมาะสมกับผู้ที่มีอายุตั้งแต่สิบห้าปีขึ้นไปหรือเรต N 15+ ออกไป เพื่อแก้ไขกฎหมายให้เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก โดยสามารถอ้างอิงหลักเกณฑ์เดียวกันจากเรตภาพยนตร์ PG-13 ของประเทศสหรัฐอเมริกาได้

ส่วนปัญหาการจัดประเภทภาพยนตร์ที่ห้ามผู้ที่มีอายุต่ำกว่ายี่สิบปีดู และไม่ให้ใช้บังคับแก่ผู้ดูที่บรรลุนิติ จากบทบัญญัติมาตราดังกล่าว เราไม่สามารถจะรู้ได้เลยว่าผู้ใดบรรลุนิติภาวะโดยการแต่งงานแล้วหรือไม่ ซึ่งที่ผ่านมามากต่อการปฏิบัติ ผู้เขียนจึงเห็นควรให้ตัดข้อยกเว้นตามออกไป และประเด็นสุดท้ายคือ ปัญหาการกำหนดประเภทภาพยนตร์ในบทบัญญัติมาตรา 26 ภาพยนตร์ที่ห้ามเผยแพร่ในราชอาณาจักร ซึ่งเมื่อมีการกำหนดประเภทของภาพยนตร์ที่เหมาะสมกับอายุของผู้รับชมภาพยนตร์แล้ว ก็ไม่ควรมีเรตห้ามฉายภาพยนตร์อีกและยังเป็นการทับซ้อนกันของอำนาจ ระหว่างมาตรา 26 กับมาตรา 29 ผู้วิจัยจึงเห็นควรให้ตัดมาตรา 27 ออกไปโดยให้เรื่องการเซนเซอร์ยังคงอยู่ในมาตรา 29 เพียงอย่างเดียว ซึ่งเป็นการแยกส่วนของการจัดเรตติงกับการเซนเซอร์ ออกอย่างชัดเจน เพื่อลดความทับซ้อนการของกรใช้อำนาจ จากประเด็นปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าว

บรรณานุกรม

- Amarin. (2561). แบนฉากพระร้องไห้ หน้า "ไต่บ้าน 2.2" ผู้กำกับดัง ที่ ไม่ยุติธรรม ถ้ามทำลาย
ศาสนาตรงไหน. สืบค้นจาก <https://www.amarintv.com/news/detail/10768>
- ASTV. (2556). MPAA เผยจัดระบบเรตติงพ่อแม่พอใจแต่ค่ายหนังอี. สืบค้นจาก
<https://mgronline.com/entertainment/detail/9560000141736>
- Baabinz. (2558). สลด เด็กวัย14 ตายเพราะเถียนแบบฉากหนัง "ฉากไหนมาดุกัน". สืบค้นจาก
<http://www.baabinz.com/23836>
- MPA. (2020). CLASSIFICATION AND RATING RULES. Retrieved from
https://www.filmratings.com/Content/Downloads/rating_rules.pdf
- กฤษฎา เกิดดี. (2557). ภาพยนตร์: ทฤษฎี วิจัยและวิจารณ์. กรุงเทพมหานคร: บัญชี.
- กฤษณ์ วงศ์พิเศษธร. (2566). การควบคุมฝ่ายปกครอง: กรณีคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และ
วีดิทัศน์ เซ็นเซอร์ภาพยนตร์. สืบค้นจาก [http://kritzw.blogspot.com/2009/04/blog-
post_16.htm](http://kritzw.blogspot.com/2009/04/blog-post_16.htm)
- กฤษดา เกิดดี. (2548). การเซ็นเซอร์ภาพยนตร์. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- กฤษดา เกิดดี. (2558). ภาพยนตร์วิจารณ์. ปทุมธานี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรังสิต.
- กฤษดา เกิดดี. (2563). การปิดกั้นการสื่อสาร. ปทุมธานี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรังสิต.
- ข่าวสด. (2561). เปิดคลิป ฉากปัญหา ที่ทำให้ ไต่บ้าน เดอะซีรีส์ 2.2 ไม่ผ่านกองเซ็นเซอร์. สืบค้นจาก
https://www.khaosod.co.th/monitor-news/news_1855380
- เครือข่ายคนดูหนัง. (2552). พรบ.ภาพยนตร์ เขาจัดเรตกันอย่างไร. สืบค้นจาก
<https://thaiadience.wordpress.com/2009/09/30/374/>
- เครือข่ายคนดูหนัง. (2553). แบนหนัง Saw 6 กระทบบศีลธรรม. สืบค้นจาก
<http://thaiadience.wordpress.com/2010/06/30/bansaw6-2>
- เครือข่ายคนดูหนัง. (2553). ประเมิน 6 เดือนของการจัดเรตหนังในประเทศไทย เราจะมีเรตหนังไว้
ทำไม. สืบค้นจาก <https://thaiadience.wordpress.com/2010/05/10/sixmonth/>
- เครือข่ายคนดูหนัง. (2554). กรณีการแบนตัวอย่างหนัง เลิฟ จูลินทรีย์ รักมันใหญ่มาก เราอาจถึง
เวลาต้องจัดเรตตัวอย่างหนัง. สืบค้นจาก
<http://thaiadience.wordpress.com/2011/10/02/ban-trailer>
- เครือข่ายคนดูหนัง. (2554). เรต "ส" กับ ตำนานสมเด็จพระนเรศวรมหาราชสองภาคล่าสุด. สืบค้น

- จาก <https://thaiadience.wordpress.com/2011/10/18/sor-songserm/>
- เชิดเกียรติ ภวนะวิเชียร. (2553). การวิเคราะห์และวิพากษ์การเซนเซอร์ภาพยนตร์ไทย (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- คนุพล เอี่ยมสกุลเวช. (2553). ปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจภาพยนตร์ (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- โตม สุขวงศ์. (2533). ประวัติภาพยนตร์ไทย. กรุงเทพฯ: องค์การค้าของคุรุสภา.
- โตม สุขวงศ์. (2555). สยามภาพยนตร์. กรุงเทพฯ: ลินคอร์น โปรโมชั่น.
- เนชั่นทีวี. (2558). ตัดทอนเนื้อหาต้องห้าม ศาลปค.ชี้ Insects in the Backyard ฉายได้ต่ำกว่า 20 ปี ห้ามดู. สืบค้นจาก https://www.isranews.org/content-page/item/43652-insects-in-the-backyard_436523.html
- บรรจง อมรชิวิน. (2556). การคิดอย่างมีวิจารณญาณ หลักการพัฒนาการคิดอย่างมีตรรกะเหตุผล และดุลพินิจ. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- พิศิษฐ์ ขวาลาธวัช. (2546). กฎหมายและจริยธรรมสื่อสารมวลชน (พิมพ์ครั้งที่ 12 ed.). กรุงเทพฯ: ดอกหญ้ากรุ๊ป.
- ภาสวรรณ กรกขมาศ. (2553). การเซนเซอร์ภาพยนตร์ไทยภายใต้พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ.2551 ทัศนะจากผู้กำกับภาพยนตร์ไทยและผู้ปกครองในเขตภาคเหนือตอนล่าง. วารสารวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 6(1), 41-50.
- วนิดา แสงสารพันธ์. (2560). หลักกฎหมายสื่อสารมวลชน = *Principle of law mass media laws* (พิมพ์ครั้งที่ 7 ed.). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย. (2506). การประชุมเรื่องอิทธิพลของภาพยนตร์ต่อเยาวชน. กรุงเทพฯ: กองเผยแพร่การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- อิทธิพล วรรณสุภากุล. (2556). คู่มือการสอนวิชากฎหมายสื่อสารมวลชนและจริยธรรมสื่อมวลชน. กรุงเทพฯ: จรัสสนิทวงศ์การพิมพ์.
- เอกบุญ วงศ์สวัสดิ์กุล. (2534). การควบคุมอำนาจดุลพินิจของฝ่ายปกครองโดยศาลไทย (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	สิทธิเมธ ตันทวีบุญวงศ์
วัน เดือน ปี เกิด	14 เมษายน 2541
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
วุฒิการศึกษา	หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์ สาขาสารสนเทศศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ที่อยู่ปัจจุบัน	69/29 ซอยพระเจดีย์ ถนนวิฑู แขวงลุมพินี เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330

